

This PDF was generated on 28/01/2022 from online resources of
the **Qatar Digital Library**

The online record can be viewed at:

http://www.qdl.qa/en/archive/81055/vdc_100000001452.0x0002b2

It contains extra information, high resolution zoomable views and transcriptions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.'

Holding Institution	British Library: India Office Records and Private Papers
Reference	Mss Eur F111/68
Date(s)	1889-1923 (CE, Gregorian)
Written in	English and Dutch in Latin
Extent and Format	1 file (99 folios)
Copyright for document	Creative Commons Attribution Licence

About this record

This file is comprised of a range of material compiled by George Nathaniel Curzon, mainly concerning matters relating to Persia but also relating to other areas in south Asia. It includes the following:

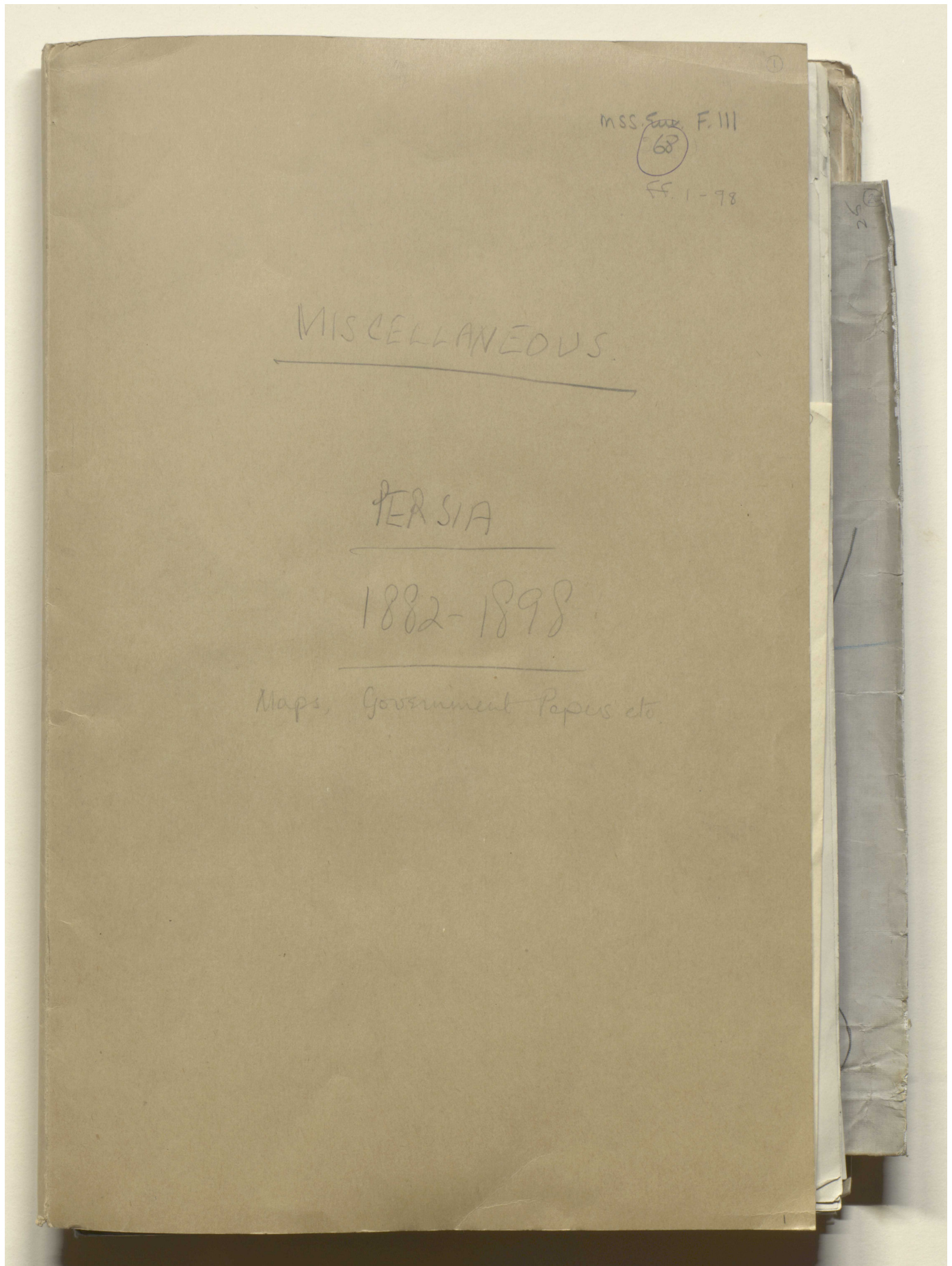
- Three copies of an official memorandum by Curzon (writing as Parliamentary Under-Secretary of State for Foreign Affairs), entitled 'Memorandum on the Persian Situation', dated 17 April 1896 and concerning British policy in Persia, including the actions to be taken in the event of the death of the present Shah of Persia (ff 3-10)
- Curzon's copies of official correspondence forwarded to the Marquess of Salisbury (Prime Minister Robert Arthur Talbot Gascoyne-Cecil) by Sir Philip Currie, British Ambassador in Constantinople, which includes enclosed letters from British representatives reporting on the condition of Nestorians living in Ottoman Turkey (ff 17-21)
- Three maps, two of which depict Chitral and the surrounding area, while the third shows the recently delimited boundary between Russian and Afghan territories (ff 26-28)
- A selection of newspaper cuttings containing articles relating to Persia, dating from 1889-1898 (ff 30-39)
- A copy of an edition of the *Journal of the Society of Arts*, dated 16

February 1894 (ff 48-73)

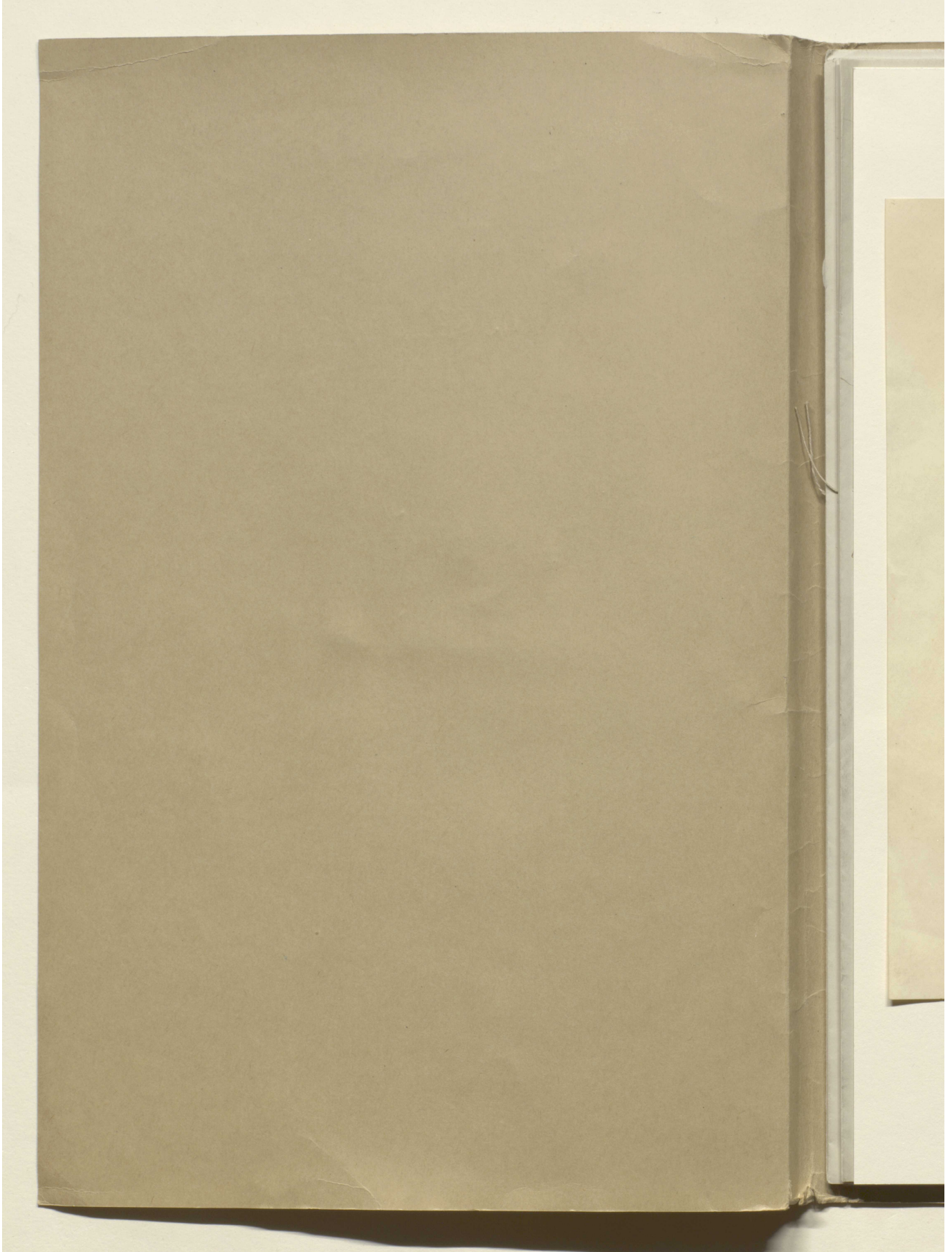
- A copy of the following booklet: *Perzie. Overzicht van in de Nederlandsche taal uitgegeven werken, gevolgd door een opgave van de voornaamste buitenlandse schrijvers* (an overview of works on Persia published in the Dutch language), by A Hotz, dated January 1897 (ff 74-99)
- A photograph of General Amenkoff (f 100)

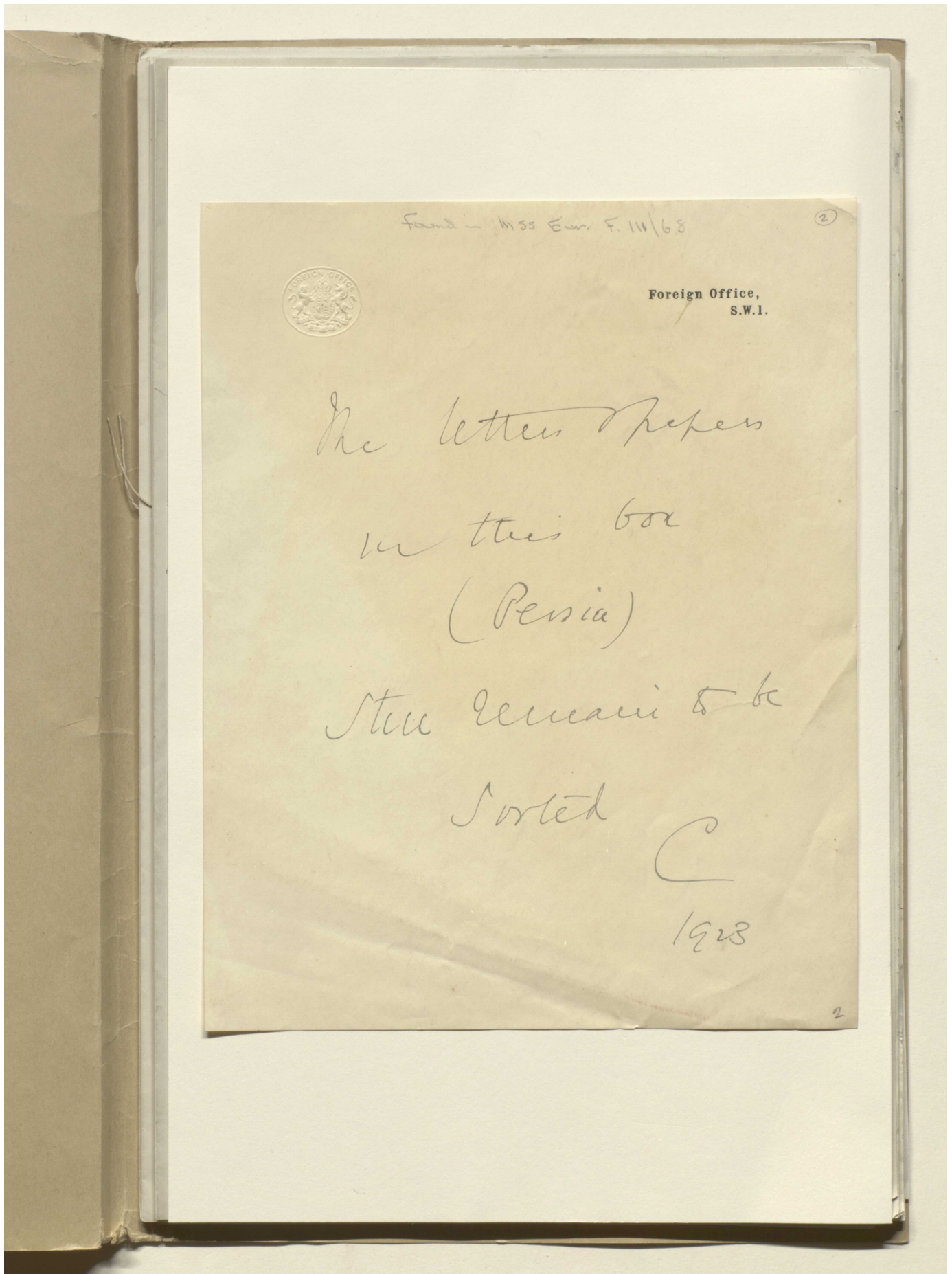
The material in the file ranges in date from 1889 to 1923; however, most of the material dates from between 1891 and 1898.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [front] (1/202)

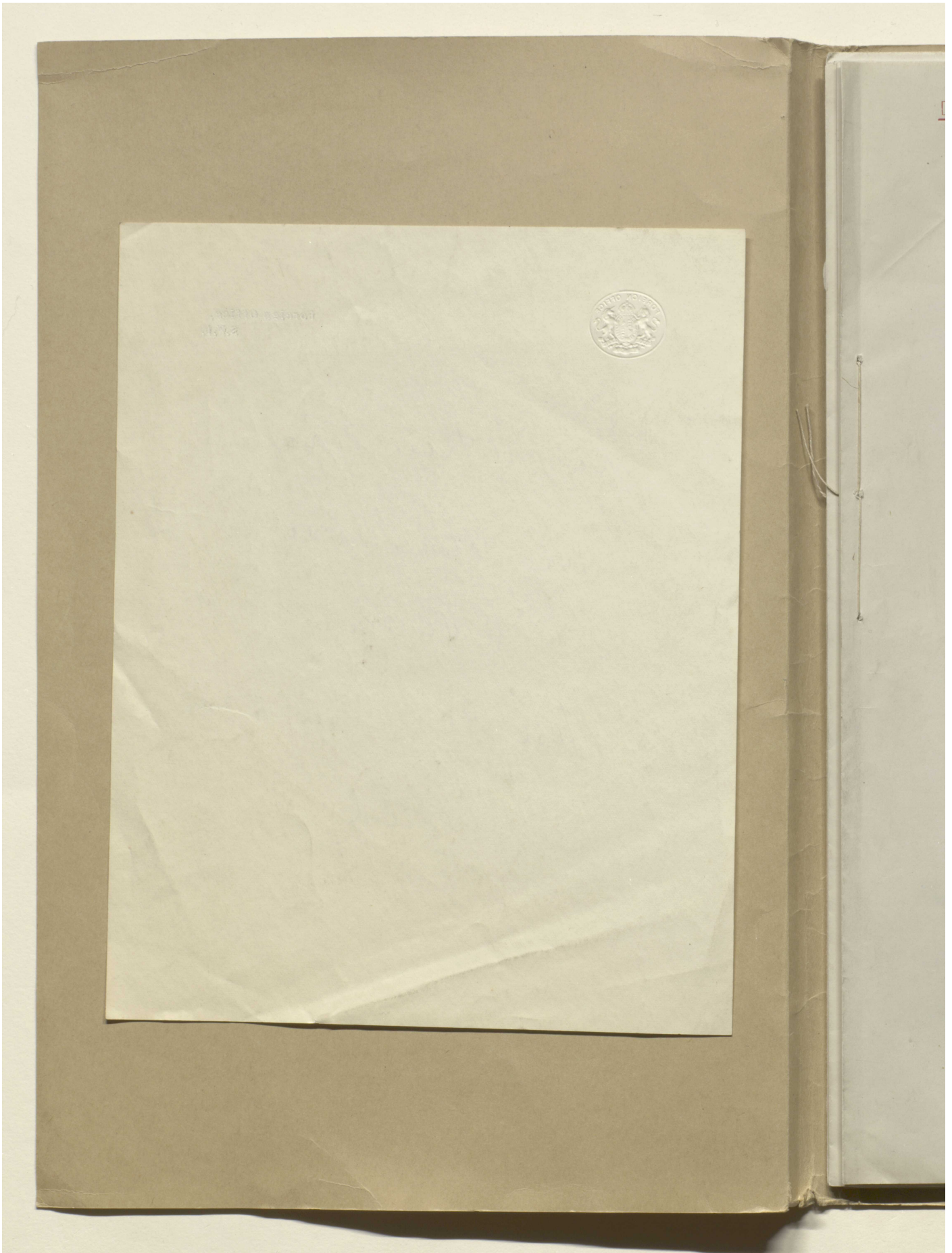

**'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [front-i]
(2/202)**

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [2v] (4/202)

[This Document is the Property of Her Britannic Majesty's Government.]

Printed for the use of the Foreign Office. April 17, 1896.

CONFIDENTIAL.

(6765.)

Memorandum on the Persian Situation.

SIR M. DURAND'S Memorandum displays a deplorable condition of things in Persia, but not one that can excite any surprise in those who have visited the country, or have studied the question for any length of time. Persia, so long as it remains under the present Shah, is incurably rotten, and there is not one of his sons who would not, in all probability, be a change for the worse. Patching up so crazy a vessel is an almost hopeless attempt. Sooner or later it will founder. Only as it has some useful timbers and a valuable cargo, there will be salvage worth looking after.

The following seems to me to be the points of main importance suggested by Sir M. Durand's Memorandum :—

1. *What to do when the Shah dies.*—Two years ago he as nearly as possible expired, and the rumour of his death was spread in Tehran; and yet it would scarcely be believed that our Legation was not only without instructions of any kind, but had (if I have been correctly informed) no plan of action or idea whatsoever, but was prepared simply to wait and see what might turn up.

Both Russia and England have agreed to recognize the Valiahd as the legitimate heir, and as the least objectionable of the sons. But I have always thought that in the event of the Shah's sudden death, it would be well for the British Minister at Tehran to have instructions in advance to communicate with his Russian colleague as to the steps to be taken to insure a peaceful succession. No other Power is greatly interested or would claim to take a hand. We do not want the Valiahd to ride down from Tabriz with an escort of Russian soldiers (in the same way as we ourselves brought down Mohammed Shah in 1835), and to be installed as Shah under Russian auspices, which would almost certainly happen if one of the

[394]

B

other Princes made a move in Tehran, and if we were to stand aloof. Can there be any objection to Sir N. O'Connor mentioning to Prince Lobanow in the course of a friendly conversation about Persia, our willingness to co-operate with Russia in the event of the death of the Shah, or to our Minister at Tehran receiving general instructions which would enable him to act should the emergency occur? It might even be well for the British Consul at Tabriz to accompany the new Shah in such a case, as the Russian would almost certainly do on his own account.

2. But there is another point on which Sir M. Durand is all but silent. If the Valiahd dies, as is very likely, before his father (he has Bright's disease), who is to be the heir? The Zil-es-Sultan is treacherous and brutal, though crafty and resolute. The Naib-es-Sultaneh is cowardly and incompetent. They hate each other, and each might endeavour to strike for the throne. But the Valiahd has a son, already grown up, whom I have heard favourably spoken of. In an analogous case earlier in the century when Abbas Mirza, who was Crown Prince, died in 1833, his elder son became heir-apparent in his place, and succeeded his grandfather, Fath Ali Shah, a little later. Could not Sir M. Durand ascertain something about this young man—his character and inclinations, his position at Court, the views of the Shah about him, the chances of his being appointed Valiahd if his father dies, the probable attitude towards him of Russia, &c.? The Sadr-Azam would never back the Zil. Would he join the Valiahd's son, or would he side with the Naib?

3. Upon the question of a renewal of the old assurance by Russia of a guarantee of Persian integrity and independence, it may be worth while to sound the Russian Government again. I cannot imagine that they will return a favourable reply. They shirked giving an answer in 1893, and they will probably repeat that attitude. Such a refusal or evasion might, however, give us the opportunity for making the statement to which I next turn.

4. I agree with Sir M. Durand as to the advisability of intimating to the Russian Government that any aggressive movement on their part in North Persia would probably lead to some counter dispositions by Great Britain in South Persia. There is no necessity to bind ourselves to take the Gulf ports, or to occupy any territory, or indeed, to

adopt any specified course of action. I cannot see why any such intimation need be so worded (as the India Office seems to fear) as to constitute an obligation upon us to strike, whether the moment is, or is not, opportune. On the other hand, it is surely clear that Russia cannot be suffered to annex Khorasan, or any of the northern provinces of Persia, while we sit still and do nothing. Otherwise, why have we a policy and a Minister in Persia at all? The danger is that if there be (as is possible) a disturbed succession, the Russians will slip troops into Meshed, or Kuchan, or Astrabad, on the pretext of local disorder or menace to Russian interests, and that once there they will not be got out again. We do not want any Persian Chantabuns. Such a contingency is much less likely to arise if the Russians know in advance (as they must already conjecture) that it would probably be the signal for a corresponding British move elsewhere. They want Persia, not merely for the intrinsic value of the northern provinces, but in order to get to the Gulf; and they will not rashly take any step that would effectually, and at a blow, prevent the realization of that dream.

I would suggest, therefore, as a wise precaution (assuming that Russia declines to renew, or evades renewing, the former guarantee), that Sir N. O'Connor be instructed, in the course of his conversation at St. Petersburg about a peaceful succession—which his suggestion of Anglo-Russian co-operation will show to be the primary object of British policy—to observe that a disturbed succession might lead to results which neither party would wish to precipitate; since any temptation that Russia might experience to intervene in the protection of her own interests in the north, might provoke a corresponding temptation to Great Britain to safeguard her own even greater interests in the south.

Ought we not, however, to look even a little further ahead? Supposing that such a warning is given and is disregarded, and supposing that Russia does, upon some pretext, suddenly occupy and absorb an important part of North Persia, what line do our military authorities at home and in India, what line does the Indian Government itself take as to the policy and practicability of holding certain—and, if so, which—of the Gulf ports, and of occupying, influencing, or protecting any—and, if so, which—of the southern provinces? During the last Conservative Government in 1891, I remember Balfour telling me that he had been

unable to procure any opinion or advice from the responsible authorities on this subject, and at his request I wrote a Memorandum on the steps that might require to be taken. Has the question, however, ever been examined or discussed by the India Office or the Indian Government from the standpoint of their superior knowledge and resources?

5. I concur with Sir M. Durand in thinking that an agreement with Russia about Persia is quite out of the question. We should have the Constantinople situations of last autumn reproduced, feature for feature, at Tehran. Each reform pressed for would be made a "stationnaire" question over again. We should get the kicks, and Russia would pocket the halfpence. It would seem to be much better—where rival interests are frankly divergent—for either party to play its own game, instead of affecting a community of interest which does not exist, and which would only be assumed by one party at any rate as a blind.

6. The objections of the India Office to the suggested loan appear to be sound. There is no particular reason—at this moment—why we should pander to the Shah's insatiable cupidity. It would be a favour to him, not a help to his country. We should be placed in an invidious position in collecting the annual interest, and, having once yielded, we should be bled for more.

7. The one real chance, however, of doing something that would be enormously beneficial to Persia, that would conciliate the Shah, and that would promote British interests and influence, would be to Anglicize the administration of the Customs on the Persian Gulf, with the hope of making this venture a financial success, and of ultimately extending the system inland, possibly over the whole country—in other words, of doing for Persia what Sir R. Hart has done for China. Let the Customs Department (for the Gulf ports) remain a Government Department, but let it be placed under a British head, and worked by British or European subordinates. There could not be the same native objection as there was, for instance, to the Régie, seeing that the bulk of the dues are collected from foreign, *i.e.*, British or Indian merchandize, while there would probably before long be a native demand that the interior dues should be similarly treated, in order to escape the infectious speculation of the various octroi stations in every province, if not every city. There is in

Persia little of the frantic fanaticism and hostility to foreigners that are rampant in China, and if the system has been a conspicuous success in the latter country, I cannot see why it should fail in Persia.

Sir M. Durand says that the one obstacle is the Sadr Azam, who now farms the Customs from the Shah, and makes 40,000*l.* a-year by sub-contracts. But why not square the Sadr Azam by the same methods that it is always possible to adopt with his master? If under any new system it can be shown to the Shah that he will make 10,000*l.* a-year more than he did before, and to the Sadr Azam that he will make 5,000*l.*, they will both be ready to put it into operation to-morrow. It would seem to be a pity to shelve as impracticable the one real chance of Persian reform simply because the avarice of an individual Minister, and he a Persian, stands in the way. Surely it should be within the resources of diplomacy to conciliate or come to terms with the Sadr Azam. Might it not in any case be worth while to consult Sir M. Durand on the matter? I believe it to be the only method of really benefiting Persian administration, and at the same time of strengthening British influence and popularity in the country.

8. We have tried the experiment of officering the Persian army before now. It is not the slightest good as long as the soldiers do not get their pay. You want not merely British officers, but a British War Minister at Tehran. It will be time enough to think of it again, if ever we are in occupation of any part of the country, not before.

9. The post at Resht does not appear any longer to justify an expensive Consulate (750*l.*). I would reduce it to a Vice-Consulate, and spend the money better elsewhere.

10. Particularly would I like to see some interest taken in Seistan. It is contiguous to Afghanistan. It is certain that when Persia breaks up we cannot allow it to be quietly absorbed by Russia. If it is so absorbed, she will get to the Gulf. Seistan is a British interest. That the bulk of it now belongs to Persia is due to us. I think we might do something to safeguard for Persia that which we have secured for her, and which we cannot afford to let pass into other hands. In proportion to the interest we show in Seistan now will be our opportunity of saving it in the future.

I may add that it would be a great pity if
[394] C

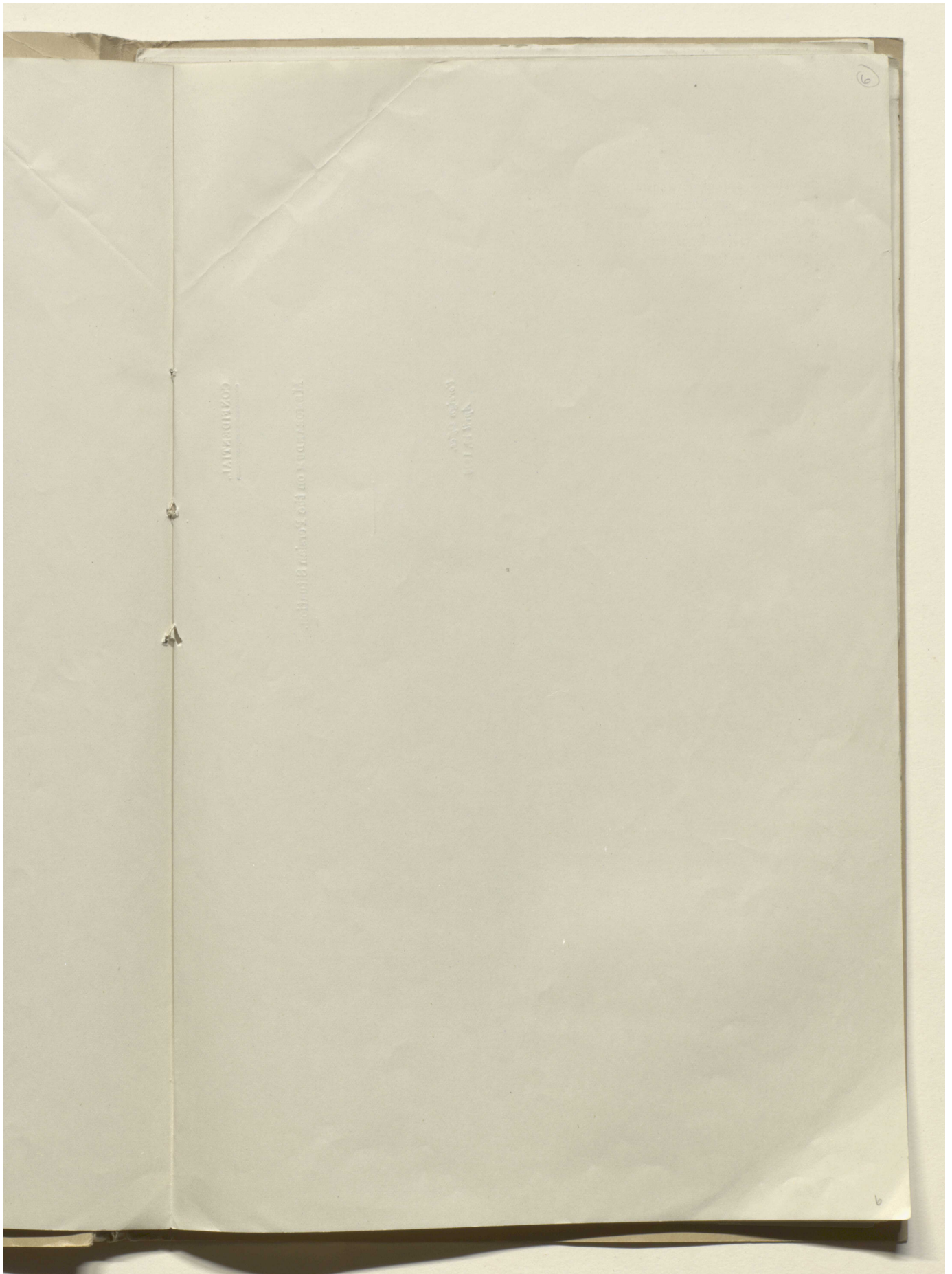
6

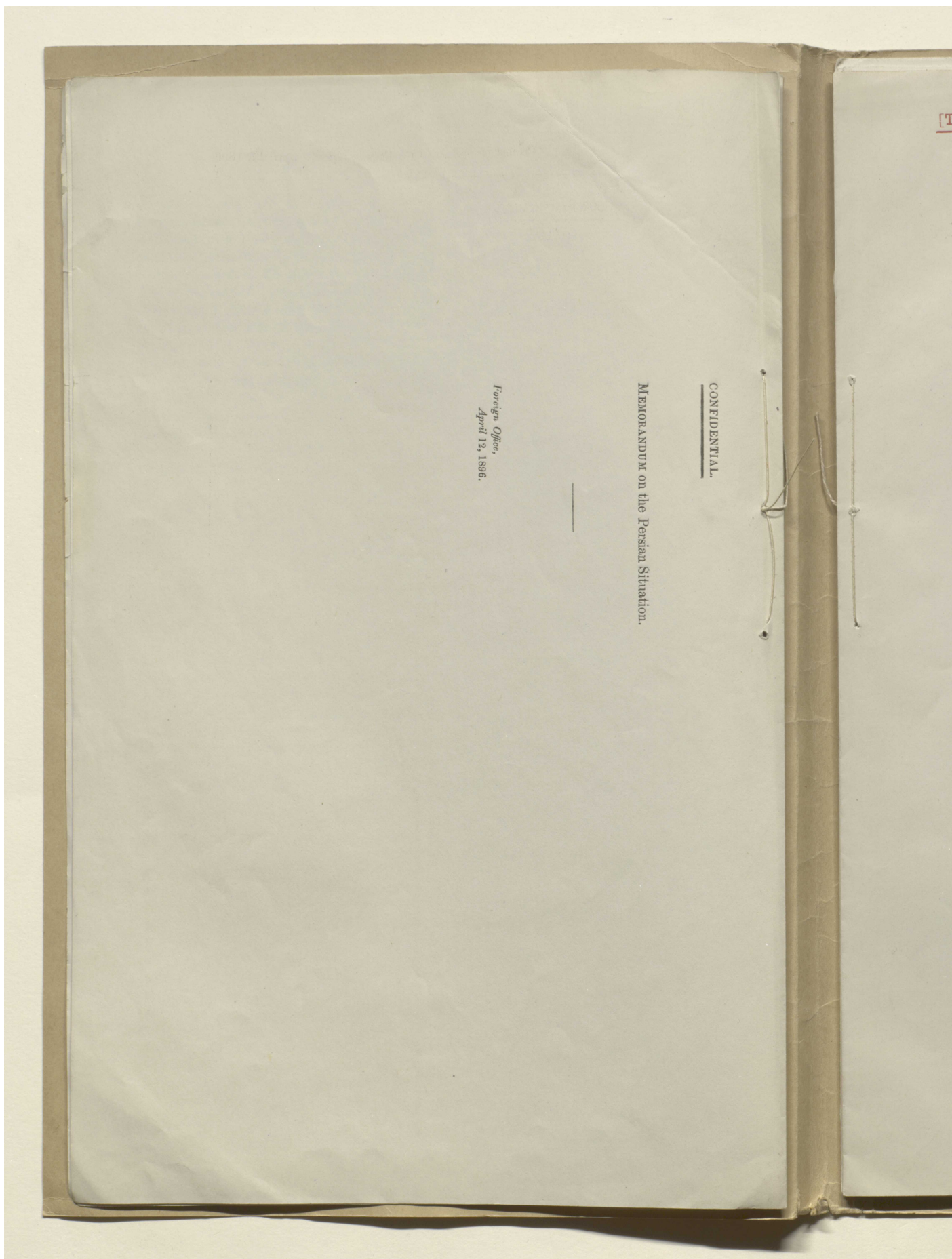
the Shah's appeal for advice from the British Government were entirely ignored. I have many correspondents in Persia, and they unite in thinking that he is more disposed to listen favourably to representations from the present Government than from its predecessor. They also press upon me the advisability of giving a word of encouragement to the Shah to hold himself independent of Russian pressure. If no interest is shown in him by England, he is apt to think himself deserted, and to feel that he had better come to terms with the future arbiter of his country's fortunes. He is of mercurial temperament, and is easily depressed or cheered.

GEORGE N. CURZON.

April 12, 1896.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [6r] (11/202)

[This Document is the Property of Her Britannic Majesty's Government.]

Printed for the use of the Foreign Office. April 17, 1896.

CONFIDENTIAL.

(6765.)

Memorandum on the Persian Situation.

SIR M. DURAND'S Memorandum displays a deplorable condition of things in Persia, but not one that can excite any surprise in those who have visited the country, or have studied the question for any length of time. Persia, so long as it remains under the present Shah, is incurably rotten, and there is not one of his sons who would not, in all probability, be a change for the worse. Patching up so crazy a vessel is an almost hopeless attempt. Sooner or later it will founder. Only as it has some useful timbers and a valuable cargo, there will be salvage worth looking after.

The following seems to me to be the points of main importance suggested by Sir M. Durand's Memorandum:—

1. *What to do when the Shah dies.*—Two years ago he as nearly as possible expired, and the rumour of his death was spread in Tehran; and yet it would scarcely be believed that our Legation was not only without instructions of any kind, but had (if I have been correctly informed) no plan of action or idea whatsoever, but was prepared simply to wait and see what might turn up.

Both Russia and England have agreed to recognize the Valiahd as the legitimate heir, and as the least objectionable of the sons. But I have always thought that in the event of the Shah's sudden death, it would be well for the British Minister at Tehran to have instructions in advance to communicate with his Russian colleague as to the steps to be taken to insure a peaceful succession. No other Power is greatly interested or would claim to take a hand. We do not want the Valiahd to ride down from Tabriz with an escort of Russian soldiers (in the same way as we ourselves brought down Mohammed Shah in 1835), and to be installed as Shah under Russian auspices, which would almost certainly happen if one of the

[394]

B.

other Princes made a move in Tehran, and if we were to stand aloof. Can there be any objection to Sir N. O'Connor mentioning to Prince Lobanow in the course of a friendly conversation about Persia, our willingness to co-operate with Russia in the event of the death of the Shah, or to our Minister at Tehran receiving general instructions which would enable him to act should the emergency occur? It might even be well for the British Consul at Tabriz to accompany the new Shah in such a case, as the Russian would almost certainly do on his own account.

2. But there is another point on which Sir M. Durand is all but silent. If the Valiahd dies, as is very likely, before his father (he has Bright's disease), who is to be the heir? The Zil-es-Sultan is treacherous and brutal, though crafty and resolute. The Naib-es-Sultaneh is cowardly and incompetent. They hate each other, and each might endeavour to strike for the throne. But the Valiahd has a son, already grown up, whom I have heard favourably spoken of. In an analogous case earlier in the century when Abbas Mirza, who was Crown Prince, died in 1833, his elder son became heir-apparent in his place, and succeeded his grandfather, Fath Ali Shah, a little later. Could not Sir M. Durand ascertain something about this young man—his character and inclinations, his position at Court, the views of the Shah about him, the chances of his being appointed Valiahd if his father dies, the probable attitude towards him of Russia, &c.? The Sadr-Azam would never back the Zil. Would he join the Valiahd's son, or would he side with the Naib?

3. Upon the question of a renewal of the old assurance by Russia of a guarantee of Persian integrity and independence, it may be worth while to sound the Russian Government again. I cannot imagine that they will return a favourable reply. They shirked giving an answer in 1893, and they will probably repeat that attitude. Such a refusal or evasion might, however, give us the opportunity for making the statement to which I next turn.

4. I agree with Sir M. Durand as to the advisability of intimating to the Russian Government that any aggressive movement on their part in North Persia would probably lead to some counter dispositions by Great Britain in South Persia. There is no necessity to bind ourselves to take the Gulf ports, or to occupy any territory, or indeed, to

adopt any specified course of action. I cannot see why any such intimation need be so worded (as the India Office seems to fear) as to constitute an obligation upon us to strike, whether the moment is, or is not, opportune. On the other hand, it is surely clear that Russia cannot be suffered to annex Khorasan, or any of the northern provinces of Persia, while we sit still and do nothing. Otherwise, why have we a policy and a Minister in Persia at all? The danger is that if there be (as is possible) a disturbed succession, the Russians will slip troops into Meshed, or Kuchan, or Astrabad, on the pretext of local disorder or menace to Russian interests, and that once there they will not be got out again. We do not want any Persian Chantabuns. Such a contingency is much less likely to arise if the Russians know in advance (as they must already conjecture) that it would probably be the signal for a corresponding British move elsewhere. They want Persia, not merely for the intrinsic value of the northern provinces, but in order to get to the Gulf; and they will not rashly take any step that would effectually, and at a blow, prevent the realization of that dream.

I would suggest, therefore, as a wise precaution (assuming that Russia declines to renew, or evades renewing, the former guarantee), that Sir N. O'Connor be instructed, in the course of his conversation at St. Petersburg about a peaceful succession—which his suggestion of Anglo-Russian co-operation will show to be the primary object of British policy—to observe that a disturbed succession might lead to results which neither party would wish to precipitate; since any temptation that Russia might experience to intervene in the protection of her own interests in the north, might provoke a corresponding temptation to Great Britain to safeguard her own even greater interests in the south.

Ought we not, however, to look even a little further ahead? Supposing that such a warning is given and is disregarded, and supposing that Russia does, upon some pretext, suddenly occupy and absorb an important part of North Persia, what line do our military authorities at home and in India, what line does the Indian Government itself take as to the policy and practicability of holding certain—and, if so, which—of the Gulf ports, and of occupying, influencing, or protecting any—and, if so, which—of the southern provinces? During the last Conservative Government in 1891, I remember Balfour telling me that he had been

unable to procure any opinion or advice from the responsible authorities on this subject, and at his request I wrote a Memorandum on the steps that might require to be taken. Has the question, however, ever been examined or discussed by the India Office or the Indian Government from the standpoint of their superior knowledge and resources?

5. I concur with Sir M. Durand in thinking that an agreement with Russia about Persia is quite out of the question. We should have the Constantinople situations of last autumn reproduced, feature for feature, at Tehran. Each reform pressed for would be made a "stationnaire" question over again. We should get the kicks, and Russia would pocket the halfpence. It would seem to be much better—where rival interests are frankly divergent—for either party to play its own game, instead of affecting a community of interest which does not exist, and which would only be assumed by one party at any rate as a blind.

6. The objections of the India Office to the suggested loan appear to be sound. There is no particular reason—at this moment—why we should pander to the Shah's insatiable cupidity. It would be a favour to him, not a help to his country. We should be placed in an invidious position in collecting the annual interest, and, having once yielded, we should be bled for more.

7. The one real chance, however, of doing something that would be enormously beneficial to Persia, that would conciliate the Shah, and that would promote British interests and influence, would be to Anglicize the administration of the Customs on the Persian Gulf, with the hope of making this venture a financial success, and of ultimately extending the system inland, possibly over the whole country—in other words, of doing for Persia what Sir R. Hart has done for China. Let the Customs Department (for the Gulf ports) remain a Government Department, but let it be placed under a British head, and worked by British or European subordinates. There could not be the same native objection as there was, for instance, to the Régie, seeing that the bulk of the dues are collected from foreign, *i.e.*, British or Indian merchandize, while there would probably before long be a native demand that the interior dues should be similarly treated, in order to escape the infectious speculation of the various octroi stations in every province, if not every city. There is in

Persia little of the frantic fanaticism and hostility to foreigners that are rampant in China, and if the system has been a conspicuous success in the latter country, I cannot see why it should fail in Persia.

Sir M. Durand says that the one obstacle is the Sadr Azam, who now farms the Customs from the Shah, and makes 40,000*l.* a-year by sub-contracts. But why not square the Sadr Azam by the same methods that it is always possible to adopt with his master? If under any new system it can be shown to the Shah that he will make 10,000*l.* a-year more than he did before, and to the Sadr Azam that he will make 5,000*l.*, they will both be ready to put it into operation to-morrow. It would seem to be a pity to shelve as impracticable the one real chance of Persian reform simply because the avarice of an individual Minister, and he a Persian, stands in the way. Surely it should be within the resources of diplomacy to conciliate or come to terms with the Sadr Azam. Might it not in any case be worth while to consult Sir M. Durand on the matter? I believe it to be the only method of really benefiting Persian administration, and at the same time of strengthening British influence and popularity in the country.

8. We have tried the experiment of officering the Persian army before now. It is not the slightest good as long as the soldiers do not get their pay. You want not merely British officers, but a British War Minister at Tehran. It will be time enough to think of it again, if ever we are in occupation of any part of the country, not before.

9. The post at Resht does not appear any longer to justify an expensive Consulate (750*l.*). I would reduce it to a Vice-Consulate, and spend the money better elsewhere.

10. Particularly would I like to see some interest taken in Seistan. It is contiguous to Afghanistan. It is certain that when Persia breaks up we cannot allow it to be quietly absorbed by Russia. If it is so absorbed, she will get to the Gulf. Seistan is a British interest. That the bulk of it now belongs to Persia is due to us. I think we might do something to safeguard for Persia that which we have secured for her, and which we cannot afford to let pass into other hands. In proportion to the interest we show in Seistan now will be our opportunity of saving it in the future.

I may add that it would be a great pity if
[394] C

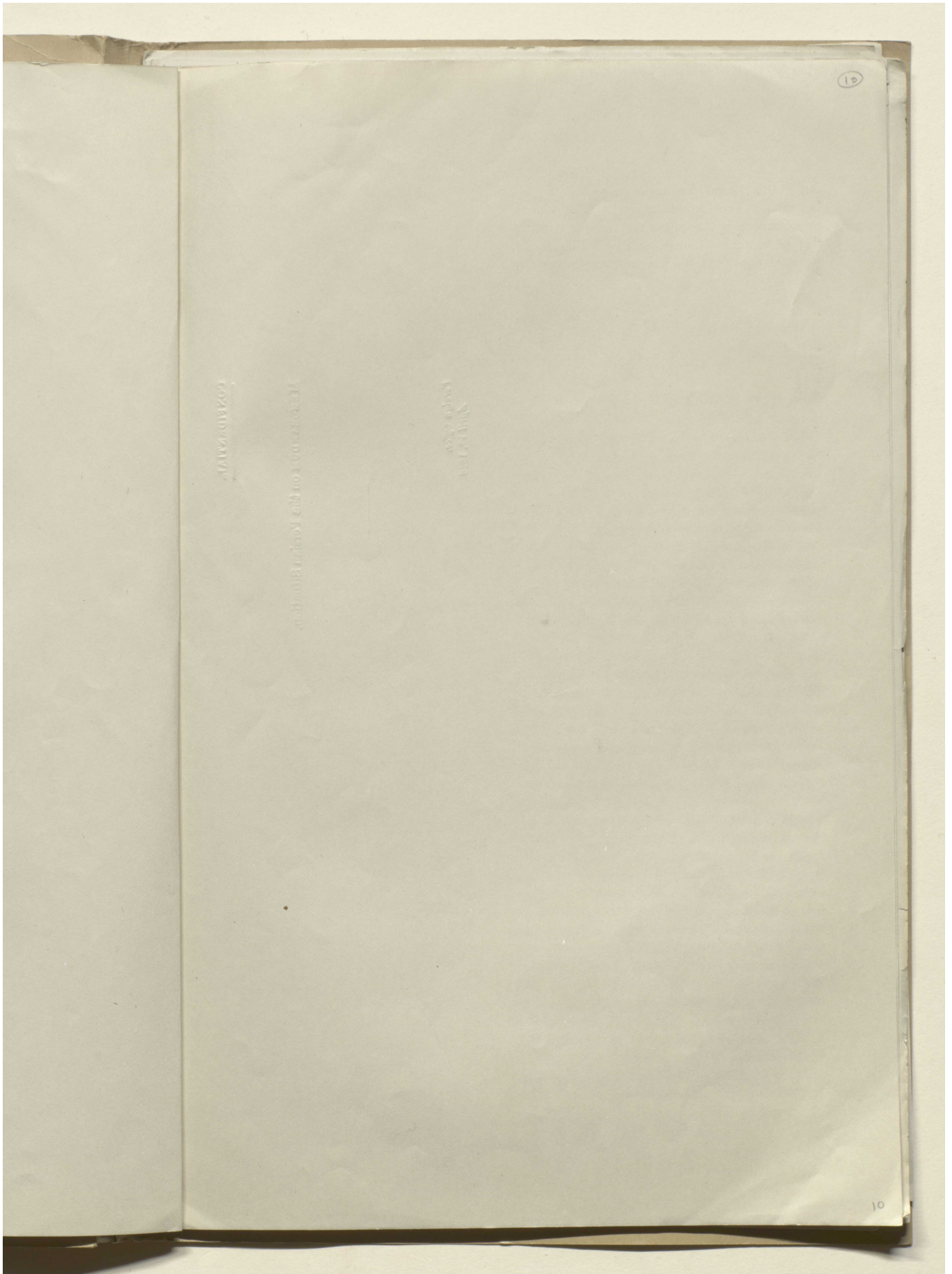
6

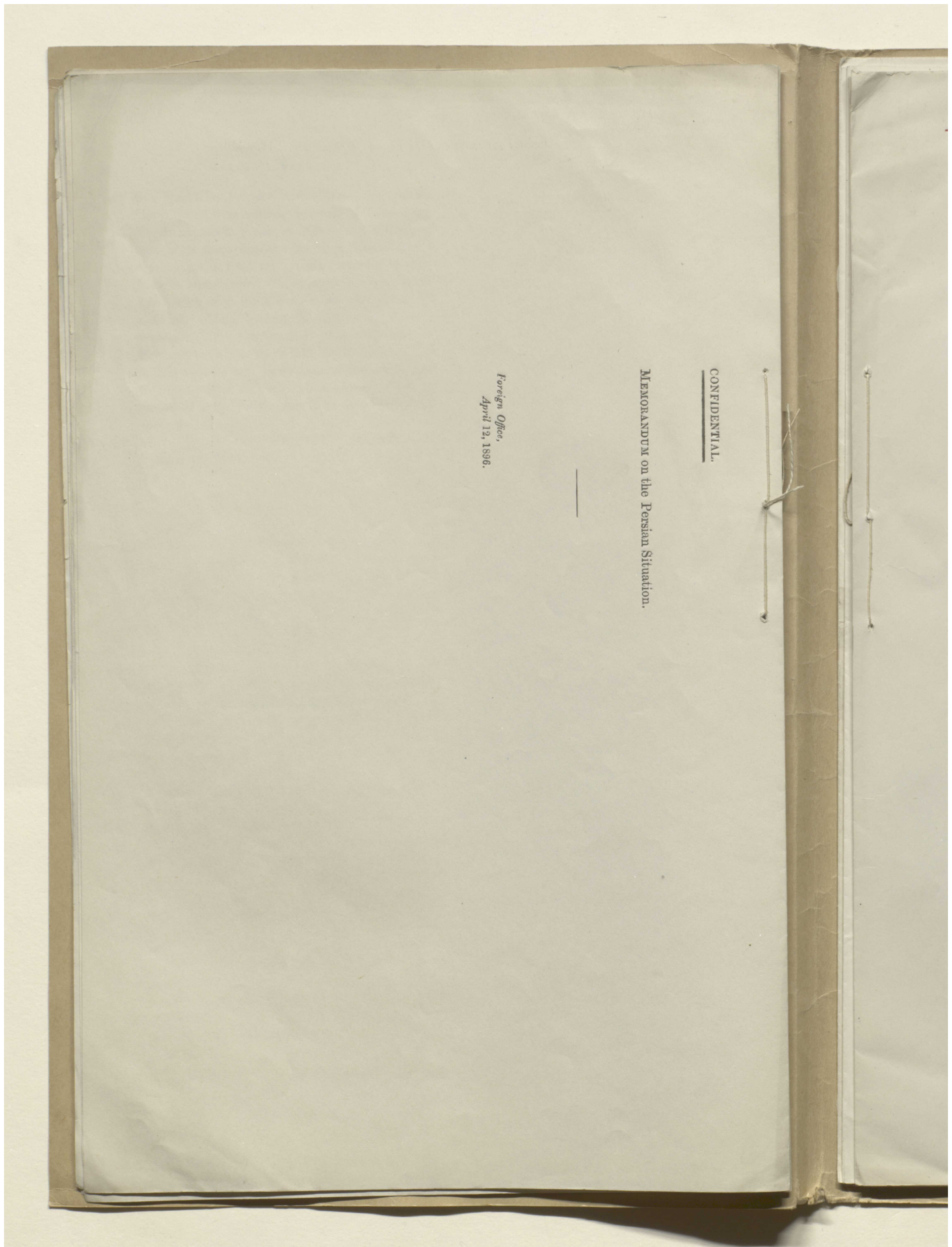
the Shah's appeal for advice from the British Government were entirely ignored. I have many correspondents in Persia, and they unite in thinking that he is more disposed to listen favourably to representations from the present Government than from its predecessor. They also press upon me the advisability of giving a word of encouragement to the Shah to hold himself independent of Russian pressure. If no interest is shown in him by England, he is apt to think himself deserted, and to feel that he had better come to terms with the future arbiter of his country's fortunes. He is of mercurial temperament, and is easily depressed or cheered.

GEORGE N. CURZON.

April 12, 1896.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [10r] (19/202)

CONFIDENTIAL.

MEMORANDUM on the Persian Situation.

Foreign Office.
April 12, 1896.

[This Document is the Property of Her Britannic Majesty's Government.]

Printed for the use of the Foreign Office. April 17, 1896.

CONFIDENTIAL.

(6765.)

Memorandum on the Persian Situation.

SIR M. DURAND'S Memorandum displays a deplorable condition of things in Persia, but not one that can excite any surprise in those who have visited the country, or have studied the question for any length of time. Persia, so long as it remains under the present Shah, is incurably rotten, and there is not one of his sons who would not, in all probability, be a change for the worse. Patching up so crazy a vessel is an almost hopeless attempt. Sooner or later it will founder. Only as it has some useful timbers and a valuable cargo, there will be salvage worth looking after.

The following seems to me to be the points of main importance suggested by Sir M. Durand's Memorandum:—

1. *What to do when the Shah dies.*—Two years ago he as nearly as possible expired, and the rumour of his death was spread in Tehran; and yet it would scarcely be believed that our Legation was not only without instructions of any kind, but had (if I have been correctly informed) no plan of action or idea whatsoever, but was prepared simply to wait and see what might turn up.

Both Russia and England have agreed to recognize the Valiahd as the legitimate heir, and as the least objectionable of the sons. But I have always thought that in the event of the Shah's sudden death, it would be well for the British Minister at Tehran to have instructions in advance to communicate with his Russian colleague as to the steps to be taken to insure a peaceful succession. No other Power is greatly interested or would claim to take a hand. We do not want the Valiahd to ride down from Tabriz with an escort of Russian soldiers (in the same way as we ourselves brought down Mohammed Shah in 1835), and to be installed as Shah under Russian auspices, which would almost certainly happen if one of the

[394]

B

other Princes made a move in Tehran, and if we were to stand aloof. Can there be any objection to Sir N. O'Connor mentioning to Prince Lobanow in the course of a friendly conversation about Persia, our willingness to co-operate with Russia in the event of the death of the Shah, or to our Minister at Tehran receiving general instructions which would enable him to act should the emergency occur? It might even be well for the British Consul at Tabriz to accompany the new Shah in such a case, as the Russian would almost certainly do on his own account.

2. But there is another point on which Sir M. Durand is all but silent. If the Valiahd dies, as is very likely, before his father (he has Bright's disease), who is to be the heir? The Zil-es-Sultan is treacherous and brutal, though crafty and resolute. The Naib-es-Sultaneh is cowardly and incompetent. They hate each other, and each might endeavour to strike for the throne. But the Valiahd has a son, already grown up, whom I have heard favourably spoken of. In an analogous case earlier in the century when Abbas Mirza, who was Crown Prince, died in 1833, his elder son became heir-apparent in his place, and succeeded his grandfather, Fath Ali Shah, a little later. Could not Sir M. Durand ascertain something about this young man—his character and inclinations, his position at Court, the views of the Shah about him, the chances of his being appointed Valiahd if his father dies, the probable attitude towards him of Russia, &c.? The Sadr-Azam would never back the Zil. Would he join the Valiahd's son, or would he side with the Naib?

3. Upon the question of a renewal of the old assurance by Russia of a guarantee of Persian integrity and independence, it may be worth while to sound the Russian Government again. I cannot imagine that they will return a favourable reply. They shirked giving an answer in 1893, and they will probably repeat that attitude. Such a refusal or evasion might, however, give us the opportunity for making the statement to which I next turn.

4. I agree with Sir M. Durand as to the advisability of intimating to the Russian Government that any aggressive movement on their part in North Persia would probably lead to some counter dispositions by Great Britain in South Persia. There is no necessity to bind ourselves to take the Gulf ports, or to occupy any territory, or indeed, to

adopt any specified course of action. I cannot see why any such intimation need be so worded (as the India Office seems to fear) as to constitute an obligation upon us to strike, whether the moment is, or is not, opportune. On the other hand, it is surely clear that Russia cannot be suffered to annex Khorasan, or any of the northern provinces of Persia, while we sit still and do nothing. Otherwise, why have we a policy and a Minister in Persia at all? The danger is that if there be (as is possible) a disturbed succession, the Russians will slip troops into Meshed, or Kuchan, or Astrabad, on the pretext of local disorder or menace to Russian interests, and that once there they will not be got out again. We do not want any Persian Chantabuns. Such a contingency is much less likely to arise if the Russians know in advance (as they must already conjecture) that it would probably be the signal for a corresponding British move elsewhere. They want Persia, not merely for the intrinsic value of the northern provinces, but in order to get to the Gulf; and they will not rashly take any step that would effectually, and at a blow, prevent the realization of that dream.

I would suggest, therefore, as a wise precaution (assuming that Russia declines to renew, or evades renewing, the former guarantee), that Sir N. O'Connor be instructed, in the course of his conversation at St. Petersburg about a peaceful succession—which his suggestion of Anglo-Russian co-operation will show to be the primary object of British policy—to observe that a disturbed succession might lead to results which neither party would wish to precipitate; since any temptation that Russia might experience to intervene in the protection of her own interests in the north, might provoke a corresponding temptation to Great Britain to safeguard her own even greater interests in the south.

Ought we not, however, to look even a little further ahead? Supposing that such a warning is given and is disregarded, and supposing that Russia does, upon some pretext, suddenly occupy and absorb an important part of North Persia, what line do our military authorities at home and in India, what line does the Indian Government itself take as to the policy and practicability of holding certain—and, if so, which—of the Gulf ports, and of occupying, influencing, or protecting any—and, if so, which—of the southern provinces? During the last Conservative Government in 1891, I remember Balfour telling me that he had been

unable to procure any opinion or advice from the responsible authorities on this subject, and at his request I wrote a Memorandum on the steps that might require to be taken. Has the question, however, ever been examined or discussed by the India Office or the Indian Government from the standpoint of their superior knowledge and resources?

5. I concur with Sir M. Durand in thinking that an agreement with Russia about Persia is quite out of the question. We should have the Constantinople situations of last autumn reproduced, feature for feature, at Tehran. Each reform pressed for would be made a "stationnaire" question over again. We should get the kicks, and Russia would pocket the halfpence. It would seem to be much better—where rival interests are frankly divergent—for either party to play its own game, instead of affecting a community of interest which does not exist, and which would only be assumed by one party at any rate as a blind.

6. The objections of the India Office to the suggested loan appear to be sound. There is no particular reason—at this moment—why we should pander to the Shah's insatiable cupidity. It would be a favour to him, not a help to his country. We should be placed in an invidious position in collecting the annual interest, and, having once yielded, we should be bled for more.

7. The one real chance, however, of doing something that would be enormously beneficial to Persia, that would conciliate the Shah, and that would promote British interests and influence, would be to Anglicize the administration of the Customs on the Persian Gulf, with the hope of making this venture a financial success, and of ultimately extending the system inland, possibly over the whole country—in other words, of doing for Persia what Sir R. Hart has done for China. Let the Customs Department (for the Gulf ports) remain a Government Department, but let it be placed under a British head, and worked by British or European subordinates. There could not be the same native objection as there was, for instance, to the Régie, seeing that the bulk of the dues are collected from foreign, *i.e.*, British or Indian merchandize, while there would probably before long be a native demand that the interior dues should be similarly treated, in order to escape the infectious speculation of the various octroi stations in every province, if not every city. There is in

Persia little of the frantic fanaticism and hostility to foreigners that are rampant in China, and if the system has been a conspicuous success in the latter country, I cannot see why it should fail in Persia.

Sir M. Durand says that the one obstacle is the Sadr Azam, who now farms the Customs from the Shah, and makes 40,000*l.* a-year by sub-contracts. But why not square the Sadr Azam by the same methods that it is always possible to adopt with his master? If under any new system it can be shown to the Shah that he will make 10,000*l.* a-year more than he did before, and to the Sadr Azam that he will make 5,000*l.*, they will both be ready to put it into operation to-morrow. It would seem to be a pity to shelve as impracticable the one real chance of Persian reform simply because the avarice of an individual Minister, and he a Persian, stands in the way. Surely it should be within the resources of diplomacy to conciliate or come to terms with the Sadr Azam. Might it not in any case be worth while to consult Sir M. Durand on the matter? I believe it to be the only method of really benefiting Persian administration, and at the same time of strengthening British influence and popularity in the country.

8. We have tried the experiment of officering the Persian army before now. It is not the slightest good as long as the soldiers do not get their pay. You want not merely British officers, but a British War Minister at Tehran. It will be time enough to think of it again, if ever we are in occupation of any part of the country, not before.

9. The post at Resht does not appear any longer to justify an expensive Consulate (750*l.*). I would reduce it to a Vice-Consulate, and spend the money better elsewhere.

10. Particularly would I like to see some interest taken in Seistan. It is contiguous to Afghanistan. It is certain that when Persia breaks up we cannot allow it to be quietly absorbed by Russia. If it is so absorbed, she will get to the Gulf. Seistan is a British interest. That the bulk of it now belongs to Persia is due to us. I think we might do something to safeguard for Persia that which we have secured for her, and which we cannot afford to let pass into other hands. In proportion to the interest we show in Seistan now will be our opportunity of saving it in the future.

I may add that it would be a great pity if
[394] C

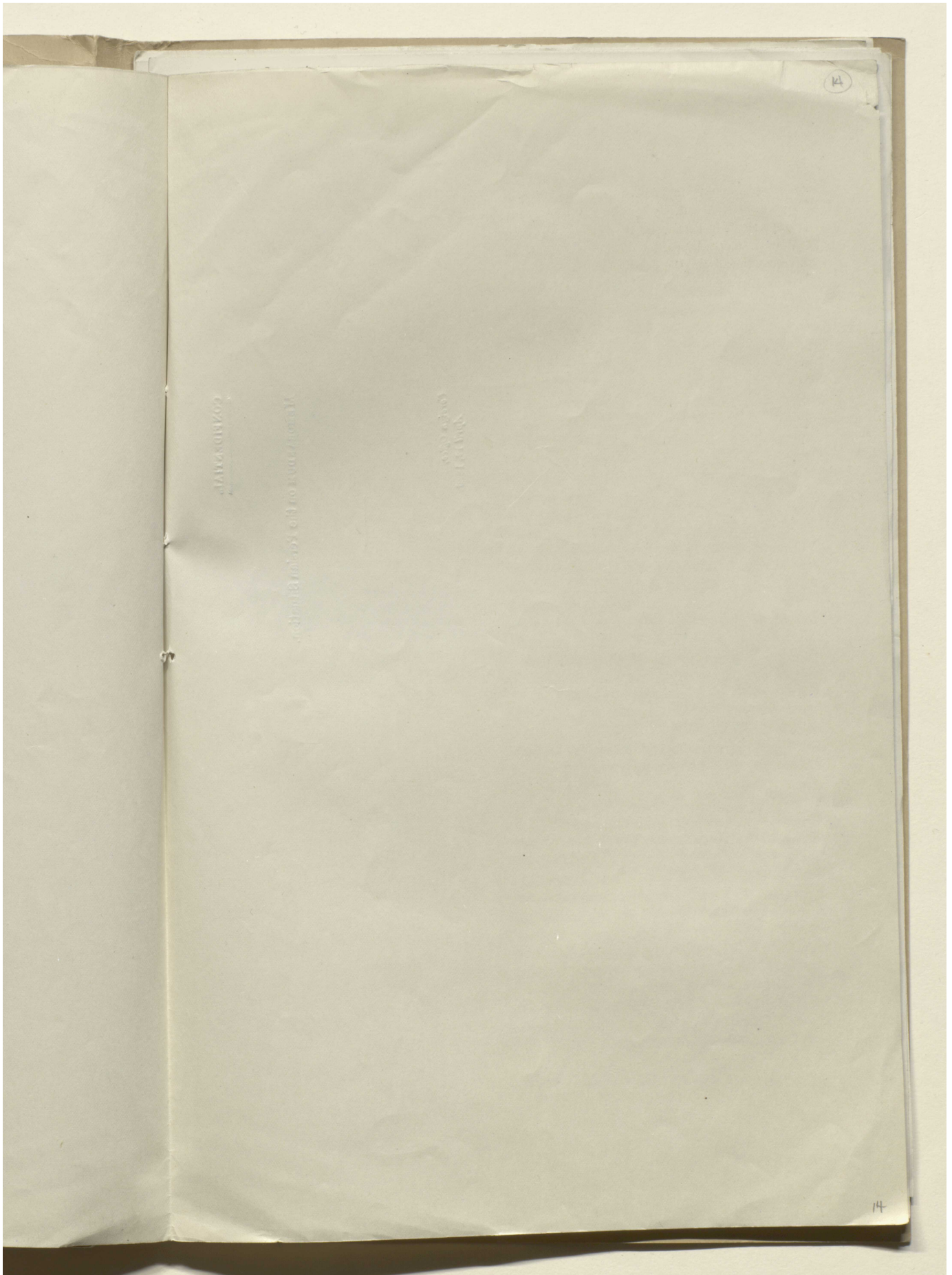
6

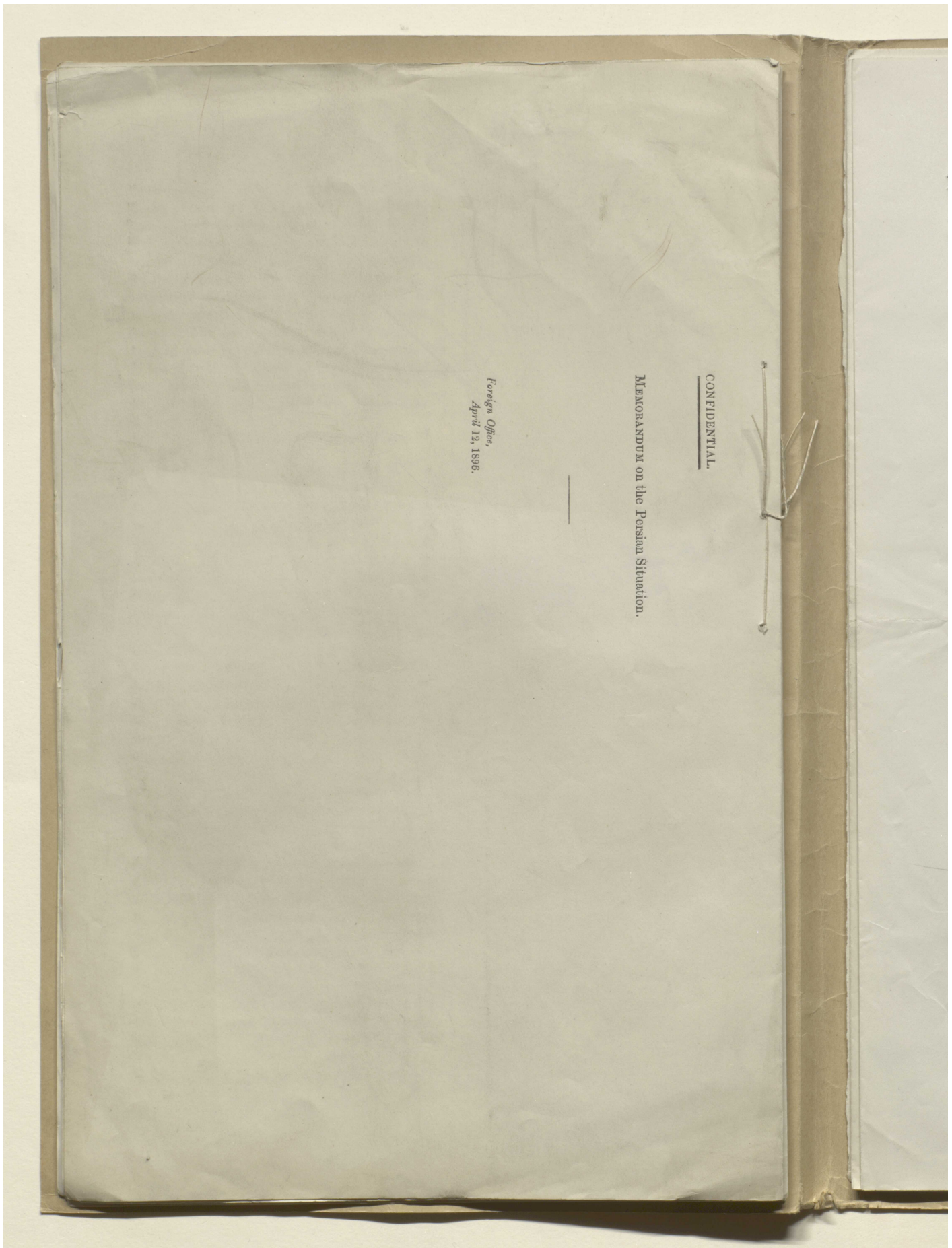
the Shah's appeal for advice from the British Government were entirely ignored. I have many correspondents in Persia, and they unite in thinking that he is more disposed to listen favourably to representations from the present Government than from its predecessor. They also press upon me the advisability of giving a word of encouragement to the Shah to hold himself independent of Russian pressure. If no interest is shown in him by England, he is apt to think himself deserted, and to feel that he had better come to terms with the future arbiter of his country's fortunes. He is of mercurial temperament, and is easily depressed or cheered.

GEORGE N. CURZON.

April 12, 1896.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [14r] (27/202)

[This Document is the Property of Her Britannic Majesty's Government.]

No. 7.—PARLIAMENTARY UNDER-SECRETARY.

ASIATIC TURKEY.

[July 26.]

CONFIDENTIAL.

SECTION 2.

No. 1.

Consul-General Wood to the Marquess of Salisbury.—(Received July 26.)

(No. 1.)

My Lord,

Tabreez, June 21, 1897.

I HAVE the honour to transmit herewith the copy of a despatch I have this day addressed Her Majesty's Chargé d'Affaires at Tehran, on the subject of the establishment of a Russian Ecclesiastic Mission to the Nestorians in the districts of Urumiah and Salmast.

I have, &c.
(Signed) CECIL G. WOOD.

Inclosure in No. 1.

Consul-General Wood to Mr. C. Hardinge.

(No. 2.)

Sir,

Tabreez, June 21, 1897.

I HAVE the honour to report, for your information, that a Russian Ecclesiastic Mission passed through Tabreez, a short time ago, on its way to the south-western districts of Azerbaijan, where it is intended to establish a congregation of Nestorian converts or adherents to the Orthodox faith.

The Mission is composed of two popes, or priests, one a Russian, who is the custodian of the Orthodox Cathedral in Erivan, and the other, "Kasha" Shimoon, a Nestorian, born and educated at that place.

These religious have made it known that they would settle permanently in the districts of Urumiah and Salmast in the event of their succeeding in finding 300 Nestorians who would join the Orthodox creed.

On leaving Tabreez they directed their steps to Khoi, which town, however, owing to the absence of Nestorians, they but passed through on their way to "Jamalabad," or, as it is pronounced by the Syrians, "Jamalava" and "Gavilan," two Nestorian villages, of which the inhabitants went forth to meet them and give them welcome.

From these places they travelled towards Urmi, and were met and greeted at the "Shankarlui" Bridge, some 13 miles from that town, by the Nestorian Bishop of the plain, Mar Yonan, great numbers* of the clergy, and practically the entire Nestorian residents, among whom many "Chaldeans" (Roman Catholic Nestorians) and Presbyterian converts.

Having stayed a day or so at Urmi, receiving visits of welcome and ceremony, they left for the village of "Superghan," in the neighbourhood of the Lake of Urumiah, the residence of Mar Yonan, by whom they were accompanied.

At this place, on Thursday, the 4th instant, on the occasion of the celebration of Ascension Day (old style), the Russian priests read a declaration in the churchyard, containing the terms on which Nestorians would be admitted into the bosom of the Russo-Greek Church, and, eventually to Russia protection.

Almost 1,200 names representing, it may be said, the entire population, were signed, and among them those of many of the Nestorian clergy, headed by Mar Yonan.

At Mushabad, a village close to Superghan, they obtained, according to trustworthy report, 700 adherents, and are said to be still occupied in extending their action.

It is noteworthy that, notwithstanding the fact that the Russian Mission has not favoured, so far, the Armenian communities in those parts with its attentions, the inhabitants of Ganabat, a small Armenian village near Urmi, gathered together the church ornaments, and went out in procession to welcome them with the Nestorians on the occasion of the Nestorian demonstration at the Bridge of Shankarlui.

The addition of another religious mission† to those already existing in the districts

* From 8,000 to 16,000 people.—C. G. W.

† The German Lutheran Mission, which had closed its schools, &c., some years ago, has again quite recently returned to Urumiah.—C. G. W.

Transmitted to the British Museum by the Russian Mission to Persia, 1882-1898.

RUSSIAN-30-1882-1898 2 100-100-100

of Urumiah and Salmast would not, at first sight, appear out of the natural sequence of things, but the unusual and prompt action taken by this Russian Mission to further their openly declared aims, by obtaining thousands of adherents to the Orthodox faith, cannot but make such as are interested in the maintenance, not of the *status quo*, as described in my despatch to you, No. 1 of the 9th instant, but in the freedom and independence of this province from direct Russian control, feel somewhat anxious, and all the more so, as general experience in affairs Russia has shown, the missionary cloak, besides covering manifold sins, oftentimes hides the sword.

The situation presents a quaint anomaly, for we have thousands, according to report, of the Shah's Christian and most industrious subjects, who have hitherto lived in peace and perfect freedom from persecution, deliberately accepting, and this under the eyes of their native authorities, a change of their religious tenets equivalent to an abandonment of their nationality, without obtaining or making the slightest effort to obtain a single promise or guarantee for future comfort and safety.

The action of the Russian Ecclesiastic Mission to the Nestorians is a fitting corollary to the intentions and attitude taken up by my Russian colleague during the recent disturbances in Tabreez. It is needlessly provocative and deliberately insulting to the Shah's authority.

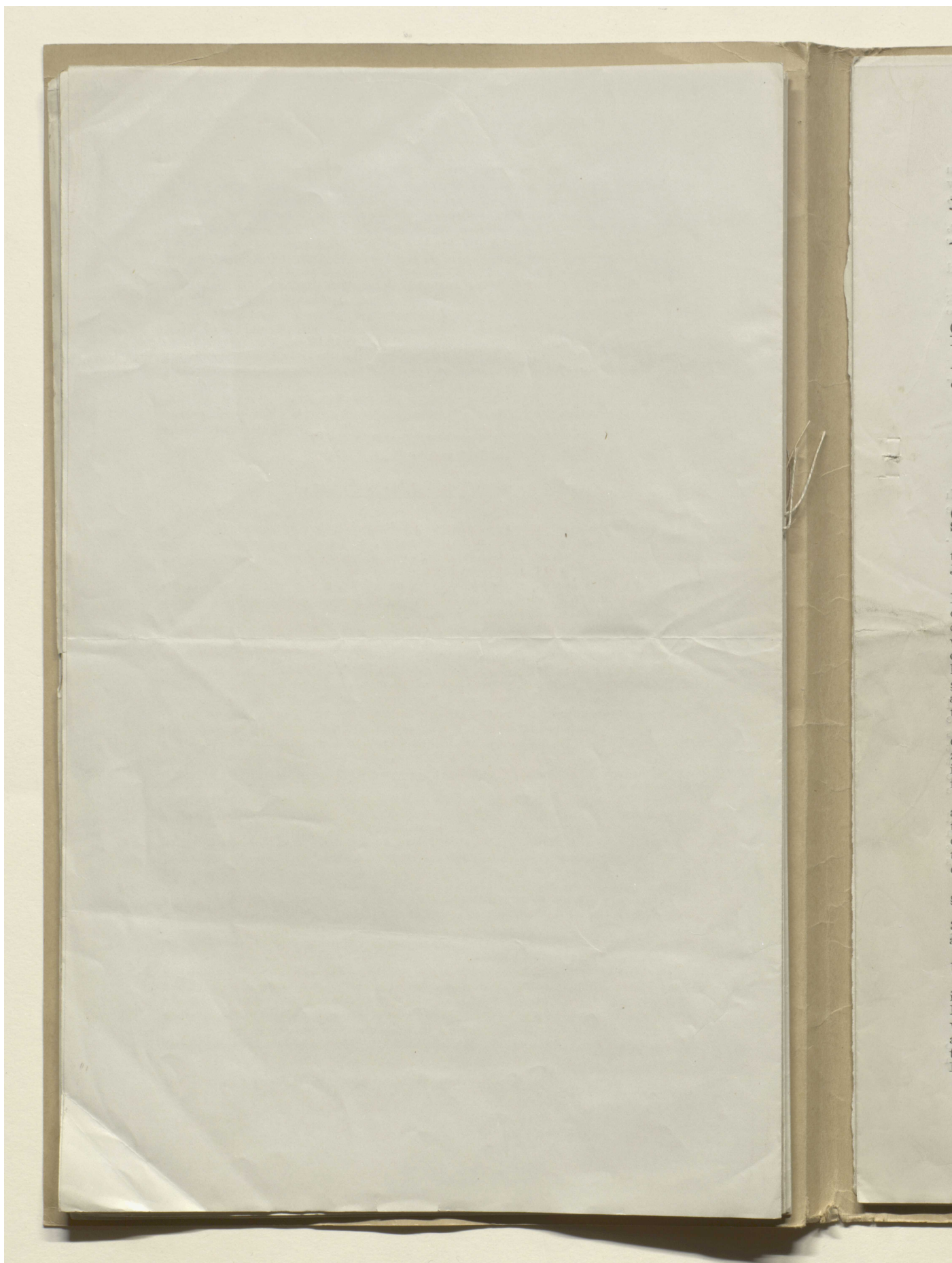
I have, &c.
(Signed) CECIL G. WOOD.

ral sequence
n to further
hodox faith,
status quo, as
freedom and
anxious, and
onary cloak,

according to
therto lived
l this under
valent to an
est effort to

is a fitting
e during the
ely insulting

WOOD.

[This Document is the Property of Her Britannic Majesty's Government.]

No. 7.—PARLIAMENTARY UNDER-SECRETARY.

ASIATIC TURKEY.

[August 3.]

CONFIDENTIAL.

SECTION 1.

No. 1.

Sir P. Currie to the Marquess of Salisbury.—(Received August 3.)

(No. 488.)

My Lord,

Constantinople, July 24, 1897.

I HAVE the honour to forward to your Lordship herewith copy of despatch which I have received from Her Majesty's Vice-Consul at Van, reporting on the occurrence at Diz in the Hekkiari district towards the end of May last.

I have, &c.

(Signed) PHILIP CURRIE.

Inclosure in No. 1.

Captain Elliot to Sir P. Currie.

(No. 32.)

Sir,

Van, July 6, 1897.

I HAVE the honour to make the following Report on the occurrence at Diz in the latter end of May, about which I telegraphed to your Excellency on the 3rd June.

On the 22nd or 23rd May, zaptiehs from Julamerk seized the bridge across the Lab, opposite to where the Valley of Diz joins that of the Lab. The Valley of Diz is occupied by the Nestorian Ashiret of that name. The effect of this action was to cut off the people of Diz from their flocks which were across the river. The object of it was to get arrears of tribute out of the people of Diz. Both the time and the manner of it were unusual. The custom is to demand the tribute in October when the people, having sold their produce, may be expected to have money by them, and further, to give notice, before collecting tribute, to Mar Shimum, who deposes one of his men to attend. On this occasion, Mar Shimum was not informed of the intention to collect tribute till two days after the zaptiehs had occupied the bridge of Diz.

When the bridge was seized, some Diz men went down to protest. They sat down and talked with the zaptiehs, and supplied them with food. One of the zaptiehs sent word to Julamerk that they were being fired on. The next day, accordingly, the Kaïmakam, Cazi, and Mudayim came down to Diz with troops, and a following of Kurds from Julamerk.

The Diz people met them at the bridge, and a parley ensued. The Diz men got alarmed at the attitude of the officials, and began to make off. The troops were ordered to fire by the Kaïmakam, but as I have reported elsewhere, they took care to hit no one. The Julamerk Kurds, however, did their best, and some men got bullets through their clothes, but no one was hurt by the firing. Three children were, however, drowned in a torrent by falling from a bridge as they fled in terror up the valley.

Some of the Diz men returned the fire as they retreated, and one of the officials got a bullet through his sleeve.

Diz was then occupied, and £T. 500 was demanded. Eventually 1,055 sheep, 37 cattle, £T. 24, and various other articles were taken, and the people of Diz left in a state of destitution.

This act has aroused indignation and sympathy not only amongst the Christians, but also among the better disposed of their Mahommedan neighbours.

On hearing of it from Mr. Browne I went and saw the Acting Governor. He immediately telegraphed to Julamerk, and dismissed the Kaïmakam and the Mudayim, and ordered their successors to start without delay. This prompt action very probably averted very serious trouble as the Ashirets were on the verge of despair, and thought no resource was left them but to die with arms in their hands. It appears too, that serious measures were in contemplation against the other Ashirets, and even Kochannes.

These have now been abandoned.

[1588 a—1]

B

2

Mar Shimum has all along used his influence with the Ashirets to keep them quiet. The announcement that the Order of the Osmanli, 2nd class, was on its way to him, and a telegram of congratulation he received from the Acting Governor, Shemshi Pasha, could not fail to have a good effect.

I met the Mudayimum at Bashkala. I believe him to be honest and energetic, but he is too hasty and inexperienced for a place like Hekkiari. He appears to be not more than twenty-five years of age.

Mr. Browne says that he afterwards, when he understood the wrong that had been done, saved the Diz Maliks from further bullying by the Kaimakam.

The zaptiehs were Kurds from Julamerk. There is a very strong hostile feeling between the Nestorians and the Julamerk people, and the employment of these zaptiehs for coercing the Christians is always likely to lead to disturbances,

I have, &c.

(Signed) G. S. ELLIOT.

No. 2.

Sir P. Currie to the Marquess of Salisbury.—(Received August 3.)

(No. 489.)

My Lord,

Constantinople, July 24, 1897.

I HAVE the honour to forward to your Lordship herewith copy of a despatch which I have received from Her Majesty's Vice-Consul at Mersina, reporting the satisfactory state of the weaving relief works at Hadjin.

The Armenian Relief Committee has already granted a further sum of 200l. towards this enterprise.

I have, &c.

(Signed) PHILIP CURRIE.

Inclosure in No. 2.

Major Massy to Sir P. Currie.

(No. 68.)

Sir,

Adana, July 9, 1897.

I HAVE the honour to inform your Excellency that the information just received from Hadjin gives excellent accounts of the weaving works which we have been able to establish in that town with the relief funds which your Excellency was so good as to obtain for me for that purpose. All progresses favourably, the material turned out is of good quality, and is gradually establishing a market for itself. Lately a merchant from Azizieh ordered a large quantity, preferring it to that made at Marash. We are going to establish looms at Shahr and at other villages so as to gradually absorb all the Christian labour which is unemployed in the district.

I feel sure that your Excellency, as well as the members of the Relief Fund Committee, will be pleased to hear this good result, and I trust I may be in a position to send continued good accounts as time goes on, especially if we can obtain the further sum of £T. 200 asked for in order to insure the complete success of this enterprise.

I have, &c.

(Signed) P. H. H. MASSY.

No. 3.

Sir P. Currie to the Marquess of Salisbury.—(Received August 3.)

(No. 490.)

My Lord,

Constantinople, July 26, 1897.

WITH reference to my despatch No. 442 of the 2nd July, I have the honour to forward to your Lordship herewith copy of a despatch which I have received from

Her Majesty's Vice-Consul at Van, giving a report of his journey in the Hekkiari district.

I have, &c.
(Signed) PHILIP CURRIE.

Inclosure in No. 3.

Captain Elliot to Sir P. Currie.

(No. 31.)

Sir,

Van, July 4, 1897.

I HAVE the honour to report my return from Hekkiari on the 2nd instant. I have visited Nochannes, where I spent three days, and had several interviews with Mar Shimum and other leading men of the Nestorians. Mr. Browne, of the Archbishop of Canterbury's Mission, was of great assistance in interpreting into Syriac for me, and kindly accompanied me for this purpose to Diza, in Gavur, Khumaroo, and Bashkala, from which place he returned to Kochannes and I to Van. Mr. Browne has also supplied me with various information about the Nestorians, which I beg to inclose with my despatch No. 33. I am greatly indebted to him for what he has done to help me.

I visited Moussa Bey at Khoumaroo. I was wrong in my despatch No. 24 of the 1st June in stating that this man had a reputation but little deserved of protecting Christians. I confounded him with another Kurd of the same name, who lives near Gartchegan. This man has saved many lives, and has drawn down on himself in consequence a lot of unpleasantness, and incurred no little risk. I had some difficulty at first in obtaining an interview with him, as the Kaimakam of Shemdidan, Noori Bey, who happened to be on a visit to Khumaroo, told off a police officer to attend him. On the day after my arrival, however, the Kaimakam, the Officer Commanding a detachment of troops at Khumaroo, the police officer, and Moussa Bey came to call. When they had taken their leave and were mounting their horses, I called Moussa Bey back, and invited him to stay longer. The others could not do so without being impolite, and after this Moussa Bey was free to come as much as he liked. I mention this incident to show the distrust with which Moussa Bey is regarded by the Government.

At Kochannes I found the Metropolitan (Matran or Archbishop) of the Nestorians still there, living in Mar Shimum's house, and afraid to venture far from the village. His church and diocese are at Mar Ishn, in Shemdinan, in Turkey, but he dare not live there for fear of Sheikh Sadig, who has made several attempts on his life. His family are in Balulan, Tergavar, Persia, and he obtained, some time ago, permission from the Turkish Government to join them there, but has hitherto been afraid to leave Kochannes, as he heard that Sheikh Sadig had men on the watch for him to kill him. I suggested his coming with me, and he seemed glad to avail himself of the opportunity. At Diza (in Gavur) the Kaimakam undertook to see him safely over the frontier, and, as he seemed perfectly at ease in his mind, I left him to the care of the Government. On his arrival at Diza with me some soldiers of the garrison came up to him and said they were glad to see him. Sheikh Sadig is not liked, and I looked on this as an indication of the feeling against him, and sympathy with those he has persecuted.

I may mention here that the Nestorians seem to entertain a high opinion of, and feel great confidence in, the Turkish regular troops. In the Diz affair, about which I telegraphed to your Excellency, the soldiers, when ordered to fire on the villagers, purposely fired wide of them, and the officer in command declined to order his men to direct their fire better, though urged to do so by the civil officials. I was told this by a Diz Malik and some villagers who were present. They also say that when soldiers are sent to collect taxes they take no more than the assessment, and refrain from oppressive behaviour. It is a pleasure to record this testimony in favour of the Turkish soldier, whom I have always regarded as most patient and subordinate.

The frontier is being watched by detachments of troops and Hamidieh cavalry, and I was told that the Kurds in the summer pastures are keeping together in larger camps than usual as a precaution against attack by Armenian revolutionists.

A party of fifty Shikak Kurds from Persian territory crossed the border and carried off all the sheep from Kotrannes, a Nestorian village about 40 miles inside

4

the frontier. They were intercepted on their return, and had to abandon the sheep, which were, I believe, restored to their owners.

The Shikaks, instead of returning to Persia, remained in Turkish territory, and waylaid and robbed travellers. The day I reached Diza on my return from Khumaroo they robbed and stripped five Turkish Kurds, leaving them nearly naked, and the next night they carried off some mules from the village near which I camped. This seems to be an ordinary occurrence on this frontier, as, during my former journey, much the same sort of thing happened.

The patience of the Turkish Government in matters of this sort seems somewhat surprising.

I am making the affair at Diz, the general condition of the Nestorians, and the question of Sheikh Sadig the subject of separate Reports.

I have, &c.
(Signed) G. S. ELLIOT.

No. 4.

Sir P. Currie to the Marquess of Salisbury.—(Received August 3.)

(No. 491.)

My Lord,

Constantinople, July 26, 1897.

I HAVE the honour to forward to your Lordship herewith copy of a despatch which I have received from Her Majesty's Vice-Consul at Van, giving an interesting Report on the present condition of the Nestorians in Turkey.

I have, &c.
(Signed) PHILIP CURRIE.

Inclosure 1 in No. 4.

Captain Elliot to Sir P. Currie.

(No. 33.)

Sir,

Van, July 6, 1897.

I HAVE the honour to submit the following Report on the general condition of the Nestorians of Turkey, together with the following inclosures:—

1. An outline map of the Nestorian country.
2. Notes on Nestorian titles, &c., by the Rev. W. H. Browne (Archbishop of Canterbury's Mission).
3. A tabular statement of losses and outrages suffered by the Nestorians, compiled by Mr. Browne at my request.

Before the last war between Turkey and Russia the relations between Turks and Christians in Hekkiari were very good. Since that time they have gradually become unsatisfactory.

When Behri Pasha became Vali of Van matters speedily began to be intolerable. The high-handedness and systematic oppression of this official everywhere filled the Christians, Nestorian and Armenian alike, with dread. The universal impression is that he meant to make existence impossible for them. The impunity enjoyed by the authors of the Armenian massacres, and the belief prevalent among Christians and Kurds that an Imperial Firman to massacre the former had gone forth, has within the last two years produced a state of affairs that cannot much longer be put up with. Inclosure No. 3 gives some sort of idea of what this is.

This by no means includes everything that has happened during the period referred to in the statement. Nor does it take account of such minor exactions and outrages as for instance are committed by individual Kurds who come to a village and demand a present. If they do not get what they want they avenge themselves sooner or later by setting hay-ricks on fire or doing similar damage.

It is not to be supposed that the Nestorian Ashirets are guiltless of raids on their part. These, however, are usually in retaliation for losses inflicted on them, and are not to be compared with what they suffer. Moreover, they complain that the Government is prompt enough to take repressive measures against them, but allows Kurdish offenders to go unpunished.

They also complain that the roads are not safe for them to take their produce to market, and hence they find it hard to raise money to pay their tribute.

The constant harassing they have endured would before now have driven the Ashiret, who are the only armed Christians in this vilayet into rebellion, were it not that Mar Shimum has exerted all his influence in exhorting them to be patient, and to hope for a fair hearing and justice from the Government. Mr. Browne has greatly assisted Mar Shimum by good advice and encouragement, and there can be no doubt but that his presence at Kochannes has been and is most beneficial. Mar Shimum's task, nevertheless, is a difficult one. His cousins are always employed in intriguing against him, and since the time of Belvir Pasha they seem to have been encouraged by the Government officials, who do not give him the support he has a right to expect. I believe the intention of sending Russian priests to Kochannes is due to intrigues on the part of those who wish to embarrass Mar Shimum. He claims that if he is properly supported by the Government in dealing with his own people, and that if the Kurds are kept from molesting them and the roads to the markets rendered safe, that he will keep the Ashirets quiet and get them to pay their tribute.

As regards the Russian priests they had not arrived at Kochannes when I was there. Mar Shimum, and the Matran (Archbishop) assured Mr. Browne most strongly that they had no wish or intention to give up their church and become orthodox.

On leaving Bashkala I met a priest on the road who, I hear, is a Nestorian by birth but a Russian subject, and of the Orthodox Church. He way on his way to Kochannes, ostensibly to visit relations there, but he had stayed a week in Van with the Russian Consul, and £ T. 150 from the Credit Lyonnais had been waiting for him in Van. I believe him to be one of two Russian priests that met with a most enthusiastic reception from the Nestorians in Urmia a few weeks back.

The Nestorians are now in a very despondent condition. They seem to consider matters to be about as bad as can possibly be endured, and that before long they will have no resource but to abandon their religion or emigrate. Many have already left, and some once prosperous villages are entirely deserted. Thanks greatly to Mr. Browne's friendly help and advice they still retain a hope that better times are coming. If disappointed in this they look forward to nothing better than their extinction as a separate people and church. They told me that their hopes were placed on England's influence being exerted on their behalf. I impressed on them that all I could do was to lay the state of their case before your Excellency, and warned them against being too sanguine.

I have spoken to Shemshi Pasha about the state of affairs in Hekkiari, and urged the importance of supporting Mar Shimum's authority and exiling Sheikh Sadig. I have great confidence in Shemshi Pasha's will and ability to put things on a proper footing throughout this vilayet. He has, as is inevitable when a man does his duty in this country, made enemies, and I fear their intrigues may prove too much for him eventually, unless he is supported by the Porte.

I have, &c.
(Signed) G. S. ELLIOT.

Inclosure 2 in No. 4.

Notes on Nestorian Titles, supplied by the Rev. W. H. Browne.

Ecclesiastical.

1. THE Patriarch ("Patriarch of the Church of the East"). "Catholica" is his more ancient and lower title. Mar Shimum his dynastic name. Every prelate signs his name by his Christian name, followed by his dynastic title, as European prelates by the name of their sees.

2. The Matran or Metropolit (Metropolitan). There is now only one in Kurdistan, who resides in Shemdinan (Shemisdin). Mar Khanishu is his dynastic name.

(This is the Archbishop referred to in these despatches).

3. Episcopa, Bishop, usually spoken of as Abuna (father) in Turkey, and Mamu (uncle) in Persia.

[1588 a—1]

C

These three ranks are spoken of and written to as Mar (My Lord) followed by the dynastic name. "Mar" is also used before the name of a saint, and thus a church is often named, and from it the village in which it stands.

4. Corepiscopa corresponding in function to an English Archdeacon.
5. Arkhidiacon, corresponding nearly to Dean. He is addressed and spoken of as Casha with his Christian name.
6. Casha or Cashisha is "priest."
7. Shamasha is "deacon."
8. Hupodiacon is "sub-deacon."
9. Caruya is "reader."

At present Corepiscopi, Hupodiaconi, and Caruyi are practically obsolete. The lowest grade of holy orders is that of Shamasha.

Secular Notes.

Ashirets. There are five Christian Ashirets (tribes). They pay not taxes but tribute, a set sum fixed by the Turkish Government. Their names are Baz, Jelu, Diz, Tyari and T'khuma.

The Ashiret Maliks are appointed by Mar Shimum. They, or sometimes Mar Shimum, appoint the Reis (headman) of each village in their district.

The Ashirets are armed, but chiefly with flint-locks. They have a good reputation for courage, and in spite of their inferior numbers and weapons they generally hold their own against the Kurds.

The Reiäts (Rayas) are the Christians who pay taxes. Some of them still have Maliks, and some of them have guns, as those of Iyal and Mar Bhishu, on the Persian frontier east of Gavur. Neither are of any real account.

Inclosure 3 in No. 4.

List of some of the Raids and Murders committed by Kurds on Nestorians in Hekkiari between the Spring of 1896 and the end of the Spring of 1897, from information supplied by various Witnesses

No.	Date.	Name of District.	Village.	Nature of Outrage.	By whom committed.	Action taken.	Result.	Remarks.
1	July and August 1896	Diz	Shemasha and Gultzur	Raid on the sheep: 2,700 were carried off and one man killed	Uramar Kurds	Representations by Major Williams, R.A., then Her Britannic Majesty's Vice Consul at Van, to the Valt of Valt	Promise from Saad-ol-Din Pasha to attend to it, made in 1896, but still unfulfilled	These losses were not allowed as a plea to excuse, even in part, the Government's neglect of their duties to the demands of the Government in the raid under Government auspices mentioned below (No. 3).
2	Ditto	Diz	Aqasi and Sarz-	Attempts to carry off the sheep	Ditto	Her Britannic Majesty's Vice Consul at Van spoke to the Valt, and telegraphed to Her Britannic Majesty's Ambassador at Constantinople	The two responsible officials were dismissed by the Valt of Valt; and similar attacks threatened against Qudshani (Kochanes) and Tyari have not been made	The Madayimun, after his fury was over, protected the Diz Chiefs from the bad faith of the Kachan. The manner of the attack was such as to excite fears that the Nestorian Ashirets were about to be exterminated, and to lose the patience they have displayed, and to be compelled into constructive opposition to the Government. It speaks well for Mar Shimun's influence with his people that panic did not break out, and that the Government's policy of giving no result on Diz is widespread and leading to illness, and to flight from foodless homes.
3	May 1897	Diz	All the villages of Diz	At an unusual time of the year, the Madayimun and the Capi of Julamerk, with troops and a rabble of Kurds of Julamerk, The Julamerk Kurds probably misinformed and misled the responsible officials	The Acting Kaimakan and the Madayimun and the Capi of Julamerk, with troops and a rabble of Kurds of Julamerk, The Julamerk Kurds probably misinformed and misled the responsible officials			
4	March 1896	Between Julamerk and Tyari	Coo	410 sheep, 100 felt draughts for sleeping in, 2 loads of honey, &c., were carried off. Some women were violated	Julamerk Kurds accompanying tax collectors. The soldiers were quite orderly			There was in this case an excuse made for the Government. But this and the following (No. 5) were due to intrigues of the Julamerk Kurds, trying to force the Christian Ashirets to commit some act of violence, which should lead to their being attacked by the Government.

No.	Date.	Name of District.	Village.	Nature of Outrage.	By whom committed.	Action taken.	Result.	Remarks.
5	March 1896	Between Julamerik and Diz	Erik ..	300 head of sheep taken ..	Julamerik Kurds and tax collectors			
6	1896	Tal ..	Rabbat ..	24 mules carried off; 1 man killed	Hassan Agha, of Barashin			
7	1896	Tal ..	Matwayi ..	9 mules taken ..	In Mosal Vilayet..			
8	October 1896	Tal ..	Badari ..	300 sheep raided ..	Julamerik Kurds ..	Representations to the Metas-sarif of Julamerik and the Vali of Van	Promises made, but unfulfilled. Apparently they were taken by Government troops, but, however, do not seem to have been diminished.	
9	January 1897	Baz ..	Erantuz and Shavutha	Everything in the houses, as well as sheep and bee-hives, cleared	Umanar Kurds of Sutu ..			
10	August 1896	..	Qudshani (Kochanes)	Raid of 400 sheep ..	Zelik Kurda, with Hajji Agha, of the Artush nomad Kurds	Representations by Mar Shimanum to the Government	Promises by the Vali to recover the sheep. Still unfulfilled	This is the first time for many years that the Kurds' own sheep were purposely spared on this occasion.
11	June 1897	..	Qudshani	Sheep driven from their own summer pastures that the Kurds may occupy them. Water-courses broken so that corn shall perish	Julamerik Kurds ..	Mar Shimanum informed Kaiman of Julamerik	Pending ..	This year Kurdish insolence and injury are to know no limit. This action is interpreted also as another of the efforts of the Kurds to provoke the Christian Ashites to action. The action or inaction of the Government will go to dissipate or confirm the idea that Nestorians are outside the protection of the law.
12	June 1896	Gavar ..	Gigoran ..	Raid in full view of the Government. Two men killed. The Bishop and other men were stripped of their clothes. 300 sheep, 250 cattle and buffaloes, household utensils, furniture, and clothes, were carried away	Persian Shikak Kurds, with the connivance of local Turkish Kurds, and a Chief said that the Kurds had no fear of the Persian army	Representations by Mar Shimanum and others to the Government of Van and Shikak. Flight of most families to Persia through destitution	Ineffectual attacks by Persian troops on the Shikak Kurds	This village is Mar Shimanum's purchased property. His means of subsistence are almost entirely gone through the loss of these tenants and their produce, having been already crippled by the delays of his stipend from the Government. It was visited by the devastation (by Kurds) of Alhey, Lavin, Gavar, Serai, &c., from whence he had ecclesiastical dues.

13 | July 1896 ... Near Persian front. Mar Bishan, Pers. / All their sheep (about 4,700) / Persian Shikak Kurds / Representations to Government. / Ineffectual attacks on Shikak / These villages used to supply yearly

13	July 1896	..	Near Persian frontier, Kavir, kamlik of Gavar	Mar Rihana, Pagi, and Tyari	All their sheep carried off. Attacks on the villages and on the fugitives. Five men killed. Property carried off	Persian Shikak Kurds (said to be instigated by Sheikh Saizig)	Representations to Government. Flight of all the inhabitants to Posia	Insufficient attacks on Shikak Kurds by Persian Government	These villages used to supply yearly nearly £75,000 to the Government and its officials in taxes and by extortions, and tricks played on the receipt papers and account books.
14	Spring 1896	..	Lower Tyari	Ashitha ..	700 sheep raided ..	Gugur and Sindal Kurds, ..	..	..	..
15	Ditto ..	..	Ditto ..	Gerrum ..	400 sheep raided ..	Rahid Bey, of Berwari Kurd	..	..	..
16	June 1896	..	Upper Tyari	Rumta ..	Sheep carried off, leaving eleven houses to starve	Artash Kurds ..	..	..	..
17	Ditto ..	..	Ditto ..	Dadush ..	Sheep of five houses raided	Ditto ..	..	..	..
18	June or July 1896	..	Levin ..	Akai ..	Village raided, and part of it burnt. The Church of St. George was also robbed by stealth	Ditto ..	..	..	..
19	About May 1897	..	Lower Tyari	Ashitha ..	Sheep of thirty houses raided, and one man killed	Dustik Kurds ..	..	..	..
20	Spring 1897	..	Ditto ..	..	One flock of sheep carried off ..	Rahid Bey, Berwari Kurd	..	..	..
21	Ditto ..	..	Ditto ..	..	Sheep carried off. Two men and one woman killed	Sadi Agha, Agha of Chal, Puyanish Kurd	..	..	..
22	Ditto ..	..	Ditto ..	..	Two flocks of sheep carried off. One man killed, one wounded	Hassan Agha, of Barashin	..	..	..
23	May 25, 1897	..	Ditto ..	Halmud ..	Two men killed in Berwari district	Rahid Bey, Berwari Kurd	..	..	..
24	1896 ..	..	Albeq ..	Six villages	Cattle and sheep raided: corn, bedding, &c., carried off	Persian Shikak Kurds, with the connivance of the local Kurds	..	..	..
25	Spring 1896	..	Nadar ..	Mawann	Nearly all the goods of the village carried off, and the population fled to other districts	Shedan Kurds ..	..	..	..

[1588 a-1]

D

No.	Date.	Name of District.	Village.	Nature of Outrage.	By whom committed.	Action taken.	Result.	Remarks.
26	Summer 1896	Bervar, near Qudshanis (Kochanis)	Termil	100 head of sheep ..	Zodan Kurds	..	..	..
27	1896	Manchui	Soni	Village raided. Sheep and cattle and household goods carried off	Ashiret Kurds in the neighbourhood	..	..	Protection from after attacks was afforded. Perhaps more was done
28	1896	Bervar (near Kochanis)	Several villages ..	Raided again and again	..	..	..	..

The above are by no means the only cases of outrages I am aware of, but, as this paper is compiled in haste, I have not had time to get particulars. Action has been taken in many other of the cases here noted, but there is not time now to recover their details, nor to add some other particulars which have been omitted from fear of inaccuracy. What has been written above does not, I believe, err on the side of exaggeration.

(Signed) W. H. BROWNE, Priest of the Archbishop of Canterbury's Mission to the Assyrian Christians.

Qudshanis, June 24, 1897.

Private and Confidential.

The Railway to India Pioneer Company, LIMITED.

CAPITAL - £60,000,

Divided into 12,000 Shares of £5 each, of which 4,000 Shares are offered for Private Subscription.

Payable £1 on Application; £2 on Allotment; and the balance in Two Instalments of £1 Each at One and Three Months thereafter, or the full amount due may be paid up at any time.

DIRECTORS.

SIR WILLIAM BRERETON HUDSON, K.C.I.E., Elcombe House, Bedford,
Vice-Chairman.

ROBERT G. WEBSTER, Esq., M.P., J.P., 83, Belgrave Road, London, S.W., and
Carlton Club, Pall Mall.

DAVID F. CARMICHAEL, Esq., 16, Grenville Place, S.W., late Member of Council
Presidency of Madras.

C. E. D. BLACK, Esq., late in charge of the Geographical business of the India Office,
Managing Director.

BANKERS.

THE ANGLO-INDIAN BANKING CORPORATION, LIMITED,
Winchester House, E.C.

SOLICITORS.

MESSRS. BURN & BERRIDGE, 11, Old Broad Street, E.C.

SECRETARY.

MR. W. E. CLARK.

OFFICES.

Winchester House, E.C.

PROSPECTUS.

THIS Company is formed to give practical effect to a scheme which in different shapes has been widely discussed for over 30 years, both from the strategic and commercial points of view, to connect England with India by a more comprehensive and direct Overland Route than has hitherto been included within the meaning of that term.

At different times at least three Routes have been considered. One from Alexandretta through Syria to the head of the Persian Gulf. A second from Haifa *via* Damascus and Bagdad, thence following the lines of cultivation and population through Persia and Beluchistan to Kurrahee, and the third, the more modest and practicable scheme adopted by this Company, of an almost straight line from Port Said following the course of a pastured valley to the head of the Persian Gulf. This line has the great advantage of being practically free from political complications, of presenting no engineering difficulties or works of any magnitude, of being under 1,000 miles in length, and capable of construction within a very limited time, for say £5,000,000 sterling or £5,000 a mile, whereas the other lines above indicated would entail protracted and delicate negotiations with France, Turkey, Russia and Persia, with attendant delay of probably several years, an incalculable outlay of money, and the almost inevitable risks of political complications in the future.

Full particulars of the route to be followed by the line adopted by this Company will be found in a comprehensive article by Mr. C. E. D. Black, in the "Contemporary Review" of April, 1895, in an admirable paper by Col. A. T. Fraser, R.E., in the "Journal of the Society of Arts" for September, 1896, and in a paper read by Mr. Black before the Society of Arts on the 5th of May, 1897. Extracts from these three authorities and a map accompany this Prospectus, and will be found to contain rough estimates of the cost of construction and earning powers of the line, with a comparison of its strategic, commercial and financial advantages over the other routes suggested and of the present Red Sea Route.

It is proposed so soon as definite surveys, estimates and Government support shall have been obtained, that the Pioneer Company should sell its undertaking to a larger Construction Company with a nominal Registered Capital of £600,000, in which Shareholders of the present Company will be entitled to receive a proportionate *pro rata* allotment in fully-paid Shares, and that the Construction Company should, after the capital has been secured and actual contracts have been entered into for the construction of the line, sell to the final Railway Company itself the whole of its Goodwill and interest in the undertaking for twice the amount of its issued Share Capital in fully-paid Shares, so that original subscribers to this the Pioneer Company will not only obtain a magnificent return for their money, but will be entitled to the credit of having contributed to the successful carrying-out of an Imperial undertaking of the first magnitude and of the greatest importance to India and our Eastern possessions, worthy of having taken shape and being commenced in the 60th year of the Queen's Reign.

It must be remembered of course that the present scheme, while supplying the obvious and much needed complement to the Suez Canal route, is only a link in the chain which must ultimately be completed to connect India with

One from
from Haifa
population
modest and
from Port
sian Gulf.

political
magnitude,
in a very
other lines
h France,
years, an
political

ed by this
D. Black,
paper by
September,
the 5th of
pany this
nstruction
mercial and
at Red Sea

overnment
ld sell its
ed Capital
entitled to
l that the
and actual
o the final
ndertaking
s, so that
magnificent
tributed to
nitude and
of having
a.

me, while
al route, is
India with

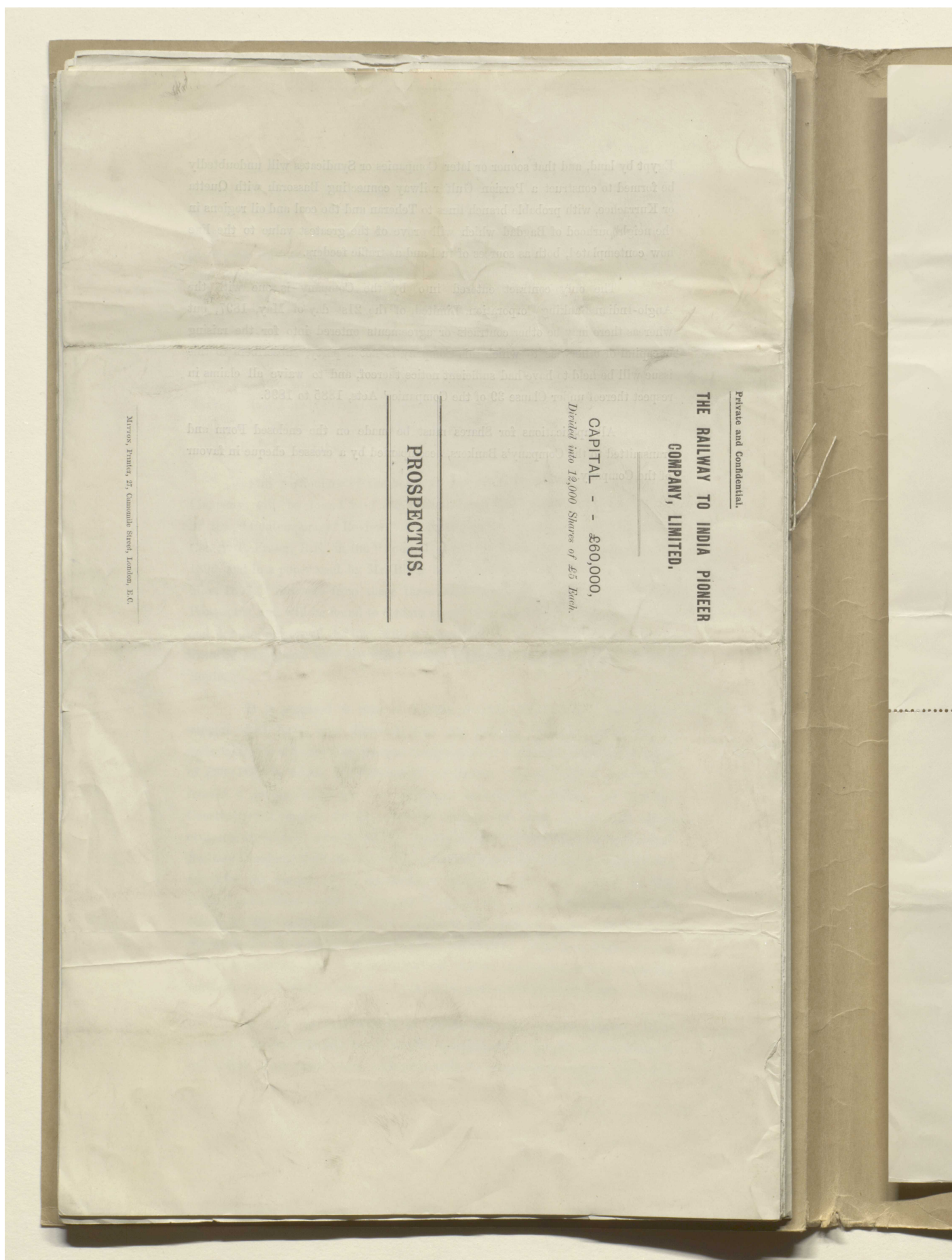
Egypt by land, and that sooner or later Companies or Syndicates will undoubtedly be formed to construct a Persian Gulf railway connecting Bassorah with Quetta or Kurrachee, with probable branch lines to Teheran and the coal and oil regions in the neighbourhood of Bagdad which will prove of the greatest value to the line now contemplated, both as sources of fuel and as traffic feeders.

The only contract entered into by the Company is one with the Anglo-Indian Banking Corporation, Limited, of the 21st day of May, 1897, but whereas there may be other contracts or agreements entered into for the raising of capital or otherwise to which this Company is not a party, subscribers to this issue will be held to have had sufficient notice thereof, and to waive all claims in respect thereof under Clause 39 of the Companies' Acts, 1885 to 1896.

All applications for Shares must be made on the enclosed Form and transmitted to the Company's Bankers, accompanied by a crossed cheque in favour of the Company.

23

23

Private and Confidential.

**THE RAILWAY TO INDIA PIONEER
COMPANY, LIMITED.**

CAPITAL - - £60,000,

Divided into 12,000 Shares of £5 each.

PROSPECTUS.

Murray, Printer, 27, Cannon Street, London, E.C.

24

The Railway to India Pioneer Company, LIMITED.

No. _____

FORM OF APPLICATION FOR SHARES.

(To be retained by the Bankers.)

To the Directors of

THE RAILWAY TO INDIA PIONEER COMPANY, LIMITED.

GENTLEMEN,

Having paid to your Bankers the sum of £ _____ being a deposit of _____ per Share on _____ Shares of £5 each in the above Company, I request that you will allot to me that number of Shares, and I hereby agree to accept the same or any less number that you may allot to me, upon the terms of the Prospectus, and I authorise you to place my name on the Register of Members in respect of the Shares allotted to me.

Name in full _____

Address (in full) _____

Profession or Business _____

Date _____ 1897.

Usual Signature _____

THE RAILWAY TO INDIA PIONEER COMPANY, LIMITED.

No. _____

BANKERS' RECEIPT.

(To be returned to the Applicant.)

Received the _____ day of _____, 1897,

on account of the above Company, from _____

the sum of £ _____, being a deposit of _____ per

Share on _____ Shares of £5 each of the above-named Company.

For THE ANGLO-INDIAN BANKING CORPORATION, LIMITED.

£ : :

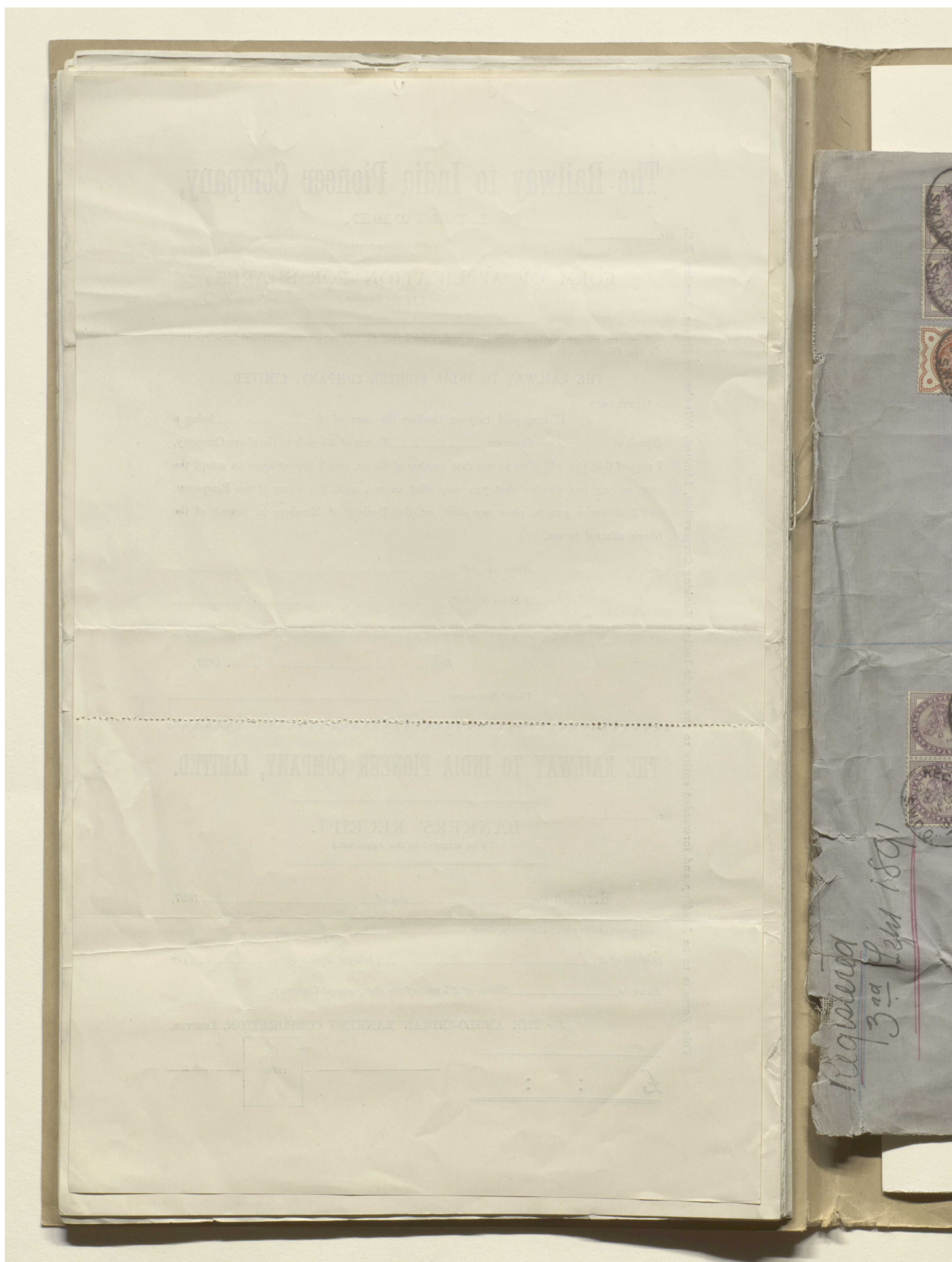
STAMP.

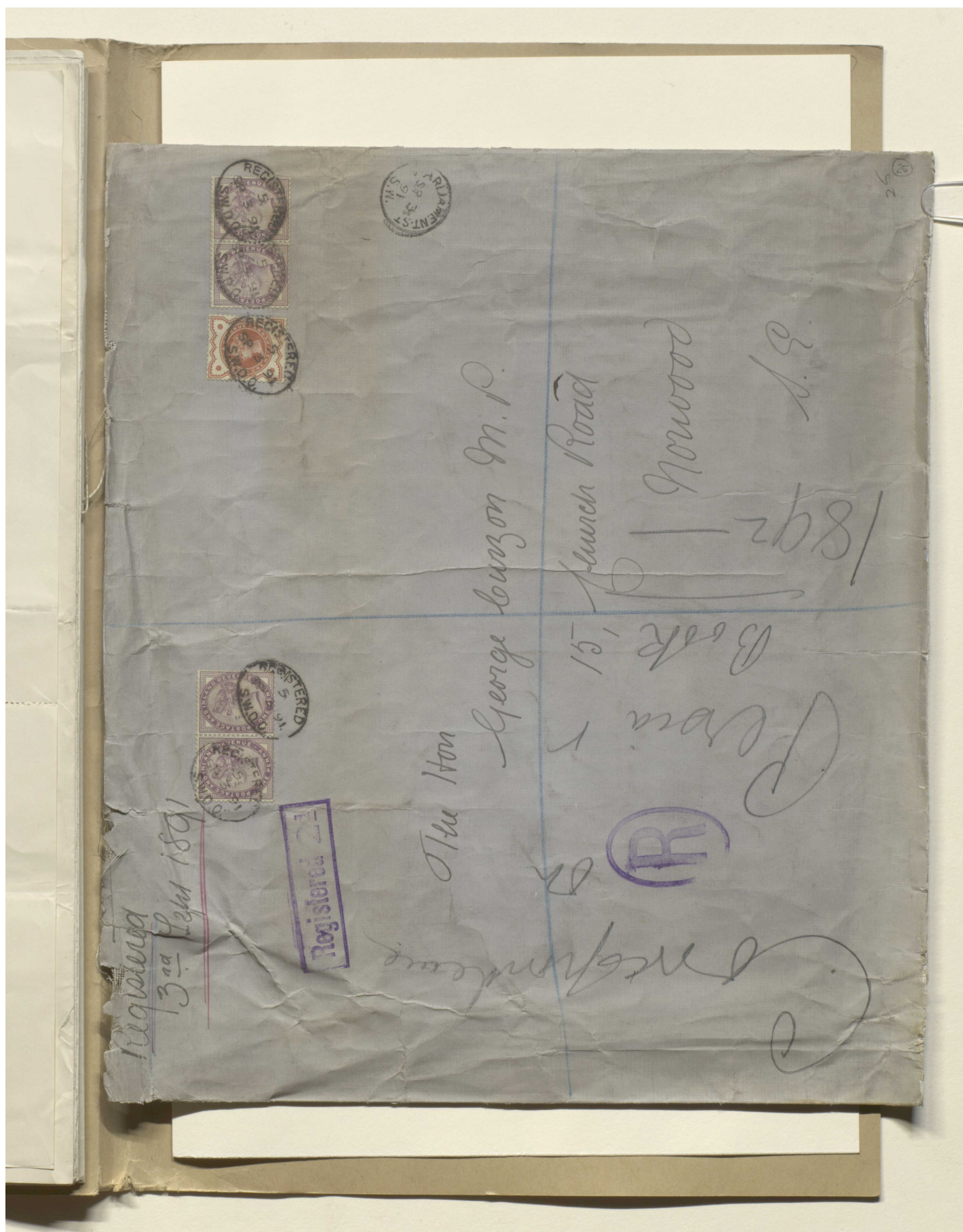
24

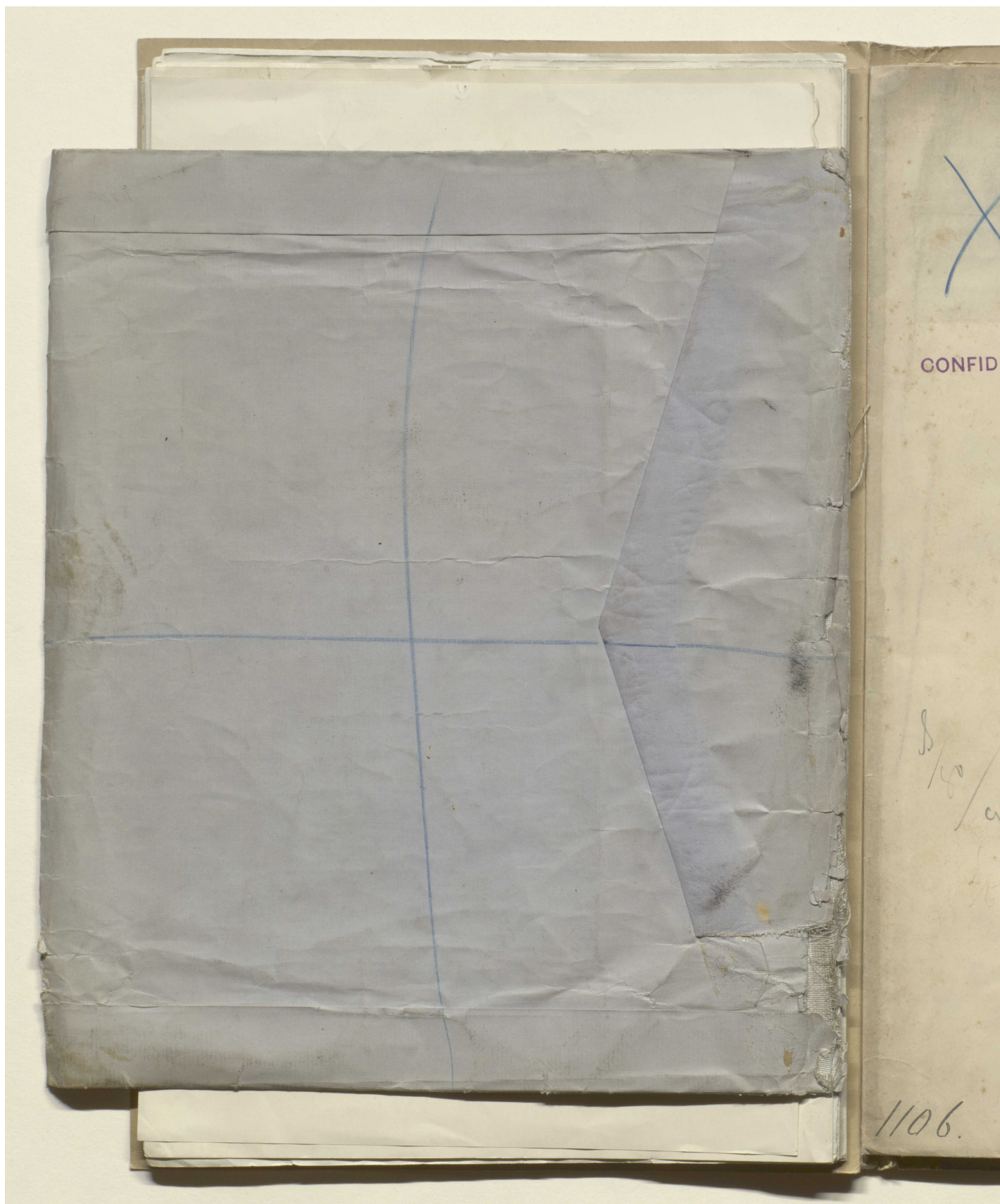
This Form is to be filled up and forwarded entire to the Anglo-Indian Banking Corporation, Limited, Winchester House, London, E. C.

Private and Confidential.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [24v] (48/202)

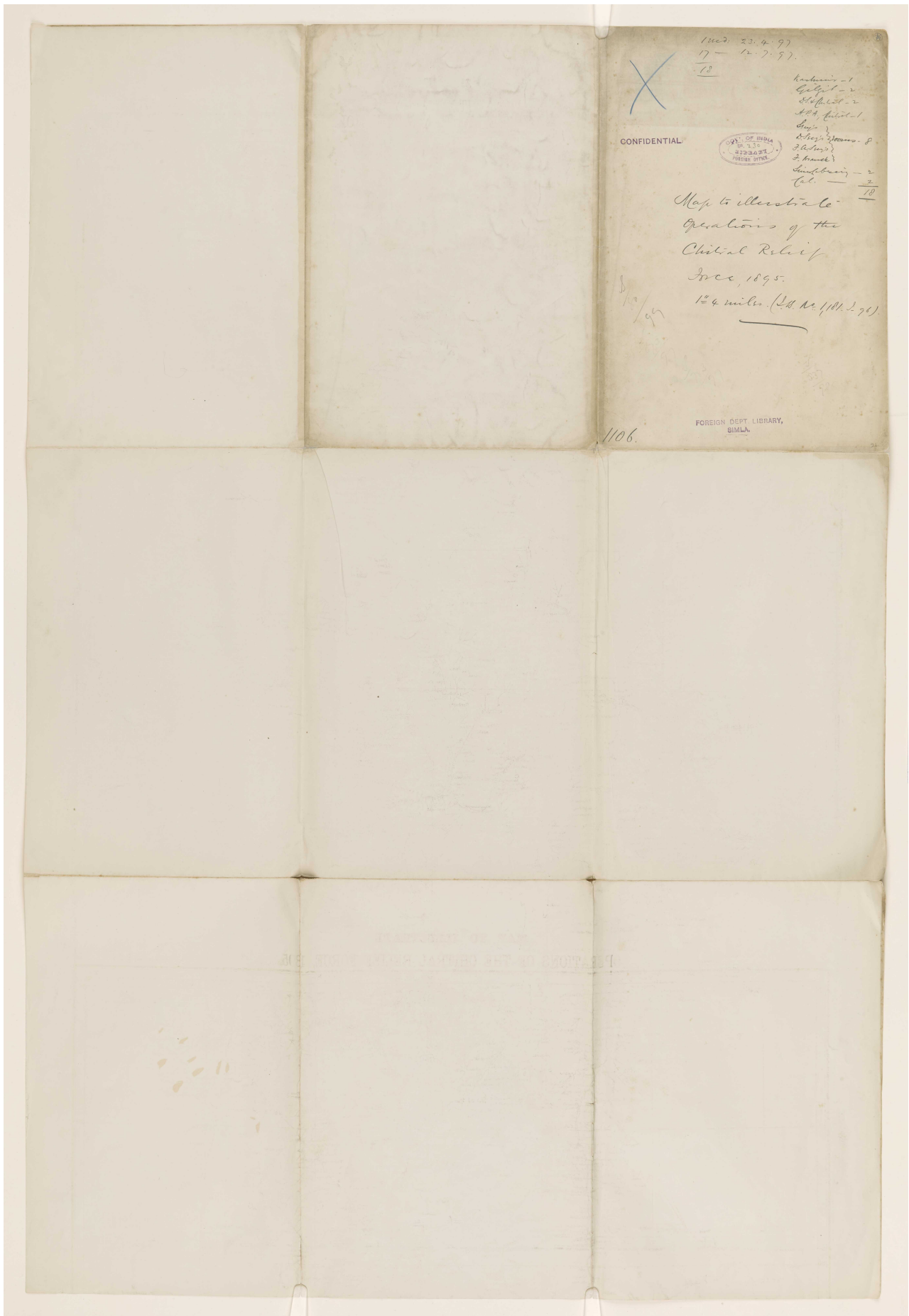

'MAP TO ILLUSTRATE OPERATIONS OF THE CHITRAL RELIEF FORCE, 1895' [26r] (1/2)

'MAP TO ILLUSTRATE OPERATIONS OF THE CHITRAL RELIEF FORCE, 1895' [26v] (2/2)

'SKETCH MAP OF CHITRAL AND SURROUNDING COUNTRIES.' [27r] (1/2)

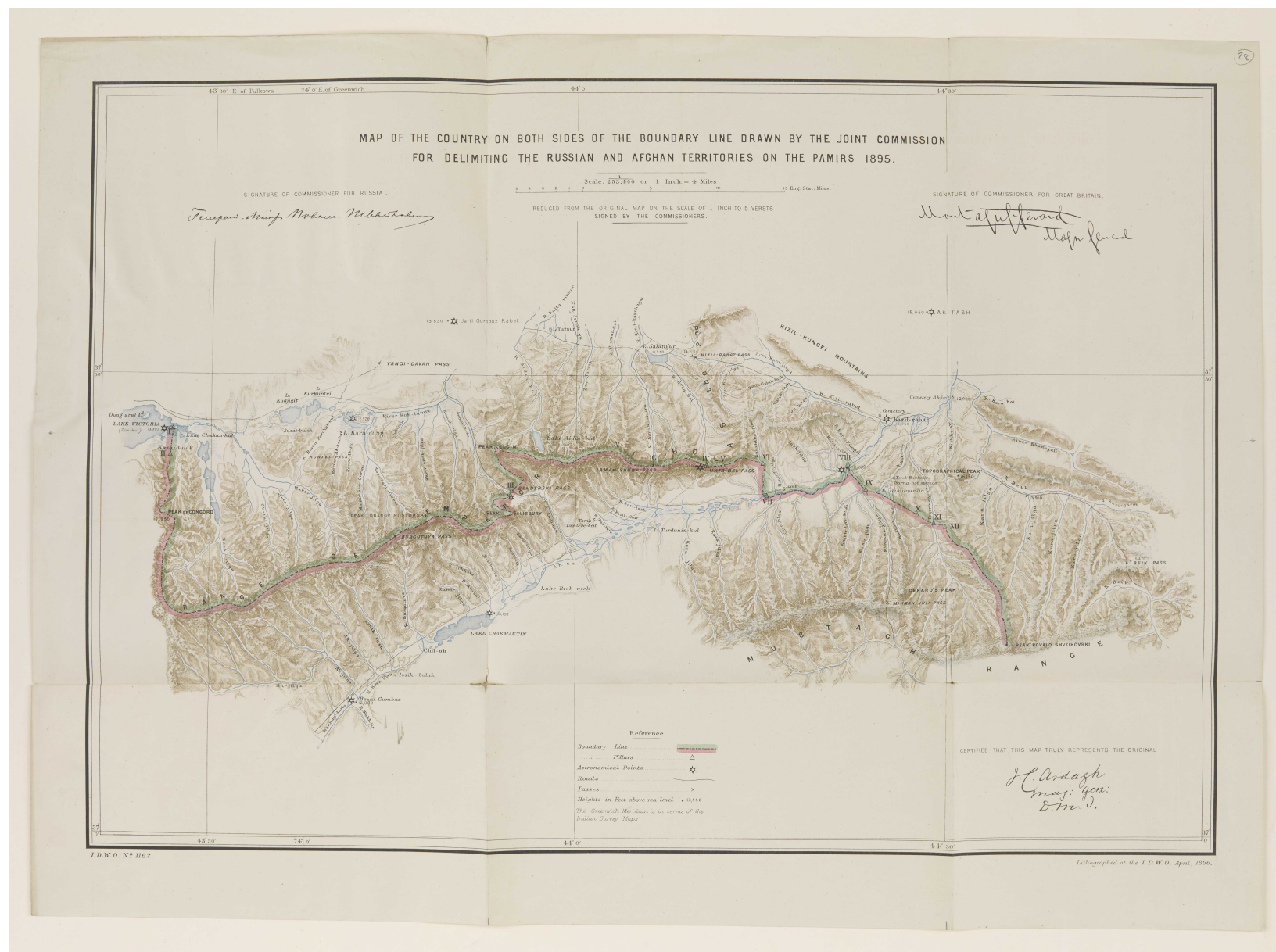
Reference: Mss Eur F111/68. Copyright for this page: [Public Domain](#)

View on the Qatar Digital Library: http://www.qdl.qa/en/archive/81055/vdc_100069907410.0x000036

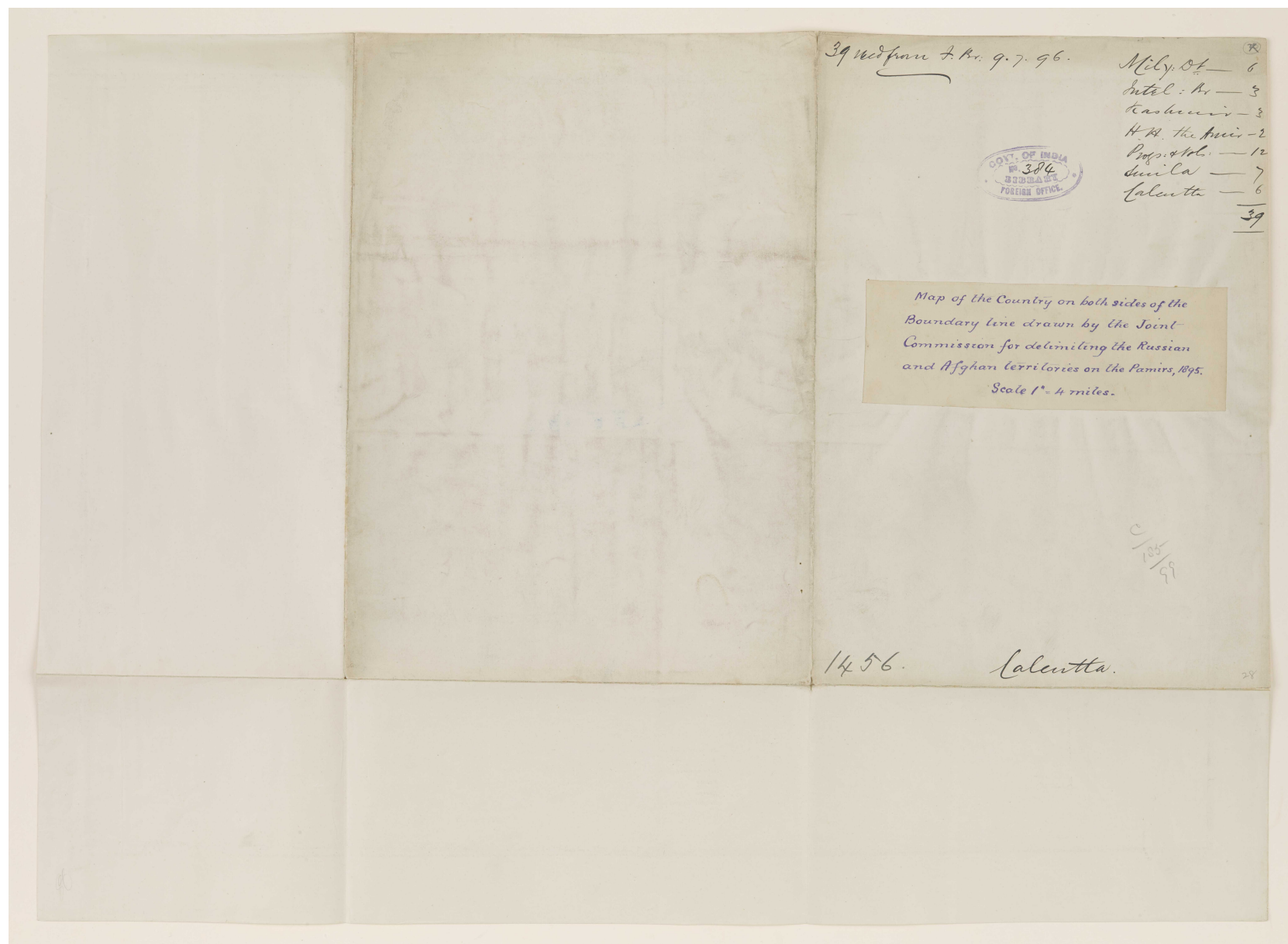
'SKETCH MAP OF CHITRAL AND SURROUNDING COUNTRIES.' [27v] (2/2)

'MAP OF THE COUNTRY ON BOTH SIDES OF THE BOUNDARY LINE DRAWN BY THE JOINT COMMISSION FOR DELIMITING THE RUSSIAN AND AFGHAN TERRITORIES ON THE PAMIRS 1895.' [28r] (1/2)

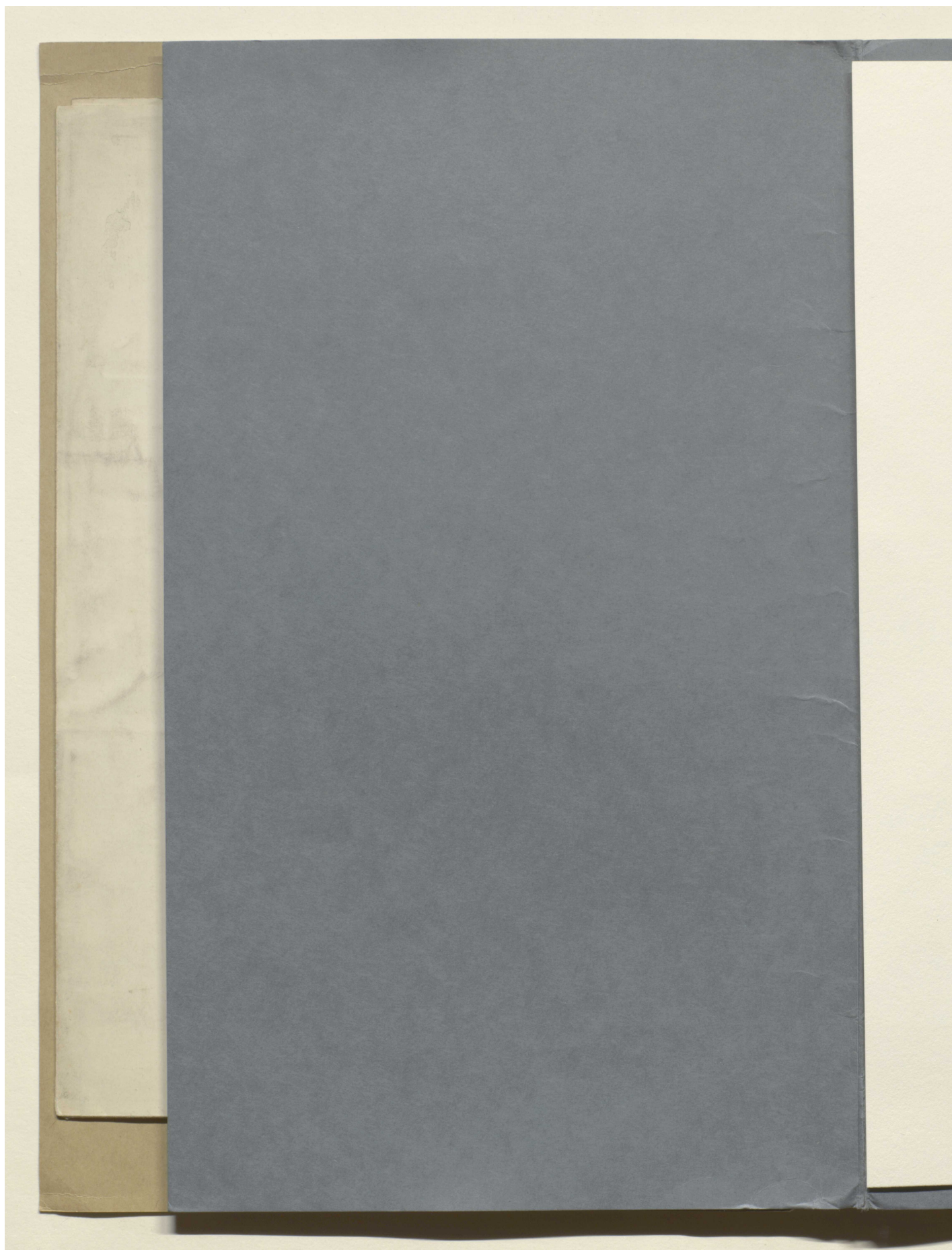
MAP OF THE COUNTRY ON BOTH SIDES OF THE BOUNDARY LINE DRAWN BY THE JOINT COMMISSION FOR DELIMITING THE RUSSIAN AND AFGHAN TERRITORIES ON THE PAMIRS 1895.' [28v] (2/2)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [29r] (57/202)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [29v] (58/202)

RUSSIAN INFLUENCE IN
PERSIA. *March 19*

(FROM OUR CORRESPONDENT.)

ST. PETERSBURG, Monday Night.

The Persian frontier question is still to the fore; the rivalry between England and Russia at Teheran for political ascendancy and commercial supremacy having never before been so keen. The opening of the Karun River to navigation, immediately after Prince Dolgorouky's departure from Teheran in September, was regarded here as a breach of faith on the part of Persia, by which England secured very serious advantages. As it was useless to seek the rescinding of that act, it was determined to set about obtaining compensation in the North without delay, and, if necessary, by the exercise of very strong pressure.

Prince Dolgorouky returned to his post with instructions to this effect, and even in the short time that has elapsed he has secured some results, while other and more important advantages are already looked for with confidence. A Russian Consul is already installed at Meshed, the objections of the Persian Government on the score of Mahomedan fanaticism having vanished at the first real insistence. Persia has, moreover, renewed her promise to construct a good road from Meshed to the north-west, to join the Russian road from Askabad.

A communication in to-day's *Novosti*, evidently from a well-informed source, states that Russia further insists that Persia shall open to Russian navigation the lagoon Mard-ab, which lies between Enzeli and Pers Bazar, near Resht, and that she shall commence at once the construction of a high road from Resht to Teheran. We are informed that the Persian Government fully agreed to these demands. Rules for the navigation are being drawn up, and, together with a Decree opening the lagoon to Russian vessels, will be published shortly.

The precise value of these concessions on the part of Persia is rather difficult to estimate. If, instead of a road, a railway were to be built from Resht to Teheran, it would be a very complete set-off to the opening of the Karun. Even if a good road were constructed northward from Schuster, without which a mere right of river navigation is of little value strategically, the advantage would be absolutely on the side of Russia. There is no private enterprise in Russia, however, and unless the Government takes the matter in hand, which it seems disinclined to do, it is probable that no railway will be built for a long time to come.

Meanwhile, what is really important to England is to note that Russia is quite determined to keep her hold over northern Persia, both commercially and strategically; and that every privilege or concession we obtain from the Government of the Shah will be followed immediately by demands for at least equivalent advantages for Russia. Russia is, of course, extremely well situated to enforce compliance with her wishes.

(THROUGH RUTEN'S AGENCY)

Do. 6 p.c. 1888	611	612	613	62	614	615	616
Venez. 5 p.c. 1881	62	63	64	65	66	67	68
HANKS.—Egypt rose 1, to 13 13; Hong-Kong							
Shanghai 1, to 512 524; Union of Australia 1, to							
624; and Imperial Ottoman 1, to 11 5-10 11 7-10							
London of Mexico fell 1, to 62 64. Business Done							
Agra, 81 1-16 1							
Bank of Australia, 691 10							
Bank of Egypt, 131							
Bank of Roumania, 71							
Bank of S. Australia, 201 6							
Chartered of India, 21							
Chart. Mercantile of India, 253							
City, 21							
Consolidated, 81							
English of Rio de Janeiro, 14							
English of River Plate, 114							
Hong-Kong and Shanghai, 52 1							
Imperial, 101							
BEVERAGES.—Manchester Preference rose 1, to							
114. Business Done:—							
Allport Ord., 81							
Alto Pri., 115 171							
Alto Pri., 115 171							
Bristol Pri., 15 171							
Combe and Co. Pri., 115							
CANALS AND DOCKS.—Suez Canal rose 1, to 88 89							
COMMERCIAL AND INDUSTRIAL.—Primitiva Nitrate							
11, to 27 274; London 1, to 28 29; Alto Priore							
to 18 20; Colorado 1, to 74 75; Jorge 1, to 11 1							
Luisa 1, to 104 104; Pablo 1, to 8 84; and Lauter							
to 4 44; but General Hydraulic Power rose 1, to							
104; and Assam Railways and Trading Preferred 2							
64 74. Business Done:—							
Acetated Bread, 5 5-10 15 1-10							
Aluminium, 41							
Assam Railways and Trading Pre-							
ferred, "A," 121							
Bell and Co., 71							
Bell's Asbestos, 101 11 19-10							
Bergvik Pri., 111							
Bryon and Jay, 151							
Buenos Ayres Water Pri., 61							
Cesed and Co., 15 171							
Colrad's Nitrate, 71							
Dalgrey and Co., 71							
Dato 4 p.c. Deb., 112 113							
East-West Warehouse, 8 8-10							
General Hydraulic Power, 101 10							
Harrison, Barker and Co., 41							
Hutchins Ordnance, 91							
India Rubber, Union Percha, 171							
Kynson and Co., 71							
FINANCIAL, LAND, AND INVESTMENT.—Debent							
Corporation Debentures rose 1, to 108 111, Silver Pl							
Agency "A," 1, to 51 6; International Financial 1,							
64 64; and Hudson's Bay 1, to 204 204; but Ori							
Fondier Egyptian Debentures fell 2, to 92 94; and I							
benture Corporation 1, to 68 68. Business Done:—							
American Freehold Land Mort							
of London, 1 541							
Asset Realization, 61							
Assent au Mortgage Land, and							
Finance New, 101 1							
Berlin Real Est., 105 5							
Credit Fondier Egyptian Land							
Mort. Debentures, 621							
MINES.—Rio Tinto fell 1; Mason and Barry,							
Jubilee, 1; Bantjes, Main Reef, Simmer and Jack,							
Wenmer, 1; Cape Copper, Mysore, Tharsis, Cro							
Reef, and Vogelstruis, 1; Don Pedro, Nundydre							
and South African Gold Trust, 1-16; Nine Reefs, 1							
West Bassett 1, to 2 24; Lhuere 1, to 6 64; Mida							
to 14 14; Libiola 1, to 24 24; and Paniclello 1,							
14. Robinson rose 1; Durban-Roodoports, 1; Ang							
African and Jumpers, 1; Pahang, 1; Griqualand W							
Bultfontein, Crusus, and Wothuter, 1; and Moodi							
1-16. The closing prices were:—							
Anglo-African, 68 61							
Bantjes, 9 91							
Bantjes, New, 59 51							
Barnes-Rubies, 11 11 p.m.							
Cape Copper, 61 61 p.m.							
City and Suburban, 14 141							
Copago, 41 11							
Cross, 11 11							
Crown Reefs, 71 71							
De Wits, 15 151							
De Wits Cons., 15 151							
Don Pedro, 1 5-10 1 5-10							
Durban Roodoports, 61 7							
Ferreira, 20 21							
Gr. P.M. of Cyprus, 10-101 11-10							
Gr. P.M. of S.A.M., 11-105 11-10							
Griqualand West, 9 91							
Gr. P.M. of S.A.M., 11-105 11-10							
Jubilee, 7							
Lhuere, 21-10 2 3-10							
Moodie's study p.d., 11-11-10 11-10							
Mysore, 9 9-10 11-10							
Namoius, 2 21							
New Jagersfontein, 131 14							
Nine Reefs, 11 11							
Nundydre, 11 11							
Oregon, 11 11							
Pahang Corporation, 41 41							
Rio Tinto, 11 7-10 11 9-10							
Robinson, 21 21							
Sagbury, 22 21							
Simmer and Jack, 11 11							
S. E. Mysore, 10 10							
S. E. Mysore, 10 10							
Tharsis, 11-10 11-10							
Van Ryn, 11 11							

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

JAMES'S

referred to the
are many signs of
Persia has been
civilization. The
ancient civilization
looked down upon
very recently the
diplomats at the
officials of the
English subjects
staff of H.B.M.'s
or, and some half-
y of Nussir-u-Din
it was to pit the
the globe-trotter
id order of things,
t; to keep Persia
elf, while attempt-

for the last forty-
oked upon by his
d and revered in
gly popular ever
se to run counter
of the day has
ion that the King
sians, in addition
oved and feared
Nussir-u-Din con-
Government to
ous regularity, and
th were deposited
was no national
est of monarchs;
public works, no
apest kind; while
peculation, and it
ries were paid or
eckon with was a
weapon ever ready

Time was when
led the roost in
Ego et Rex meus.
igh priest, and that
on. It was a well-
would produce a

Press Cutting for *H. C. Dealey* No.

From
ROMEIKE & CURTICE,
Press Cutting & Information Agency,
359, STRAND.

Cutting from *The Standard*

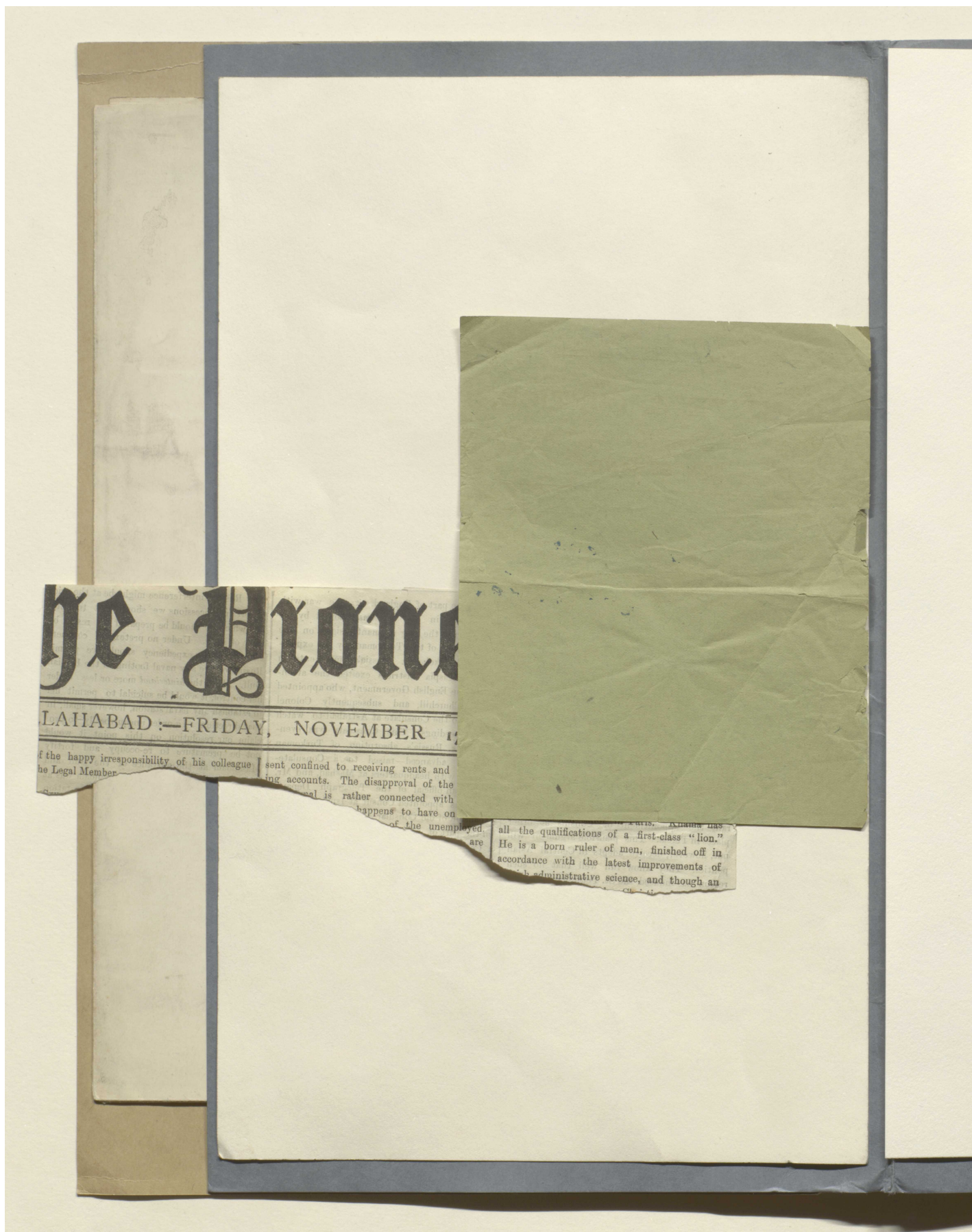
Date *11/11/1893*

Address of Journal *The Standard*

RUSSIAN AIMS IN PERSIA.—Announcements such as were published a short time ago, regarding the establishment of Russian Consulates in Persia, are apt to be read by the general public without any appreciation of their political significance. Thus, it was recently reported that owing to the success which had attended the establishment of the Russian Consulate-General at Mashad, other Russian Consulates are to be created at Ispahan and Bushire, together with numerous commercial agencies. To the uninitiated this will be understood to mean that the experiment of a Consulate-General at Mashad has been sufficiently successful to warrant the appointment of Consuls at other places in Persia. This plausible argument will not, however, deceive adepts in Central Asian politics. They know full well that no such reason has induced the St. Petersburg

vity on the part of England, etc., the war with Afghanistan in 1878-80 was followed by the realisation of the long dormant designs on the independence of the Tarkomans by the expedition under Skobelev. Russia's movements in the Transcaspia districts excited the attention of the English Government, who appointed Consul Churchill, and subsequently Colonel Lovett, to the Consulate at Astrabad to watch their proceedings. This Consulate was eventually—as Russia's absorption of Turkoman territory advanced—raised to a Consulate-General, with headquarters at Mashad, and Mr. Preece, an official of the Telegraph Department, was appointed Consul at Ispahan. The expansion of our Consular Agency on the part of Russia is a

Now Russian interference might be at the price of certain concessions we should not tolerate, and which we should be prepared to resist by force of arms. Under no pretext of commercial exigency or expediency should we permit Russia to have any naval footing in the Persian Gulf. With the hinterland more or less under her control, it would be suicidal to permit her to establish any naval station, however small, in that direction. In order unequivocally to proclaim our resolution on this point it would not be premature to re-occupy and fortify Masandam at the entrance of the Gulf and Masandam was at

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

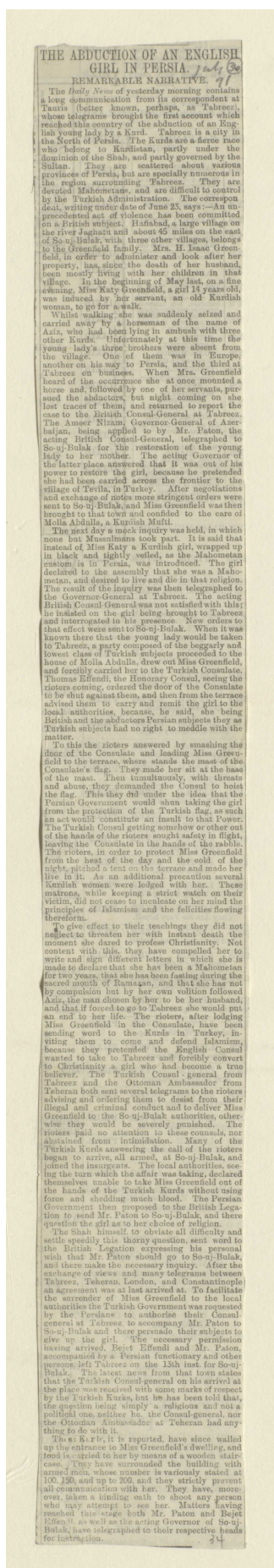
This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

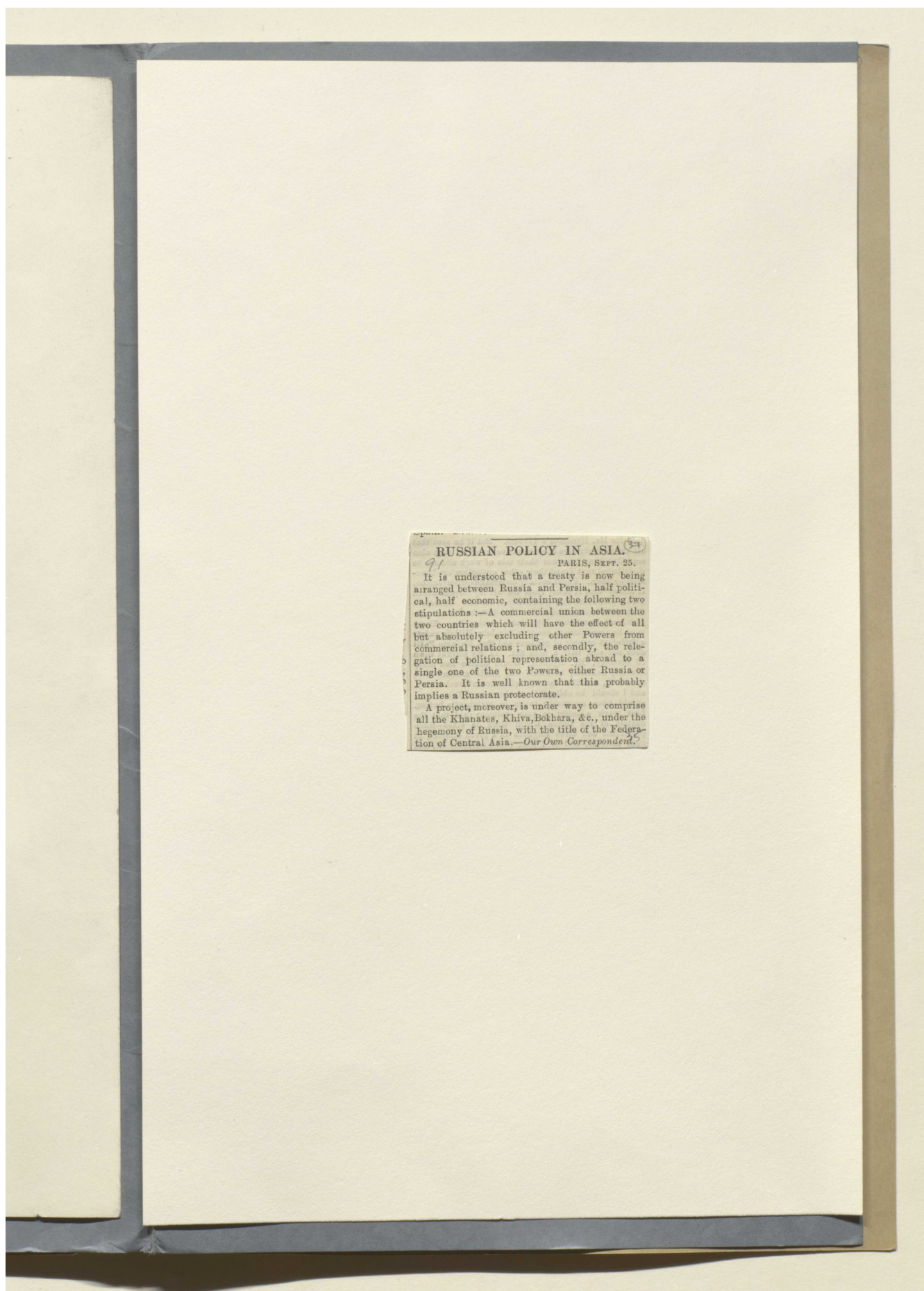
This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [36v] (72/202)

POKE'S	Vendors. Directions for the Treatment of all Diseases with every Box.	PILLS
POKE'S		PILLS
DIRECT FROM POKE, SCARBOROUGH, ENGLAND		
BY'S BALSAMIC COUGH	ELIXIR	85 F
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	Works wonders in case of FULSOMARY CONSUMPTION, and has been used with signal success in Asthma and Bronchitis.	Agent street; Sowerby Zetland road; J Dawson draper, Agent 31, W. Aughton mont-re
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	is an almost infallible remedy for all Chest Complaints, and is equally efficacious in Night Sweats, Influenza, Quinsy, &c.	
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	This Medicine, which is free from opium & acrids, not only allays the local irritation, but improves the constitution. Hence it is used with the most signal success in	E
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	ASTHMA, BRONCHITIS, CONSUMPTION, COUGHS AND COLDS, INFLUENZA, CONJECTIVE NIGHT SWEATS, DIFFICULTY OF BREATHING, PAIN IN THE CHEST, WINTER COUGH, and all Affections of the Throat and Chest.	LADY A NEW
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	is an almost infallible remedy for all Chest Complaints, and is equally efficacious in Night Sweats, Influenza, Quinsy, &c.	53
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR	Dr. BOOKE, SCARBOROUGH, ENGLAND.	(Op
Y'S BALSAMIC COUGH ELIXIR		ALL over
Y'S LITTLE LIVER PILLS		WHO
Y'S LITTLE LIVER PILLS	all Size, Small Dose, Small Price.	BUR
Y'S LITTLE LIVER PILLS	For Torpid Liver and Headache.	CR MI EV SO AL TAY THE
Y'S LITTLE LIVER PILLS	For Constipation and Biliousness.	5, CAMD
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Regulate the Stomach.	Sold by 1
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Regulate Liver and Bowels.	WORI
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Promote Digestion.	ALL over
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Take One Every Night.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Homoeopathic in Size.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Allopathic in Action.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Unlike all other Pills.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	No Purgings or Pain.	"I
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Purely Vegetable.	INVAL ST
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Sugar Coated.	INVAL ST
Y'S LITTLE LIVER PILLS	You Can't Help Liking Them.	Sold in B
Y'S LITTLE LIVER PILLS	They Are So Very Small.	JOHN T
Y'S LITTLE LIVER PILLS	And their Action so Perfect.	46 AND 48
Y'S LITTLE LIVER PILLS	One After Eating.	HI
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Relieves Dyspepsia.	LORDS
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Give Tone and Vigour to the System.	Branch barn-stre street.
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Make Life Worth Living.	I
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Free from all Crude	28 AND
Y'S LITTLE LIVER PILLS	And Irritating Matter.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Everybody Likes Them.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Anyone Can Take Them.	BEDROO BEDROO
Y'S LITTLE LIVER PILLS	No Trouble to Swallow.	BEI BEI
Y'S LITTLE LIVER PILLS		
Y'S LITTLE LIVER PILLS	and Pill of the Canadian Dominion and sized States. Established 1856.	HOUSE
Y'S LITTLE LIVER PILLS	SUGAR-COATED.	G
Y'S LITTLE LIVER PILLS	HOPEATHIC IN SIZE.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	LOPATHIC IN ACTION.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	ALL SIZE. SMALL DOSE.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	SMALL PRICE.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Vegetable, and do not Gripes or Purgs, their gentle action pleases all who use it by all Chemists, is. 1/3d.	H A
Y'S LITTLE LIVER PILLS		28 AND
Y'S LITTLE LIVER PILLS	AUSTWICK, TAILOR, &c., 28, SOUTHANK-ROAD.	
Y'S LITTLE LIVER PILLS	MEN'S OWN CLOTH MADE UP Perfect Fit Guaranteed.	GRANI EFFERV A NTHIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	MAIRS NEATLY EXECUTED. (w)	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	WILLIAM WRIGHT, SLATER & PLASTERER	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	IN SLATE AND PLASTERING MATERIAL, 74, TITHEBARN-ROAD.	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	STO PROPERTY PUNCTUALLY ATTENDED TO.	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	Under Personal Supervision.	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	25, PORTLAND-STREET.	ANTIP
Y'S LITTLE LIVER PILLS	SS GOODIER, BEST-CLASS DRESSMAKER,	Recognis
Y'S LITTLE LIVER PILLS	as that she is prepared to Execute Orders	Of all C sale—J.

91
RUSSIAN POLICY IN ASIA. (34)
PARIS, SEPT. 25.
It is understood that a treaty is now being arranged between Russia and Persia, half political, half economic, containing the following two stipulations:—A commercial union between the two countries which will have the effect of all but absolutely excluding other Powers from commercial relations; and, secondly, the relegation of political representation abroad to a single one of the two Powers, either Russia or Persia. It is well known that this probably implies a Russian protectorate.
A project, moreover, is under way to comprise all the Khanates, Khiva, Bokhara, &c., under the hegemony of Russia, with the title of the Federation of Central Asia.—*Our Own Correspondent.*

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [37v] (74/202)

field for Mr. Hyndman's labours. But if he sees that all the unproductive labourers have bread, he must also see that they turn out their tale of work and are so distributed that I and their other customers are benefited by them. For if society undertakes distribution, it means that it takes from me all my surplus which I now distribute and distributes it for me. Therefore it must in return undertake the distribution of religion, art, medicine, literature, music, &c. There must be inspectors to see that Sir John Millais paints a sufficient number of pictures and that Madame Patti does not sing half a note flat. In my market town of Bromley, Mr. Hyndman would decide how many doctors, dentists, butchers, and music masters there should be, and that each did eight hours' work a day, and I should be obliged to employ one of them, for I should have no money to go in search of a better. Last week a letter in your columns said that the doctors of the future would work in sixes—three physicians and three surgeons in a given district, at fixed salaries, and if I were taken suddenly ill, and

PERSIA. (38)

TEHERAN, Oct. 5.

There have been disturbances at Meshed for the last three days, directed against the tobacco monopoly, and business has been at a standstill, but the town is now quiet and order has been restored.—*Our Correspondent, by Indo-European Telegraph.*

RUSSIA AND PERSIA. A

PARIS, Oct. 5.

On the 26th ult. I sent you information of a treaty between Russia and Persia excluding other Powers from commercial relations with the latter and assigning diplomatic joint representation abroad to one of the two Powers. Two days afterwards a St. Petersburg telegram stated that this was positively denied in diplomatic circles. Not liking to reply without being certain, I have waited till my informant had time to ascertain whether this official contradiction ought to be accepted. I have now received a letter which enables me to state that the contradiction is mere cavilling, at once somewhat childish and clumsy.

It speaks of a new treaty of commerce and denies only this. But I have never spoken of a new treaty. I have said that a treaty is being "arranged," without in any way affirming that it is a new one, or that the existing treaty will be changed by altered or additional clauses. But this is precisely what the denial avoids specifying, adopting once more this tortuous expedient of using ambiguous words. But I am sure that negotiations are going on, that before long the result of these negotiations will be known, and that one of the clauses of the arranged treaty will provide that if Persian refugees in Russia—and this alludes to a relation of the Shah, who has sought shelter in Russia—were conspiring against Persia, Russia would take the pledge to hand them over to the Persian authorities.

Moreover, at this very moment one of the most important representatives of Persia in Europe has been summoned back to Teheran to finish the arrangements or conditions of the altered treaty of which the negotiations had been begun under his auspices. This negotiator I could even name, if necessary. If I were to say all I know about this Persian matter, I could allude to the rivalry for influence which exists at this moment at Teheran to an extent which hitherto has never been realized; I could affirm that one Power has even proposed to Nasr-ed-Din to make a fresh tour through Europe at its own expense as a proof of its friendship, and that the Shah, without refusing, has not, or, at least, has not yet, accepted. I could add that even in the direction of religion the Persian Shiites are being incited against the orthodox Mahomedans, the Sunnites, in order to detach the Persian Mahomedans from the ties of the Caliphate, of which Abdul Hamid is the most powerful, if not the undisputed, chief and Commander. This is what I have to reply to the official denial of St. Petersburg regarding the Russo-Persian negotiations. I think that the reply may seem enough to impartial readers, but I am ready to say more if necessary.—*Our Own Correspondent.*

being kinds that had been in cultivation for many years ; some, comparatively new varieties of American origin ; and two which have not yet been put in commerce.

We staked off 8ft. at each end of the drills right across, leaving the middle (44ft.) untreated. The 8ft. at the top we treated according to the Jensen method of high-moulding, that is, to cast up from between the rows sufficient soil to cover the haulm, and then flatten it down on the top of the drill. The object aimed at in this treatment is to prevent the disease, which first attacks the leaves, from travelling down the stem to the tuber. The 8ft. at the other end of each drill, at the bottom of the piece, we treated according to the formula given by M. Peilleux, with which most successful results have been attained in France. The middle of the piece, beyond the ordinary treatment of earthing up and hoeing, we left untouched.

In due course, first the early, then the middle crop, and then the later varieties showed signs of ripening, but a very remarkable thing was that while in every drill signs of maturity were as plain as could be, the decay of the haulm stopped short as soon as the drill ran into the 8ft. treated by the new remedy. At that end the stalks were green and vigorous, and so they remained until past the middle of September, while the upper portion and the middle of the drills had ripened off nearly a month before. The effect of keeping the plants growing for a longer term must have tended to an increased yield, and thus proved the solution to be a stimulant as well as a remedy.

On digging the different lots, although some were heavier croppers than others, and some were more diseased (the "Dean" and the "Village Blacksmith," both coloured sorts, being the worst in that respect), the comparative results of the different courses of treatment tallied to a remarkable extent in all the sorts.

The top piece, treated on the Jensen system, was a little diseased, but not much, the middle piece (44ft.), which was not treated at all, was very badly affected, whilst the bottom, which had been syringed with the salts of copper solution, had escaped with an infinitesimal proportion of disease, in one case—that of a new sort named "Prodigious"—not a single tuber being affected, and in the case of the others not more than 2 to 4 per cent. Comparing the yield of sound tubers, the French remedy stands as six, the Jensen method as four, and the "trust-to-Providence" course as three, in proportion to each other.

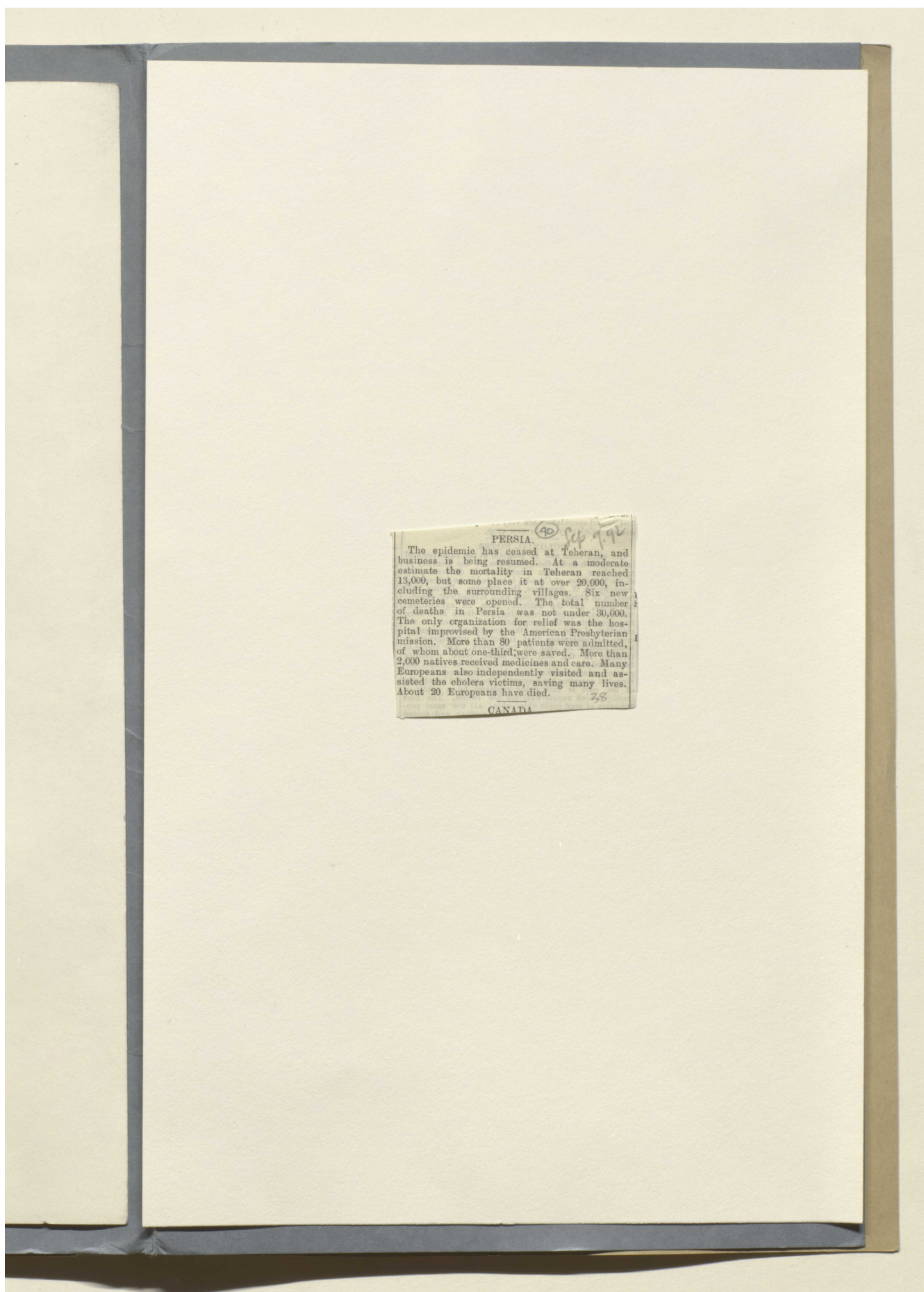
The formula we used was as follows:—3lb. of sulphate of copper and 1lb. of quicklime to 20 gallons of water, applied on the foliage at the rate of 140 to 150 gallons per acre. In preparing the solution, the sulphate of copper should be dissolved in a wooden tub, the quicklime slaked in another tub, and, when thoroughly slaked, mixed with the copper solution. The solution should then be well stirred, and when the liquid is being drawn off for use it should be again stirred to insure an even distribution of the salts of copper. We applied the solution with a common garden syringe, but for a large area a portable bucket with a spray-nozzled hosepipe would be better. The crumpled foliage sorts retain the liquid more than the smooth-leaved ones, such as "Early Puritan" or "Beauty of Helron" do, and the effect of our serving all the sorts alike was to cause the wrinkled ones to wear rather a seared look for a week or two after they had been treated.

— 644. of Tals

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [40r] (79/202)

PERSIA. (40) Sep 9.92
The epidemic has ceased at Teheran, and business is being resumed. At a moderate estimate the mortality in Teheran reached 13,000, but some place it at over 20,000, including the surrounding villages. Six new cemeteries were opened. The total number of deaths in Persia was not under 30,000. The only organization for relief was the hospital improvised by the American Presbyterian mission. More than 80 patients were admitted, of whom about one-third were saved. More than 2,000 natives received medicines and care. Many Europeans also independently visited and assisted the cholera victims, saving many lives. About 20 Europeans have died.
CANADA 38

dealers and speculators are very...
prices for delivery of the new crop.

COLONIAL NOTES.

The work done and in progress at the experimental farms, which under the instruction of the Ministry of Agriculture have been established in different parts of the Dominion of Canada, is treated in an interesting report by Mr. W. Saunders, the director. During 1891 farmers in almost every part were blessed with bountiful crops, and the outlook, from an agricultural standpoint, is most encouraging, for there have been improvements in the preparation of the soil, in the selection of seed, and in the general management of crops, all indicating that increased intelligence is being brought to bear on farm work. The stores of fertility in the soil are being more carefully husbanded by a judicious succession of crops, and greater pains are taken to replace the elements which repeated cropping has removed. The mental inactivity of the past is fast being replaced by a spirit of inquiry which augurs well for the future. The best varieties of seed grain obtainable, all the most pro-

At London and tested

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

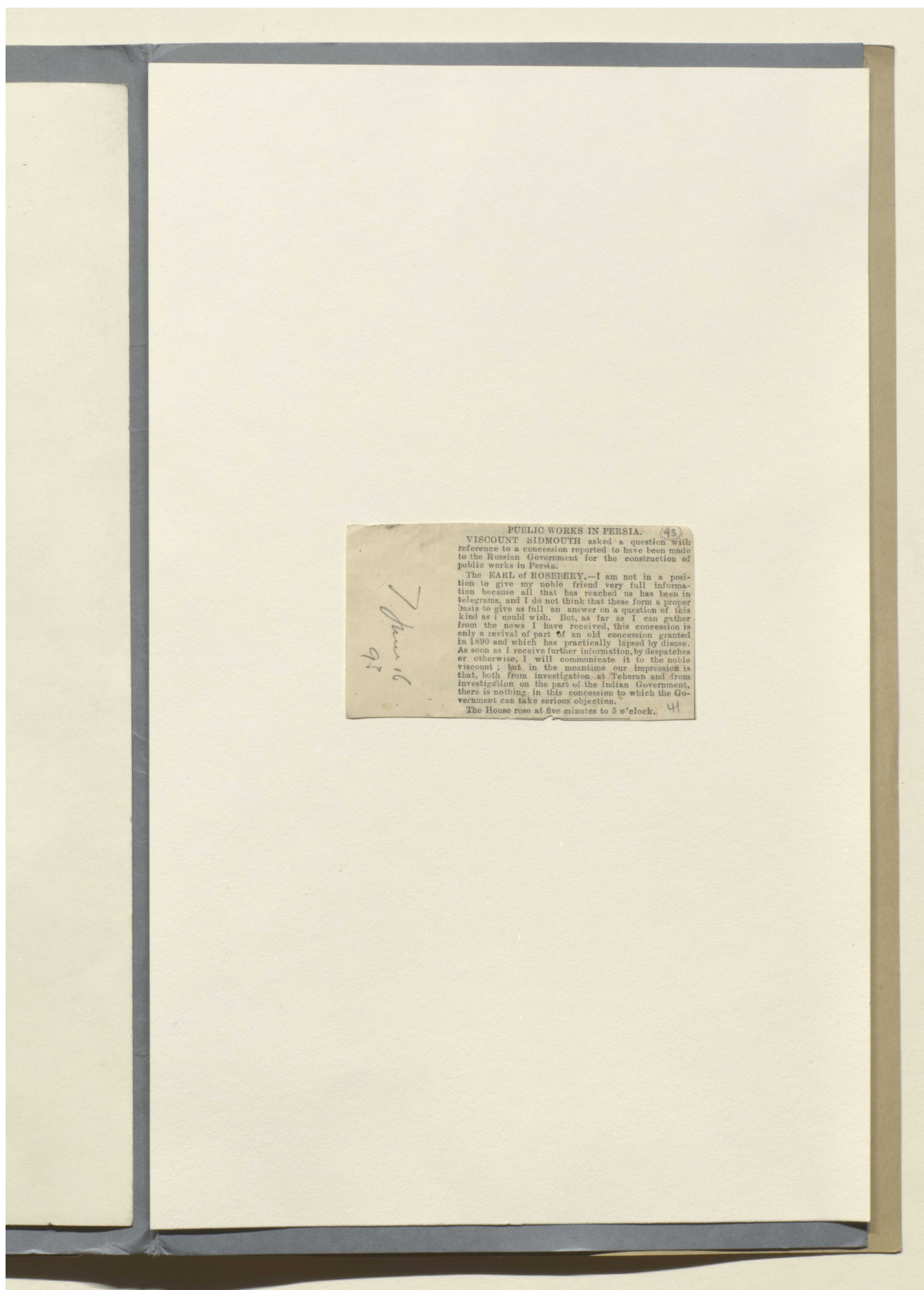
This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [42r] (83/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [43r] (85/202)

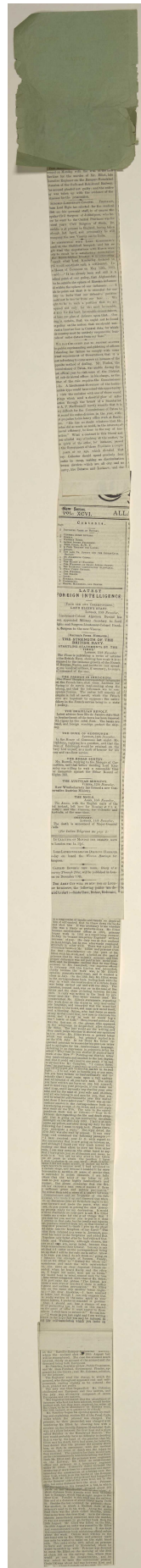
Indian career he found his friend the grateful recipient of many honours and rewards. He knew full well that none of them could have fallen to him without the loyal assistance he had invariably received from the civil and military services in India—an assistance and co-operation for which he would ever be grateful. Nor could he forget the kindly thought which prompted them to entertain him there that evening or the very handsome reception they had given him. He was not unmindful of the further high compliment they had paid him in asking him to have his portrait painted for their club. It was indeed an honour of which he was deeply sensible, and for which he begged to offer them his best thanks. (Loud cheers.) Other toasts followed.

THE EMPLOYERS' LIABILITY BILL.—The Standing Committee on Law of the House of Commons met again yesterday for the purpose of resuming the consideration of the Employers' Liability Bill. Sir Mr. White Ridley again occupied the chair, but there was a very thin attendance of members, including Mr. Leach, Mr. H. Gladstone, &c. &c. &c.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [44r] (87/202)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [44v] (88/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [46r] (91/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [47r] (93/202)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [47v] (94/202)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [48r] (95/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [50r] (99/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'SKETCH MAP OF ANGLO-INDIAN TELEGRAPHY LINES' [51r] (1/2)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'SKETCH MAP OF ANGLO-INDIAN TELEGRAPHY LINES' [51v] (2/2)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [65v] (130/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [68r] (135/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [68v] (136/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [69v] (138/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [70v] (140/202)

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

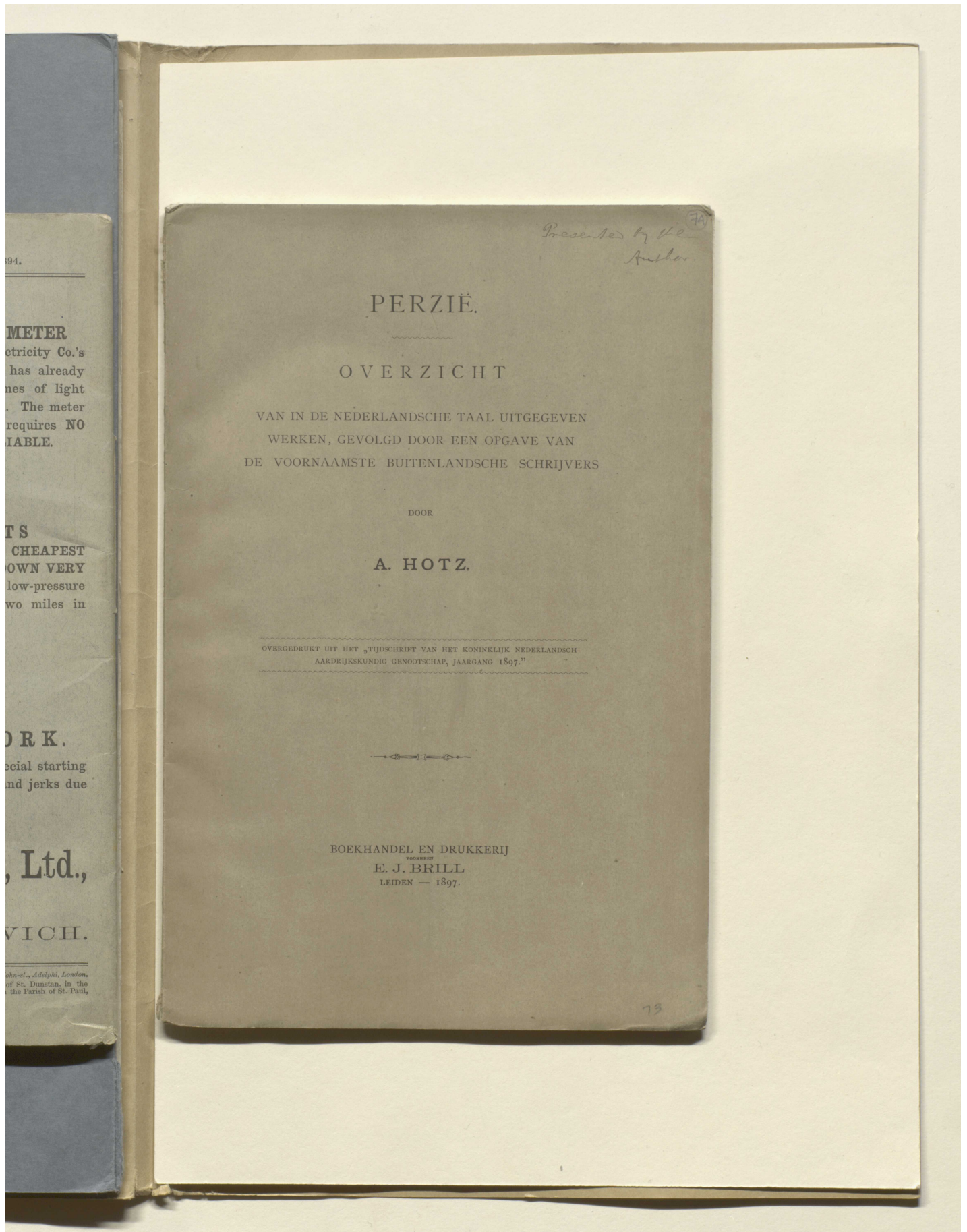
This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

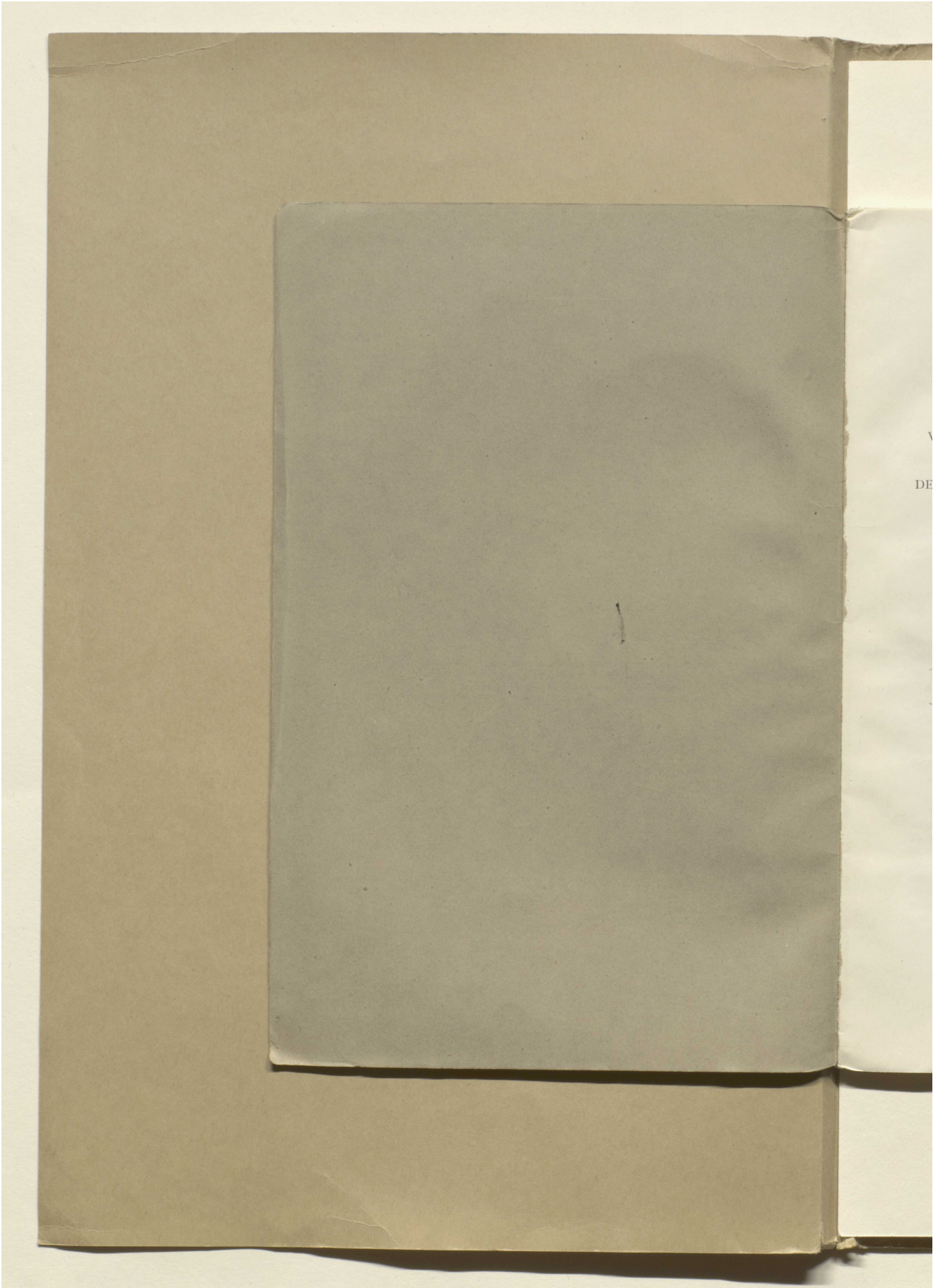
This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

This page cannot be made available due to copyright or data protection restrictions.

PERZIË.

OVERZICHT

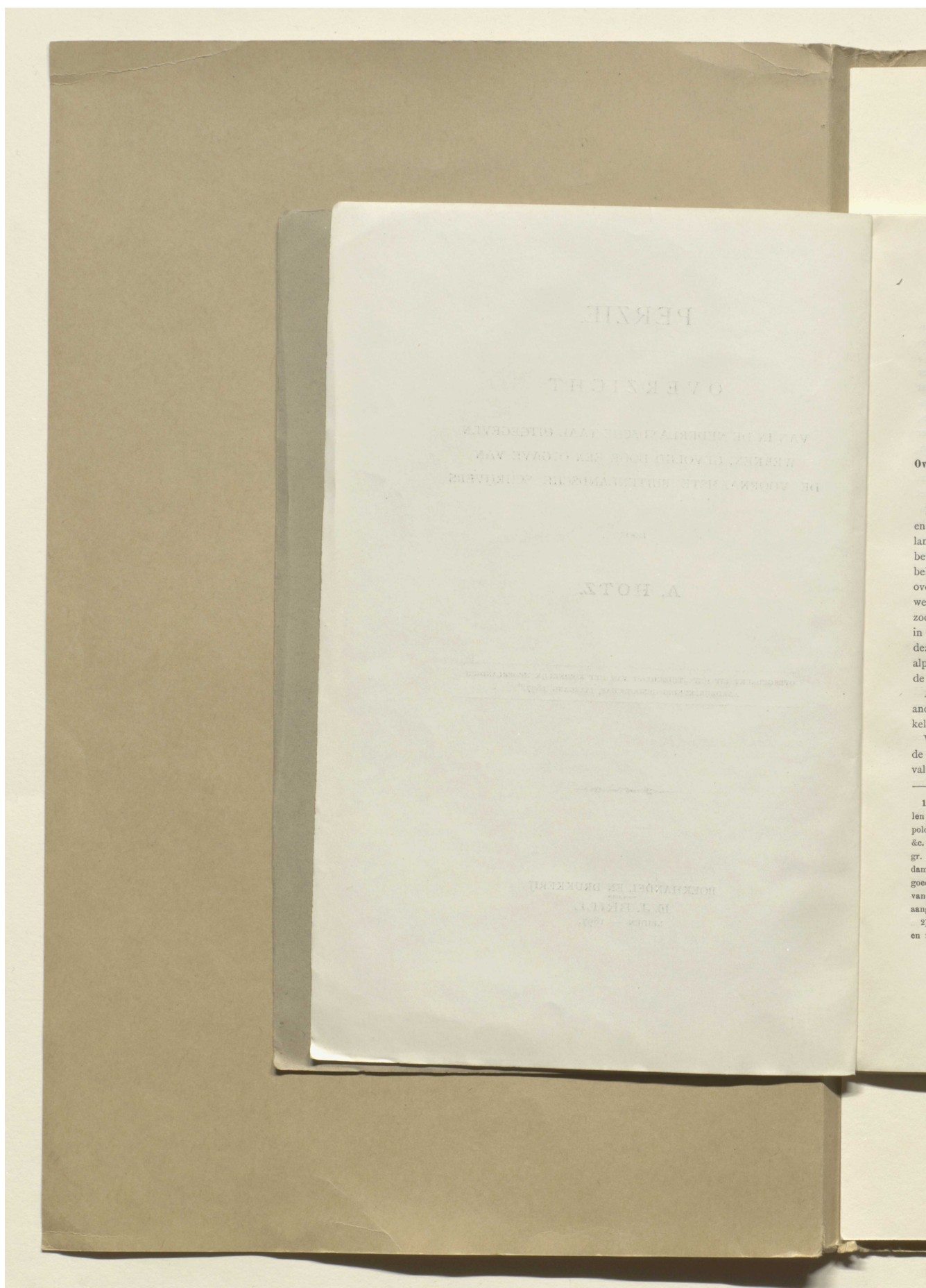
VAN IN DE NEDERLANDSCHE TAAL UITGEGEVEN
WERKEN, GEVOLGD DOOR EEN OPGAVE VAN
DE VOORNAAMSTE BUITENLANDSCHE SCHRIJVERS

DOOR

A. HOTZ.

OVERGEDRUKT UIT HET „TIJDSCHRIFT VAN HET KONINKLIJK NEDERLANDSCH
AARDRIJKSKUNDIG GENOOTSCHAP, JAARGANG 1897.”

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ
E. J. BRILL
LEIDEN — 1897.

PERZIE.

Overzicht van in de Nederlandsche taal uitgegeven werken, gevolgd door
eene opgave van de voornaamste buitenlandsche schrijvers.

De navolgende lijst bevat in hoofdzaak werken, die tot de rubriek Land- en Volkenkunde behooren en wel uitsluitend die, welke in de Nederlandsche taal zijn geschreven ¹⁾ (met een enkele uitzondering: N°. 71). Zij bevat dus slechts weinige over Perzische geschiedenis en geen enkel, dat behoort tot wat men „schoone fraaie letteren” noemt of dat speciaal handelt over godsdienst, wijsbegeerte, oude topographie, taal, natuur- of andere wetenschappen. De rangschikking is geschied naar tijdsorde en wel, voor zoover betreft de reisbeschrijvingen, naar den datum waarop de reiziger in Perzië (meest Ormuz, Bender-Abbas of Isfahan) is aangekomen: op deze wijze wordt een meer aaneengeschakeld beeld verkregen dan bij alphabetische schikking. Voor land- en plaatsbeschrijving is het jaar van de uitgave genomen.

Als regel is gevolgd de eerste uitgave op te nemen en slechts dan ook andere te noemen wanneer de inhoud verschillend is. Bij de oorspronkelijk Nederlandsche werken zijn de vertalingen vermeld.

Voor de samenstelling van de lijst heb ik veel gebruik gemaakt van de bekende werken van Dr. P. A. Tiele ²⁾. Dit is inzonderheid het geval voor de weinige nummers, die ik niet persoonlijk heb kunnen raad-

1) Hierdoor is b. v. niet opgenomen een belangrijk werk door een landgenoot, wijlen den heer Johannes L. Schlimmer: „Terminologie medico-pharmaceutique et anthropologique française-persane, avec traduction anglaise et allemande des termes français &c. Teheran 1874, fol. 570. Lithographie (Schwab, Bibl. de la Perse 1323 geeft een gr. 8° uitg. van 1862). Schlimmer ontving zijn opleiding in de medicijnen te Rotterdam en vertrok op jeugdigen leeftijd naar Perzië, waar hij door Nasr-ed Din Shah goed werd ontvangen. Hij bleef te Teheran onafgebroken gedurende een lange reeks van jaren en werd door de Nederlandsche Regeering tot Commerciële Agent aldaar aangesteld. Zijn werk wordt door vakmannen zeer gewaardeerd.

2) „Mémoire Bibliogr. sur les Journaux des Navigateurs Néerlandais”. Amst. 1867 en „Nederl. Bibliogr. van Land- en Volkenkunde”. Amst. 1884.

plegen ¹⁾). Uit den aard der zaak zou het echter onredelijk zijn te verwachten, dat dergelijke werken van algemeene strekking, voor elk onderdeel (land) een volledige vraagbaak moeten vormen. Dit is bij Tiele's „Bibliogr. v. Land- en Volkenkunde" dan ook niet het geval voor zoover Perzië betreft. Eenige titels ontbreken ²⁾ en van die, welke in den tekst voorkomen, maakt het Register geen melding van de navolgende nummers: 38, 61, 81/2, 83/4, 178, 193/6, 299, 468, 581, 738, 795/6, 952, 1033, 1061, 1089 en 1122/3. Een achttal van deze komen voor onder het hoofd „Azië in 't algemeen" en de overige onder andere rubrieken. Zij hadden echter alle gevoegelijk ook onder „Perzië" geplaatst kunnen worden en dit zoude ook zeker geschied zijn als niet, naar het schijnt, als regel (met uitzonderingen) ware aangenomen om hetzelfde werk niet onder meer dan een hoofd te vermelden. Vier van de genoemde nummers: 468 (Herbert), 795 (Niebuhr), 1122 (Pietro della Valle) en 1089 (Thévenot) hebben erkende waarde in het bijzonder voor Perzië. Wat de tekst zelf betreft heeft Perzië eveneens te klagen over achteruitzetting. Bij titels van eenige lengte wordt het feit, dat dit land bezocht of beschreven werd, menigmaal weggelaten. Bij meer bekende werken zooals Herbert en Thévenot valt deze bekorting spoedig op, doch bij die van minder belang is dit niet het geval, terwijl slechts bij weinige nummers wordt opgegeven in welke openbare bibliotheek het vermelde werk te vinden is. Het nazien van een aantal werken (waarvan het onzeker was of zij iets over Perzië bevatten) beantwoordde slechts gedeeltelijk aan het doel: sommige waren niet aanwezig en bij de in ons land heerschende decentralisatie, waardoor ook onze boeken over vele plaatsen verspreid zijn, was het niet wel mogelijk om, zonder meer moeite te nemen dan het speciale onderwerp wellicht verdient, een afdoend onderzoek in te stellen. Bestond er voor de meer zeldzame oude werken een algemeene catalogus van alle Nederlandsche (en Belgische?) openbare boekerijen met aanduiding, door beginletters achter elken titel, van de plaats waar zij aanwezig zijn, dan zou zonder twijfel veel bibliographisch werk, dat nu achterwege blijft, mogelijk en menigmaal zelfs overbodig worden.

In de navolgende lijst komen slechts weinige „journalen" voor. De Leidsche bibliotheek bezit hiervan een zeer rijke verzameling, doch zij is niet voldoende gecatalogiseerd om voor het tegenwoordige doel te dienen

1) Bij dat drietal, met * gemerkt, heb ik, met verwijzing naar de plaats bij Tiele, zijn titels overgenomen. Dit kon ik natuurlijk met volle gerustheid doen, want de werken van den geleerden schrijver zijn uiterst nauwkeurig.

2) Doordat vertalingen na 1800 uitgegeven en alle reisverhalen van toeristen zijn uitgesloten.

en h
mass
gege
U
wegg
zij z
sels
blev
Hart
ande
slech
men
tusss
D
vele
en l
spro
Dit i
veel
er e
ware
Het
brach
steed
hun
lever
ambt
niet
een j
Baro
mate
W
stand
boge
vóór

1) I
deze
2) I
bij ee
belang

delijk zijn te verg, voor elk onder. Dit is bij Tiele's geval voor zoover welke in den tekst navolgende num- 738, 795/6, 952, omen voor onder andere rubrieken. geplaatst kunnen naar het schijnt, hetzelfde werk niet genoemde num- a Valle) en 1089 r Perzië. Wat de r achteruitzetting. d bezocht of be- de werken zooals doch bij die van weinige nummers nelde werk te vint onzeker was of deeltelijk aan het land heerschende plaatsen verspreid te nemen dan onderzoek in te n een algemeene re boekeringen met le plaats waar zij ch werk, dat nu g worden. nalen" voor. De eling, doch zij is ge doel te dienen

de plaats bij Tiele, (doen, want de wer- n van toeristen zijn

en het bleek spoedig, dat de moeite van het zoeken naar Perzië in deze massa, niet in verhouding zoude staan tot de waarde van de verborgen gegevens.

Uit dit alles volgt, dat de lijst zeer waarschijnlijk onvolledig is. Willens weggelaten zijn de aardrijksbeschrijvingen en algemeene woordenboeken ¹⁾: zij zijn van geen waarde daar zij slechts oncritische afschriften of uittreksels geven van reeds vroeger verschenen reizen. Onvermeld zijn ook gebleven de reisverzamelingen in vele deelen zooals die van de Van der Aa's, Hartgers, Conradi, enz. Voor zoover zij reizen bevatten, die reeds in anderen vorm in het Nederlandsch waren uitgegeven. Die reizen, welke slechts in bovenbedoelde verzamelingen en niet afzonderlijk zijn uitgekomen, zijn, met vermelding van de bron, in chronologische orde, dus tusschen andere titels, opgenomen.

De lijst van hetgeen er overblijft is niet zeer lang, ofschoon zij nog vele titels geeft van boeken, die slechts weinig bevatten omtrent Perzië en hunne waarde bijna uitsluitend ontleenen aan hun ouderdom Oorspronkelijke Nederlandsche werken over dit land zijn zeer gering in getal. Dit is te meer te verwonderen omdat Perzië in vroeger eeuwen in ons land veel belangstelling vond. De handelsrelatiën der O. I. Compagnie waren er even omvangrijk als winstgevend en op de Amsterdamsche beurs waren Perzische (en Armenische) kooplieden geen zeldzame verschijningen. Het was echter uitsluitend handel, die onze landgenooten naar Perzië bracht en al waren mannen (kooplui?) als Pieter van den Broecke ook steeds gereed om met het zwaard in de vuist te verdedigen wat zij voor hun rechten hielden: boeken schrijven leek hun onprofijtelijk. Toch levert de literatuur over andere landen het bewijs, dat er onder de ambtenaren der Compagnie wel degelijk mannen gevonden werden, die niet geheel opgingen in hun betrekking. Men denke b. v. (om slechts een paar der voornaamste te noemen van vóór 1800) aan wat Caron en Baron van Imhoff voor Japan, Nieuhof ²⁾ voor China en, in mindere mate, Van Vliet en Schouten voor Siam deden.

Waarschijnlijk bestaan er verschillende redenen waardoor deze achterstand in Perzië verklaard kan worden. Geen der genoemde landen kon bogen op uitvoerige, speciale werken zooals over Perzië het licht zagen vóórdat en tijdens de O. I. Compagnie er hare belangen had. Werken

1) Met uitzondering van Dapper en den "Tegenwoordigen Staat..." en wel omdat deze Perzië op meer volledige en nauwkeurige wijze behandelen.

2) Nieuhof is ook in Perzië geweest en in zijn "Gedenkw. Zee- en Lantreise" geeft hij eenige bijzonderheden aangaande Gamron. Hij was er echter te kort om iets van belang over Perzië te boek te stellen.

als die van della Valle, Herbert, Tavernier, Olearius en Chardin, die alle ook in het Nederlandsch vertaald zijn uitgekomen, moeten meer dan één bedrijvigen Hollander weerhouden hebben over Perzië te schrijven. Later, toen genoemde werken dus wat verouderd werden, schreef onze De Bruin, die buiten de compagnie stond, zijn „Reizen door ... Perzië ...” welk werk nog steeds in eere wordt gehouden. Daarbij komt de grootere afstand van Java en het minder aangename leven in het mohammedaansche Perzië, vergeleken met de meer vriendelijke toestanden in Oostelijk Azië. Gamron (Bender-Abbas) is wel een der heetste en ongezondste plekken op de wereld: geheel ongeschikt voor het houden van Schuttersmaaltijden. Het werd het graf van menigen dienaar van de Ed. Compagnie. Perzië kwam zonder twijfel in een kwaden reuk en die er heen gingen bleven er zoo kort mogelijk en maakten haast om hun fortuin te maken.

Maar wat dan ook de reden moge zijn, het is een feit, dat onder al de mannen, die voor de Compagnie in Perzië kwamen en waaronder er waren, die later hooge ambten in Indië vervulden ¹⁾, er geen enkele was, die zich geroepen voelde om neer te schrijven of althans publiek te maken, wat hij er gezien en ondervonden had.

Valentijn noemt den geleerden opperkoopman, Hendrik de Jager, Willem Basting, Erasmus Petter, allen in dienst van de O. I. Compagnie en maakt gebruik van hun aantekeningen of schrijft hun reisjournalen af, zooals zij voorkomen in de wijdoopige rapporten, die de Faktoriën geregeld te zenden hadden aan de 17 „Edele Erentfeste, Wijse, Voorzienige Heeren bewinthebbers” te Amsterdam en aan den Gouverneur-Generaal te Batavia den „Edel, Erentfeste, Manhafte, Wyse, Voorzienige, Zeer Gestreng Edel Heer”, zooals Van den Broecke zijn chef den Gouv.-Gen. J. P. Coen betitelde. Er bestaan voorts korte berichten, meest aangaande kustplaatsen aan de Perzische Golf, geschreven zoowel door Hollandsche als vreemde beambten der Compagnie (waaronder Joan Nieuhof, Hendrick Hagenaer, Johann von der Behr en Jurgen Andersen), doch de Deutsche geneesheer Kaempfer en zijn landgenoot Worms zijn wel de eenigen die over Perzië een bericht publiceeren van eenigen omvang ²⁾.

1) Zooals Frans Casteleyn, Philip Lucaszoon, die Directeur-Generaal van den handel in N. I. werden; Reynier Casembrood, Johan van Leenen, Johan Cunaens, Willem Bakker, die Raad van Indië waren of het later worden zouden; Rijklof van Goens, die tot Gouverneur-Generaal opklom.

2) Engelbert Kaempfer, meer bekend door zijn beschrijving van Japan, kwam in 1684 in Perzië als geneesheer van den Zweedschen gezant Fabricius. Bij diens terugkeer, einde 1685, treedt hij in dienst van de O. I. C., blijft nog tot Juni 1688 in Perzië en vertrekt dan naar Batavia. In 1712 verscheen zijn „Amoenitatum exoticarum”.

W
Com
18de
Russi
Isfah
den
gestel
en vo
koopl
er ba
mach
uitvo
Zer
gods
beke
looze
Wi
door
van
van
mann
geble
On
bezoc
zijn r
heers

rum p
tiones
912.
werkit
Histor
den in
zische
exoties
Drelin
vilegiu
22 Ap
Joh
O. I.
Ketela
Dresde
werd

a Chardin, die
moeten meer
zie te schrijven.
a, schreef onze
r... Perzië..."
omt de grootere
ammediaansche
Oostelijk Azië.
ondste plekken
Schuttersmaal-
d. Compagnie.
er heen gingen
rtuin te maken.
dat onder al de
a waaronder er
een enkele was,
ans publiek te

rik de Jager,
D. I. Compagnie
n reisjournalen
de Faktorijen
, Wijse, Voor-
en Gouverneur-
e, Voorsienige,
zijn chef den
orte berichten,
chreven zoowel
ie (waaronder
ehr en Jorgen
zijn landgenoot
publiceeren van

aal van den han-
an Cnaeus, Wil-
Rijklof van Goens,

van Japan, kwam
s. Bij diens terug-
tot Juni 1688 in
venitatum exotica-

Wat betreft de Hollanders, die niet in betrekking stonden tot de Compagnie, is de oogst zeer schraal en bepaalt zich (voor de 17de en 18de eeuw) tot twee schrijvers: Jan Jansz. Struys, de zeilmaker, die in Russischen dienst over land naar Perzië vertrokken, na vele rampen te Isfahan aankomt en Cornelis de Bruin, de schilder en schrijver, die door den Amsterdamschen *maecenas* en burgemeester Nicolaas Witsen in staat gesteld werd zijn bekende reis te maken en er een zeer verdienstelijk en voor dien tijd nauwkeurig werk over uit te geven. Voor Hollandsche kooplieden was er in Perzië geen plaats, daar de Compagnie wel zorgde er baas te blijven. Zelfs vreemdelingen weerde zij waar zij daartoe de macht had: getuige het Holsteinsche Gezantschap, waarover Olearius uitvoerig bericht. Licht dat hij boeken schreef, want hun handel bleef uit! Zendingen heeft Holland nimmer naar Perzië gezonden. Onze zeer godsdienstige voorvaders waren te practisch om niet in te zien, dat de bekeering van de even godsdienstige volgers van Mohammed een hooploze taak was. Valentijn is niet in Perzië geweest.

Wie er verder over Perzië schreven voor andere landen: geleerden door regeeringen afgevaardigd, diplomaten, geneesheeren, instructeurs van het leger, toeristen, waaronder vele civiele en militaire ambtenaren van Eng. Indie: Holland ontbreekt geheel op deze lijst van vermaarde mannen. Was dit zoo in onzen „gouden" eeuw, het is ook later zoo gebleven.

Onder de weinige Nederlandsche reizigers, die in onzen tijd Perzië bezochten (een drietal) heeft slechts één, Jhr. T. M. Lycklama à Nijeholt, zijn reis te boek gesteld en wel in de Fransche taal. Sedert dien — 1865/8 — heerscht er een stilte als van het graf.

rum polytico-physico medicarum Fasciculi V, Quibus continuariae Relationes, Observationes & Descriptiones Rerum Persicarum.... Lemgoviae... H. W. Meyer..." 4º, 912. Met platen en kaarten. Hiervan zag in 1736 te Londen een Engelsche bewerking het licht. Kaempfer is wel de eerste, die op bruikbare wijze over de Natuurlijke Historie van Perzië geschreven heeft. In 1694 promoveerde hij te Leiden en, blijkens den inhoud van zijn dissertatie, bleef hij zich bij voortdurend bezig houden met Perzische onderwerpen („Disputatio medico inauguralis Exhibens decadem Observationum exoticarum quam Favente divina gratia, ex auctoritate Magnifici D. Rectoris D. Caroli Drellincurtii... Decreto pro gradu Doctoratus summisque in Medicina Honoribus & Privilegiis rite ac legitime consequendis, ... Engelbert Kempfer, L. L. Westph. Ad diem 22 Aprilis, ... Lugduni Batavorum Abrahamum Elsevier... 1694"). (British Museum).

Joh. Gottl. Worms bezoekt Isfahan in 1716 in het gevolg van den gezant der O. I. C. J. J. Köteler of Kettler (eveneens een Duitscher, hoewel hij bij Valentijn Kettelaar heet). Zijn werk is getiteld: „Ost Indian- und Persianische Reisen...." Dresden & Leipzig 1707, 8º, 1152, waarvan over Perzië 247—306 en 712/3. Het werd naar Worms' aantekeningen te boek gesteld door Chr. Weisen.

Uit het voorgaande blijkt, dat wij voor Nederlandsche literatuur over Perzië, op weinige uitzonderingen na, zijn aangewezen op hetgeen uitgegeven werd omtrent de verrichtingen der O. I. Compagnie daar te lande. Een goed aaneengesloten verhaal daarvan, of zelfs van de geschiedenis (de lotgevallen) der Compagnie in haar geheel, bestaat er niet ¹⁾. Komt het eens daartoe, dan zal blijken dat Perzië een niet onbelangrijke plaats inneemt in de rij der landen, wier handel de heerschappij van ons land over den N. I. archipel heeft helpen grondvesten. Bouwstoffen bestaan er te over, zoowel te Batavia als in Den Haag. Toch is het misschien niet zonder belang de vraag te stellen, of deze wel in

1) De „Opkomst” houdt zich slechts bezig met de O. I. C. in den Archipel, terwijl werken als dat van Van der Chijs (Gesch. der stichting der ... O. I. Comp.) en Klerk de Reus (over de administr., rechtlichen u. finanz. Entwicklung der N. O. Comp.) natuurlijk niet beantwoorden aan wat hier bedoeld wordt. Evenmin doen dit Van Kampen's „Gesch. der Nederl. buiten Europa” (1831) of de hierop grotendeels gebaseerde „Gesch. van Nederl. Zeevaart en Handel”, door Blaupot ten Cate D. D. 4°, 144 blz. (in 1835 uitgegeven door de Maatsch. tot Nut v. h. Alg. als eenig ingekomen antwoord op een uitgeschreven prijsvraag). Zij zijn wat droog en verouderd. Het is de vraag of een geschiedenis van onzen handel in Perzië, althans in de Nederlandse taal, ooit het licht zal zien. Voor China bezitten wij het zoo doorwrochte werk van den heer W. P. Groeneveldt, „De Nederlanders in China” (’s Gravenh., Mart. Nijhoff) waarvan onlangs het eerste deel verscheen als overdruk uit de Bijdr. tot de Taal-, Land- en Volkenk. van Nederl. Indië; voor Japan verscheen eveneens dit jaar „Die Beziehungen der Nederl. Ostind. Komp. zu Japan im siebzehnten Jahrh.” door Oskar Nachod (Leipzig, Rob. Friese, Sep—Cto) terwijl ook Dr. Oscar Munsterberg's „Japans Auswärtiger Handel von 1542 bis 1854” (Stuttgart, J. G. Cotta, 1896) uit den aard der zaak meest Nederl. handelsbetrekkingen bevat. Dergelijke werken omtrent de Nederlanders in Perzië te zien verschijnen, ware een te vermetele wensch. Maar zelfs een korte schets van bevoegde hand ware welkom: in den geest b. v. van Prins Roland Bonaparte's „Le premier établissement des Néerlandais à Maurice”, (Paris, Imprimé pour l'auteur par Georges Chamerot, 1890, 4°, 60 blz., niet in den handel). Zulk een schets zou voor Perzië, een uitgebreider onderwerp, van zelf uitvoeriger worden. Ik darf beweren, dat een dergelijk werk zoowel voor den auteur als zijn lezers belangwekkend zal blijken te zijn. Indien toch de handel en bedrijven van onze voorouders in Perzië niet in omvang kunnen vergeleken worden bij wat zij in oostelijk Azië verricht hebben, het verhaal er van zal vrij zijn van de afwisselende tafereelen van wreedheid en vernedering, die menigmaal bij het lezen van de geschiedenis der O. I. C. in China en Japan onze bewondering doen verkeeren. In Perzië blijft de Compagnie bijkans onafgebroken een waardige houding aannemen. Zij is er geacht geweest en leeft nog in de herinnering des volks voort.

In een voordracht gehouden op de Algem. Verg. van het Aardr. Gen. van 1874 gaf Jhr. de Jonge een korte schets van dien handel, zooals hem die ongetwijfeld gebleken was bij het doorwerken van 's Rijks Archief. Het is daarom te meer te betreuren dat hij, in zijn „Opkomst”, zoo weinig plaats aan Perzië heeft ingeruimd.

voldoen
Men z
het Rij
van arc
schikkin
ten sch
de adju
het O.
leeraar
De v
is zeer
een der
uit afsc
brieven
van de
en is n
kan zie
eischt
want e
van alt
dusver
een enl
gedaan
chief,
teiten t
verkrege

1) Beh
gegeven
Adj. Arc
Rijksarch
O. I. C.
Register
de N. I.
deelen o
Nimme
van Dan
genheyt
5 boeken
Het date
1 Juli
zou dus

literatuur over
op hetgeen uit-
pagnie daar te
fs van de ge-
eel, bestaat er
ie een niet on-
andel de heer-
n grondvesten.
en Haag. Toch
of deze wel in

Archipel, terwijl
Comp.") en Klerk
r N. O. Comp.")
een dit Van Kam-
ndeels gebaseerde
D. 4e, 144 blz.
ingekeomen ant-
derd. Het is de
te Nederlandsche
trochte werk van
s, Mart. Nijhoff)
at de Taal-, Land-
jaar "Die Bezie-
oor Oskar Nachod
s "Japans Aus-
uit den aard der
trent de Neder-
Maar zelfs een
in Prins Roland
Parijs, Imprimé
ndel). Zulk een
ger worden. Ik
ezers belangwek-
voorouders in
ik Azië verricht
van wreedheid
D. I. C. in China
mpagnie bijkans
est en leeft nog

n, van 1874 gaf
wijfeld gebleken
te betreuren dat

voldoende mate gebruikt worden en of zij in bruikbaren staat verkeerden. Men zal zich zeker niet beklagen over gebrek aan hulpvaardigheid aan het Rijksarchief. Integendeel. Doch voor hen, die geen bepaalde studie van archiefwerk hebben gemaakt en geen onbegrensden tijd tot hun beschikking hebben, blijft de rijke en kostbare verzameling een weggesloten schat. Het is te vreezen, dat dit nog te meer het geval zal zijn nu de adjunct-archivaris, Mr. J. E. Heeres, die zich speciaal belastte met het O. I. archief en er, blijkens zijne werken, den weg wist, tot Hoogleeraar te Delft werd benoemd.

De voorraad stukken in het Archief aanwezig betreffende de O. I. C. is zeer uitgebreid. Elk jaar toch kwam te Amsterdam van Batavia met een der schepen een volledig dossier van het afgelopen jaar, bestaande uit afschriften van de resolutiën en van alle ingekomen en verzonden brieven, staten en rekeningen niet alleen van Batavia zelf, doch ook van de Faktoriën in Indië en daarbuiten. Deze voorraad loopt tot 1795 en is nagenoeg geheel compleet aanwezig: weinige jaren ontbreken. Men kan zich voorstellen, dat de bewerking van zulk een massa tijd vereischt en geld. En inderdaad schijnt de moeilijkheid onoverkomelijk, want een systematische ordening, een gedrukt register met omschrijving van althans de voornaamste stukken is, voor zoover mij bekend, tot dusver niet gereed gekomen ¹⁾. Het kan wellicht zijn nut hebben met een enkel woord te vermelden, wat in deze aangelegenheid in Engeland gedaan wordt. Dit is zonder twijfel bekend aan de Directie van het Archief, want er bestaat voortdurend verkeer tusschen haar en de autoriteiten te Londen, maar het in het oog springend verschil tusschen den verkregen graad van nuttigheid van beide instellingen heeft onze rege-

1) Behalve het in 1896 verschenen "Dagh-Register" van de jaren 1624—1629, uitgegeven door het Departement van Koloniën onder toezicht van Mr. J. E. Heeres, Adj. Archivaris en met een korte inleiding van Jhr. Mr. Th. van Riemstijk, Algem. Rijksarchivaris, zijn, naar ik meen, in de laatste jaren geen belangrijke publicaties van O. I. C. stukken door het Archief zelf bezorgd kunnen worden. Bovengenoemd Dagh-Register zag het licht nadat door het Bat. Gen. van K. en W., met medewerking van de N. I. Regeering en onder toezicht van Mr. J. A. van der Chijs, reeds verscheiden deelen over latere jaren verschenen waren.

Nimmer verscheen in druk het bekende, in het Archief berustende werk van Pieter van Dam, den advocaat der O. I. C.: "De Beschryvinge... van den Staat en gelegenheyt van de Oost Ind. Comp. deser Lande, so hier te Lande als in Oost-Indien". 5 boeken in 8 banden. (Zie voor Perzië 2de Boek, 3de Bd., bl. 973—1020 met Bijl.). Het dateert van het jaar 1701. De laatst vermelde brief, wat Perzië betreft, is ged. 1 Juli 1699. Dit werk is herhaaldelijk gebruikt door verschillende schrijvers en het zou dus niet in de eerste plaats in aanmerking komen om gedrukt te worden.

ring tot dusver niet ertoe geleid, de zaak der organisatie van de O. I. C. verzameling krachtig ter hand te nemen.

Heeft men in Nederland het archief der O. I. C. in 's Rijks Archief onder gebracht ¹⁾, in Engeland worden de Records der East India Comp. bewaard aan het India Office (overeenkomende met ons Ministerie van Koloniën). Dit is wellicht niet zonder invloed gebleven op den grooten ijver, waarmede onze burenen die nalatenschap hebben doorgewerkt. Het kan niet anders of de tegenwoordige regeering van Br. Indië moet telkens aanleiding vinden om de dossiers van hare voorgangster, de Company, te raadplegen en onder het personeel van het India Office bevinden zich vele ambtenaren, die in Indië gediend hebben en voor hun werkkring en studien van het archief gebruik maken. Het was dus m. i. goed gezien het beheer er over toe te vertrouwen aan het departement, dat het meeste belang heeft aan de doode materie een levenwekkende arbeid ten koste te leggen. En wat de middelen betreft kan men lichter de noodige kredieten aanwijzen ten behoeve van een groot departement van staat dan waar het een algemeen archief geldt, waar naast de Koloniën nog zoovele stedelijke, provinciale en staatsbelangen moeten worden behartigd.

Het „Registry and Record Department” van het India Office staat onder directie van den heer Fr. C. Danvers, Registrar and Superintendent of Records ²⁾ (traktement f 12 000), in het Archief in Den Haag wel bekend. Hij wordt bijgestaan door drie assistenten (traktem. f 4200 tot f 7800 ³⁾). Het is onnoodig in bijzonderheden te treden omtrent de methode, die bij de inrichting van dit archief gevolgd is, doch het zal voldoende zijn te zeggen dat, evenals in Den Haag, elk jaar afzonderlijk gehouden wordt, doch niet zooals dáár alle stukken te zamen. (Die betreffende Perzie b. v. zijn afzonderlijk gebonden in 130 deelen en loopen van 1620 tot 1874). Alle stukken zijn bekend en geclassificeerd en de meer belangrijke hebben een afzonderlijke plaats. Evenals in Den Haag

1) Veel is te Batavia gebleven en het komt den oningewijde vreemd voor, dat dit niet reeds lang naar Den Haag is overgebracht, waar de stukken in ieder geval een beter klimaat zouden vinden om hen voor bederf te bewaren.

2) Het is aan hem te danken, dat het India Office Archief in den tegenwoordigen goeden staat verkeert. Vóór hem, een tiental jaren geleden, was de toestand ongeveer zooals zij thans bij ons is wat het Koloniale Archief betreft.

3) Het algemeene archief (The Public Record Office) is gevestigd in een nieuw gebouw in Chancery Lane en het uitgebreide personeel bestaat uit een Deputy keeper (traktem. f 13 200,—) — de „keeper” is een der hoogste rechters: de „Master of the Rolls” —; secretaris (f 7200,—), 6 Assistant keepers (f 6240,— tot f 8400,—), 20 clerks (f 1800,— tot f 6000,—). De totale begroting beloopt f 257 856,—.

is men
ming t
de bep
worden
worden
door c
cations
koop c
zen (a
van G
zig, Pa
werken
Br. Inc

1) Al
subseque
1896, fo
overzicht
pany me
pen van
Portugal
chief an
Company
plaats w
reis). Hi
registers.

Tweed
Departm
den heer
van elke
voorman
schikt) i
ment. —
bewerkin
Dit zi
soonlijk
ren geto
vering v
the patro
wijd aan
afgegaan
Sir Geo
platen.
verleend

tie van de O. I. C.

in 's Rijks Archief
East India Comp.
ons Ministerie van
en op den groote-
oben doorgewerkt.
an Br. Indië moet
rgangster, de Com-
ndia Office bevin-
oben en voor hun
Het was dus m. i.
het departement,
en levenwekkende
t kan men lichter
groot departement
aar naast de Ko-
ngen moeten wor-

ndia Office staat
and Superinten-
ef in Den Haag
(traktem. f 4200
eden omtrent de
is, doch het zal
jaar afzonderlijk
zamen. (Die be-
deelen en loopen
assificeerd en de
ls in Den Haag

eedmd voor, dat dit
in ieder geval een

len tegenwoordigen
e toestand ongeveer

d in een nieuw ge-
een Deputy keeper
de „Master of the
tot f 8400,—), 20
856,—.

is men te Londen zeer vrijgevig met, op schriftelijke aanvraag, toestemming te verlenen om van de stukken inzage en afschrift te nemen met de bepaling, wat dit laatste betreft, dat de gemaakte afschriften moeten worden vertoond en goedgekeurd alvorens ter publicatie gebruikt te worden. De groote werkzaamheid van het East Indian archief zelf, of door de directie geïnspireerd, blijkt uit de „List of Indian Govt. Publications”, waarvan de laatste in April jl. is uitgekomen. Voor den verkoop dier werken zijn een aantal officiële agenten te Londen aangewezen (allen uitgevers-firma's, waaronder de Nederlandsche Luzac en C^o. van Great Russell street) en ook eenige in het buitenland: Berlijn, Leipzig, Parijs en Den Haag (Mart. Nijhoff). — De in de lijst voorkomende werken handelen over zeer uiteenlopende onderwerpen, alle evenwel op Br. Indië betrekking hebbende ¹⁾.

1) Als voorbeeld neme men „List of Marine Records of the late E. I. C. and of subsequent date, preserved in the Record Department of the India Office”, London 1896, fol. 160. — Het is van de hand van den heer Danvers. De inleiding geeft een overzicht van de eerste reizen der Company naar Indië en van de relatien der Company met readers voor het charteren hunner schepen en met den staat, waar de schepen van de Company betrokken werden in de vijandelijkheden achtereenvolgens met Portugal, Holland en Frankrijk. De „List” zelf bevat de opgave van alle in het archief aanwezige journalen en logboeken der schepen, die van 1605 tot den val der Company (1856) in haren dienst waren met datum, naam van schip en gezagvoerder, plaats waar het stuk in het archief te vinden is en aanmerkingen (omschrijving van de reis). Hierna volgt een lijst van 900 stukken van verschillenden aard en ten slotte 2 registers: een op de namen der schepen en een tweede op die der gezagvoerders.

Tweede voorbeeld: „List of Factory Records of the late E. I. Company in the Record Department of the India Office”, London 1897, fol. 91, eveneens van de hand van den heer Danvers. Het bevat als inleiding een hoogst interessante, korte geschiedenis van elke Faktorijs der Company terwijl de tekst zelf bestaat uit een opgave van de voornaamste stukken voor elke Faktorijs afzonderlijk (de Faktorijsen alphabetisch gerangschikt) in 4 kolommen: Index number, date, previous classification and nature of document. — Een dergelijke „Index” voor Br. Indië zelf (Bombay, Madras enz.) is in bewerking.

Dit zijn officiële uitgaven. Een werk van anderen aard, dat blijk geeft van persoonlijk initiatief, waar het de belangstelling uitdrukt, die Engeland in de laatste jaren getoond heeft voor zijn Oost-Indisch archief, is de uitgave van een dubbele aflevering van het „Journal of Indian Art” (vol. III, July 1890, N° 31, Published under the patronage of the Government of India — Agent Quaritch, uitverkocht) geheel gewijd aan de E. I. Company. Het bestaat uit 32 fraai uitgevoerde platen en wordt voorafgegaan door een inleiding waarin de bekende schrijver over Indische kunstnijverheid Sir Geo. Birdwood, na een korte schets van de Company een verklaring geeft der platen. Deze bestaan uit reproductiën van wapens, zegels en charters aan de Company verleend, van traktaten met indische vorsten gesloten en van belangrijke brieven en

Behalve deze publicaties, die bij de agenten verkrijgbaar zijn tegen de in de lijst opgegeven prijzen, bestaan er nog eenige memories, die op last van den Secretary of State for India gedrukt en niet voor het publiek verkrijgbaar zijn. Toevallig kwam mij in handen het „Report on the India Office Records relating to Persia and the Persian Gulf by F. C. Danvers...” z. j. 8°. 79. Het werd in 1891 gedrukt, dus na de terugkomst uit Perzië van den heer Curzon, die kort daarna Under-Secretary of State for India werd. Dit boekje nu vormt een overzicht zoo bondig en klaar als men het maar wenschen kan van de geschiedenis der Engelsche betrekkingen met Perzië sinds 1553 tot kort vóór het ter perse gaan: 1890. Het wordt voorafgegaan door een schets van de *handelswegen* door Perzië in oude tijden, gevolgd door een korte geschiedenis van de Portugeesche nederzettingen in de Perzische Golf. Aan het einde van het werkje komt een opgave voor van de geraadpleegde stukken en uit deze lijst alleen blijkt reeds zoo duidelijk mogelijk, dat het Indische archief niet zooals bij ons een vrij inerte massa is, doch dat men er in geslaagd is het dienstig te maken ten algemeenen nutte.

Van het verschil in den toestand in Nederland en Engeland zal men allerminst de bekwame Directie van ons archief een grief maken. Zij toch heeft niet alleen op Indië te letten en reeds dat materiaal alleen is in Den Haag wellicht even groot als dat van het India Office, althans wat betreft de 17de eeuw. Het is niet te verwachten, dat men bij ons met veel geringer hulpmiddelen evenveel kan doen als bij onze overzeesche burens, die gewoon zijn diep in den zak te tasten wanneer zij eenmaal overtuigd zijn, dat het geld nuttig besteed wordt. Maar wanneer men een verleden heeft mag men niet te zuinig zijn. Het *noblesse oblige* geldt ook voor staten. Kan men niet veel geven, men geve iets meer dan thans, zoodat, waar niet gepubliceerd kan worden, althans volledig worde geïnventariseerd en geschild. Mannen als De Jonge, Van Deventer, Tiele en de afgetreden adj. archivaris Mr. Heeres hebben zonder die hulpmiddelen de voornaamste documenten weten te vinden en aan te wenden tot het schrijven van het monumentale werk, dat de opkomst, de ontwikkeling en den val schildert van het Nederlandsche gezag op Java en in den Maleischen Archipel. Zelfs die *primi inter omnes* zouden zonder twijfel gebaat zijn geweest, hun werk zou hun lichter gevallen zijn, wanneer zij het O. I. Archief in een volledig geordenden staat hadden aangetroffen: maar wat moeten de velen aanvangen, die

ten slotte uit afbeeldingen, meest naar oude gravuren, van de vroegere kantoren in de City en het tegenwoordige India Office. — Stellig ware een even aantrekkelijk werk over onze O. I. C. te maken!

minder be-
van onder-
Om tot
een rijke l-
Jonge heel
veel, dat d
Doch het
publiceerd
op afgeleg
schenen ja
Compagnie
en Siam 2)

De vraag
bare maler
waaronder
thans, teng
der veel pi
de Portuge
zij er een
Turkije, g
Europa. D
in de midd
ter wereld
Langs dien
riers, pries

1) Bij het
schenpoos, v
en 1895. Uit
gezet, terwij
shet plan to
daad gemaak

2) Men ka
gemaakt, wa
bevat voor I
regels beslaa
en Mr. J. E
len, zijn zee
komst in N.
van producte

3) Ditzelfd
Plakaatboek

minder bekwaam en minder ambitieus, punten wenschen te onderzoeken van ondergeschikt belang? ¹⁾

Om tot de gedrukte gegevens terug te keeren: tot 1724 is Valentijn een rijke bron voor de geschiedenis der O. I. Compagnie in Perzië. De Jonge heeft in zijn „Opkomst” weinig werk gemaakt van Perzië ²⁾ en veel, dat door hem in 's Rijks Archief was uitgezocht, werd niet gebruikt. Doch het „Dagh-Register... te Batavia, dat in zijn geheel wordt gepubliceerd, geeft een getrouw beeld van hetgeen er plaats vond, ook op afgelegen Faktorijen. De uitgave geschiedt langzaam, maar uit de verschenen jaren blijkt reeds voldoende, dat Perzië met betrekking tot de Compagnie genoemd mag worden naast Engelsch Indië, China, Japan en Siam ³⁾.

De vraag doet zich aan menigeen voor, waarom toch Perzië zoo ontelbare malen beschreven is. Er bestaan honderden boeken over het land, waaronder van mannen van Europeesche vermaardheid. En toch is het thans, tengevolge van de onvoldoende verkeerswegen, betrekkelijk arm, zonder veel politieke beteekenis. Dit is echter niet altijd zoo geweest. Toen de Portugeezen in de 15de eeuw om de Kaap in Azië kwamen, vonden zij er een levendigen handel, die gedeeltelijk door de Perzische Golf en Turkije, gedeeltelijk door de Roode zee en Egypte zijn weg vond naar Europa. De eerste en verreweg voornaamste dier wegen maakte Perzië in de middeleeuwen en tot den tijd der Soffi's tot een der rijkste landen ter wereld en steden als Aleppo en Venetië dankten hem hare opkomst. Langs dien heirweg kwamen de ettelijke reizigers: kooplieden, avonturiers, priesters en nieuwsgierige toeristen, die vóór en gedurende de

1) Bij het ter perse gaan kwamen mij in handen de onlangs, met een korte tusschenpoos, verschenen verslagen van den Algem. Rijksarchivaris over de jaren 1894 en 1895. Uit den inhoud blijkt, dat het schiften van het oud-koloniaal archief is voortgezet, terwijl alle aanwezige stukken thans op losse bladen beschreven zijn, zoodat het plan tot definitieve inventarisering, zegt het verslag over 1895, »thans inderdaad gemaakt kan worden.»

2) Men kan wel zeggen, dat er door hem in het geheel geen werk van Perzië werd gemaakt, want het Register op de eerste reeks (bewerkt door den heer Van Haarst) bevat voor Perzië één enkele plaats, die in den tekst, te zamen met Soeratte, acht regels beslaat! Met de tweede reeks, onder redactie achtereenvolgens van Dr. Tiele en Mr. J. E. Heeres, is het niet beter gesteld. De plaatsen, die over Perzië handelen, zijn zeer onbeduidend. Men heeft zich in het geheele werk bepaald tot de opkomst in N. I., maar deze had toch voor een goed deel haren oorsprong in den afzet van producten door middel van de buitenfaktorijen.

3) Ditzelfde blijkt ook uit het Contractenboek der O. I. Compagnie en uit het N. I. Plakaatboek 1602—11, uitgeg. door J. A. van der Chijs.

16de eeuw Perzië bezochten en waarvan velen het land beschreven. De werken van weinigen van hen zijn in het Nederlandsch vertaald. De Portugeezen en later de Hollanders en Engelschen deden hun best, met opzet of door den natuurlijken loop der dingen daartoe gedwongen, om de oude handelswegen tusschen Indië en Europa te doen verloopenen ten voordeele van de Kaaproute, die hun het bezit verzekerde van een onmiddellijken handelsschakel met het Oosten zonder tusschenhand. Holland, de O. I. Compagnie, had in Perzië slechts belang bij haren invoer van specerijen (naast het vrachtvaren tusschen Br. Indië en de Golf voor inlandsche kooplieden). De zijde, die ze er kocht, was slechts een middel tot dat doel. Engeland bleef in Perzië meer als navolger dan uit praktische motieven, want het had geen koloniën, die specerijen konden leveren zooals de Molukken deden. Engeland noch Frankrijk hebben dan ook ooit in Perzië, in dat tijdperk, veel kunnen uitrichten. Doch een aloude wereldweg kan niet in weinige jaren verlegd worden en de reeds opgestapelde rijkdom bleef op zich zelf velen naar Perzië lokken, waaronder juweliers (Chardin en Tavernier), staatslieden en hun secretarissen (Olearius), avonturiers (de Sherleys) en toeristen (De Bruyn). In het begin der 18de eeuw was Perzië ten prooi aan de Afghanen, doch Nadir Shah bracht het land tot nieuwen bloei door een reeks stoute veldtochten tegen Br. Indië en Turkije. Was het begin en het midden dezer eeuw dus arm aan Perzische reisbeschrijvingen, tegen het einde en in het begin der 19de zagen er weder een menigte het licht (Niebuhr, Olivier, Malcolm, Morier, Dupré, Kinneir, Ouseley), doch Nederland was toen reeds van het Perzische tooneel verdwenen en toonde zijn veel verminderde belangstelling door niet alleen niet deel te nemen aan de reizen, doch door zich zelfs te onthouden van het vertalen van de beschrijvingen, die in het buitenland uitkwamen: voortaan stelt men zich bij ons tevreden met korte artikelen in tijdschriften over reizen, die over de grenzen groote en menigmaal rijk geïllustreerde deelen vulden.

In onzen tijd hebben ook de tijdschriften opgehouden werk te maken van Perzië en indien wij niet in de zorgvuldig bewerkte reeks van „de Aarde en haar volken” van tijd tot tijd een reis door Perzië aantreffen, dan zou het werkelijk den schijn hebben, alsof wij dat land in onze eigen taal volstrekt geen aandacht meer waardig keurden. Het reizen en beschrijven gaat echter in het buitenland zonder ophouden voort. Of aan al die boeken behoefte bestaat, is zeer de vraag. Hun ontstaan danken zij voornamelijk aan den stilstand in Perzië, terwijl Europa zich beschaafde: dus aan de betrekkelijke ontoegankelijkheid van het land, waardoor het een zeker *cachet* heeft bewaard. Dit geeft den reiziger de illusie een stout stuk te bestaan, wanneer hij, te paard over eindeloze vlakten of door

te nauwer
bevolking,
varen en o
werkelijk i
Perzische
geregeerd
aanteekeni
te doen ui
Ziehier
herinnering
van Persep
beschreven

Tot bes
digingen
der critiek
leek en...

„Th

1. — Om
1160—1
keningen
1846. 8
Ber
hij vo
Voor
Perz.
naar
veel
ners
De
tijnscl
staat
verne

2. — 125
in de C
(U
togter
volke
Prévc
venha
Ptn.

te nauwernood gebaande bergpassen rijdende, zich omringd ziet van een bevolking, die er hier en daar woester uitziet dan noodig is. Want gevaren en ontberingen, behalve een zeker gemis aan comfort, bestaan er werkelijk in Perzië niet voor den reiziger, die kalm zijn weg gaat: het Perzische volk is vreedzaam genoeg, zoolang het met een vaste hand geregeerd wordt. De indruk is echter gemaakt, de reiziger neemt vele aantekeningen, die hij, veilig te huis gekomen, zich haast tot een boek te doen uitdijen.

Ziehier wellicht de oorzaken, die in den loop der tijden, naast herinneringen aan Cyrus en Alexander den Grooten, benevens de ruïnen van Persepolis, er toe hebben bijgedragen om Perzië tot een der meest beschreven landen der wereld te maken.

Tot besluit van deze inleiding bied ik bij voorbaat mijn verontschuldigen aan, indien deze kleine bibliographische bijdrage den toets der critiek van vakmannen niet kan doorstaan. Het is werk van een leek en...

„The world is grown so bad,
„That wrens make prey where eagles dare not perch.”

1. — Omstr. 1170. — *Benjamin van Tudela*. — „Reize in de jaren 1160—1173 door Europa, Azië en Afrika”. Vertaald en met aantekeningen voorzien door S. Keyzer. Leiden, H. W. Hazenberg & Co. 1846. 8°. 103.

Benjamin was een Spaansche jood (Navarra). Keyzer meent, dat hij voor handelszaken reisde. Hij keert in Spanje terug in 1173. — Voor zijn geheele reis, ook in Europa, rekent hij zijne afstanden in Perz. *farsakhs* (parasang) welke maat door de Arabieren uit Perzië naar Spanje schijnt overgebracht te zijn. — De reis bericht niet zeer veel over Perzië en bevat de opgave van het aantal joodsche bewoners van bijna alle steden en dorpen, die hij doortrok.

De eerste Holl. vertaling is van 1666, waarschijnlijk naar de Latijnsche, die in 1575 te Antw. verscheen bij Plantijn (Tiele). Er bestaat een Fr. vertaling van „aôût 1830. Imprimé aux frais du Gouvernement pour procurer du travail aux ouvriers topographes”.

2. — 1254. — *De Rubruquis*. — „Reizen van broër W. de Rubruquis, in de Oostergedeelten der Wereld,” A^o. 1253.

(Uit de „Historische Beschrijving der Reizen... of Zee- en Landtogten,... vertoonende den juiststen hedendaaghsen staat van alle volkeren....”, oorspronkelijk in het Engelsch van Green, door Prévost in het Fransch vertaald en door Pieter de Hondt te 's Gravenhage in 1747—50 in het Nederl. uitgegeven in 21 dln. 4°. Ptn. en Krtn.).

Deze reis komt voor in het XIde Dl. Ite Cap. De Rubruquis (Van Ruysbroek), een Vlaming, bezoekt Mangu, den Khan der Mongolen als priester-afgezant van Lodewijk IX (St. Louis), die zich toenmaals ter kruistocht in het Heilige Land bevond. — De R. trekt op zijn terugreis door den Kaukasus en het N. W. van Perzië. Hoe belangrijk ook voor C. Azië geeft zijn reisverhaal zeer weinig over P., doch hij is wellicht de eerste Europeaan ¹⁾ en stellig de eerste van onzen stam die P. bezocht en zijn bezoek beschreven heeft. Tijdens zijn reis werd Perzië overheerscht door de Mongolen (1202—1500).

3. — 1272. — *Marco Polo*. — „Marcus Paulus Venetus Reysen en Beschryving Der oostersche Lantschappen ... Benefens de Historie Der oostersche Lantschappen, Door Haithon van Armeniën te zamen gestelt. Beide nieuwelijks door J. H. Glazemaker vertaalt. Hier is noch by gevoegt De Reizen van Nicolaas Venetus, en Jeronymus van St. Steven naar d'Oostersche Landen, en naar d'Indien." Door P. P. vertaalt ... Met ... Platen ... t'Amsterdam voor Abraham Wolfgang ... 1664. 4°. 102, 70, 25.

Dit is een vertaling uit het latijnsch van Grynaeus in den „Novus Orbis" (Bazel 1532) welke zelf een vijftiehandsche vert. is van het oudst bekende handschrift: Fr., Ital., Latijn (Pipino), Portug., Latijn (Grynaeus). Zie Yule's „Marco Polo" 2de uitg. 1874. I. Introd. 93. Hij noemt de bewerking als tekst geheel zonder waarde. (De eerste gedrukte uitg. is van 1477, Duitsch te Neurenberg).

Het is evenwel de eenige Holl. vertaling, die ooit van Marco Polo's reizen verschenen is en zij is aanmerkelijk bekort. — Marco Polo is de baanbreker geweest voor de kennis van Perzië in Europa. Hij is echter eerst ten volle tot zijn recht gekomen door Yule's uitgave (1871) waarin de tekst door uitvoerige noten verklaard wordt. Polo heeft nog het oude Ormuz gekend, op het vaste land gelegen in het tegenwoordige district Mianao en aan de rivier van dien naam. Het werd kort na zijn bezoek door de Tataren verwoest en de gevluchte bewoners stichtten een nieuw Ormuz op het eiland Djerun.

Haithon's Hist. der Oost. Landsch., in den titel vermeld, geeft slechts een zeer korte beschrijving van Perzië. Haithon is een Armenier, die zich verwant noemt aan den Koning van Armeniën waarschijnlijk omdat de groote Koning van Klein-Armeniën Hetoem I (1224—1269) zijn naam droeg. Hij volbrengt lange reizen. In 1305 op het eiland Cyprus monnik geworden, dicteert hij zijn reisverhaal in het Fr. (evenals M. Polo in het Ital. gedaan had).

Wat de reizen van *Nicolaas van Venetie* en *Jeronymus van St. Steven* betreft, komt de eerste in het jaar 1400, op zijn reis door Turkije naar Voor- en Achter-Indië, te Ormuz, blijft er eenigen tijd

1) De mogelijke uitzondering is Broeder Ascelin, die in 1247 als afgezant van Paus Innocentius IV een bezoek brengt aan een Tataarsch legerhoofd, die zich in Perzië bevond. Deze reis vormt de tweede in P. v. d. Aa's „Naauk. Vers.", I, blz. 72. — Indien Ascelin al in Perzië was, zegt hij niets over het land en zijn verhaal is overigens vol onwaarschijnlijkheden.

lee
gar
ko
ov
Oo

4. — I.
vvo
geda
Perss

Hoog
selve
By C
r bd

ve
Me
in
zet
tre
ve

5. — I
Alfor
in he
koms
In h
door
steyt
rijkt,

d'
bo
zij
de
ha
wi
va
O
na
vó
sch
Pe
vo
A.

6. —

ap. De Rubruquis
en Khan der Mon-
Louis), die zich
evond. — De R.
N. W. van Perzië.
erhaal zeer weinig
an 1) en stellig de
zoek beschreven
door de Mongolen

as Reysen en Be-
s de Historie Der
a te zamen gestelt.
ier is noch by ge-
as van St. Steven
P. P. vertaalt ...
gang ... 1664. 4°.

us in den „Novus
e vert. is van het
Portug., Latijn
1874. I. Introd.
der waarde. (De
enberg).
e ooit van Marco
bekort. — Marco
Perzië in Europa.
door Yule's uit-
verklaard wordt.
aste land gelegen
r van dien naam.
rwoest en de ge-
eiland Djerun.
el vermeld, geeft
ithon is een Ar-
n Armeniën waar-
neniën Hetoem I
e reizen. In 1305
ij zijn reisverhaal
1).

ls afgezant van Pans
die zich in Perzië
ers.", I, blz. 72. —
ijn verhaal is overi-

leert er Perzisch, doch geeft geen beschrijving; Jeronimus (van Genua)
gaat als koopman naar de Indiën door Egypte en de Rode Zee en
komt eerst op zijn terugweg in 1499 te Ormuz. Van daar reist hij
over Isfahan, Kashan, Sultaniëh naar Tabriz en verder naar Aleppo.
Ook hij geeft in deze uitg. van zijn brief geen bericht over Perzië.

4. — 1504 (Curzon). — *Ludovico di Varthema*. — „De uytnemende En seer
vvonderlycke zee- en landt Reyse van de heer Ludowyck di Barthema, ...
gedaen In de Morgenlanden, Syrien, Vruchtbaar en woest Arabien,
Perssen, Indien, Egypte, Ethiopien en andere.” Uyt het Italiaens in
Hoogh-duyts vertaalt door Hieronimum Megiserium, ... en uyt den
selven Nu eerstmael in 't Neder-duyts gebracht door F. S. Tot Utrecht
By Gerard Nieuwenhuysen en Willem Snellaert. 1654, 3 dln.
1 bd. 4°. 56, 56, & 24.

Er bestaat een vroegere Holl. uitgave van 1544. Het origineel
verscheen te Rome in 1510 (Tiele).

Ridder di Barthema of Varthema van Venetië bezoekt Egypte en
Mekka en landt, na vele avonturen in Arabië beleefd te hebben,
in 1504 te Ormuz, dus een paar jaren vóór de komst der Portugee-
zen. Hij geeft een opgewonden beschrijving van de stad en ver-
trekt naar het binnenland. Dit gedeelte van zijn verhaal is echter
verward en schijnt weinig betrouwbaar.

5. — 1507. — *Alfonso d'Albuquerque*. — „Held-dadige Scheeps-togt van
Alfonso d'Albuquerque Na de Rode Zee Met een Vloot van 7 schepen,
in het Jaar 1506 en vervolgens gedaan. Betreffende de gelegenheid, op-
komst en voortgang van de Koningrijken Ormuz, Goa, Malacca etc. ...”
In het Portugys beschreeven, uyt de egte hand-schriften der Reysigers
door Joan de Barros Raads-Heer en History-Schrijver van die Maje-
steyt. Nu alder-eerst vertaald en met Register en Konst-printen ver-
rijkt, te Leyden by Pieter van der Aa. ... 1707. 8°.

(Zie de „Naauk. Versam.” Vde Deel. Met kaarten en platen).

Dit betreft voornamelijk den eersten en mislukten aanslag van
d'Albuquerque op Ormuz. Na veel salutschoten deelt hij den aan-
boord gekomen afgevaardigden des Konings van Ormuz mede, dat
zijn heer, Dom Manuel, hem naar het Oosten gezonden heeft om
den Mooren te vergelden wat deze uit hebzucht in Spanje misdreven
hadden; doch hij wil vrede houden met dezulken, die schatting
willen betalen. Hierop aangevallen door ontelbare kleine inlandsche
vaartuigen deinst hij af. Nadat de Koning van Perzië en die van
Ormuz hem in 1512 te Goa gezanten zonden, waarvan de laatste
naar Portugal werd verscheept, komt d'Albuquerque in 1515 weër
vóór Ormuz en neemt stad en eiland in bezit. Hiermede is de heer-
schappij van Portugal in de Perz. Golf gevestigd tot 1622 toen de
Perzen Ormuz innamen met de hulp van een Eng. vloot. (Zie
voor Ormuz en d'Albuquerque de belangrijke artikelen van Dr. P.
A. Tiele in de Gids van 1875—9).

6. — 1521/2. — *Diego Lopes de Sequeira*. — „Ongemeene Scheeps-

togten en ... krigsbedrijven ... door Diego Lopes de Sequeira ..." in 't Portugys ... door Joan de Barros ... in 't Nederduyts vertaald ... te Leyden By Pieter van der Aa, ... 1707. 8°.

(Zie VIIIste Dl. van de „Naauk. Versam.“. Vervolg der Scheepstogten ... blz. 328).

Diego Lopez is van 1519 tot 1522 Gouverneur van Indië geweest.

Deze „Tochten“ handelen voornamelijk over toestanden op Ormuz benevens de twisten met Bahreen (het parel-eiland) en de expedities daarheen in het jaar 1521. Onder zijn bestuur werd het groote fort van Ormuz aangelegd. Hiervan zijn nog uitgebreide overblijfselen aanwezig.

7. — 1522/3. — *Don Duarte de Menezes*. — „Roemwaardige Scheepstogten ... van Don Duarte de Menezes, ...“ door Joan de Barros ... in 't Nederduyts vertaald. Te Leyden by Pieter van der Aa ... — 1707. 8°.

(Zie XIde Dl. van de „Naauk. Versam.“ De inhoudsopgave van deze reis is echter verkeerdelijk afgedrukt onder die van het IXde Deel).

Volgt Diogo Lopez op als Gouverneur van Indië in 1522. — Menezes heeft een opstand te dempen op Ormuz ontstaan door te hooge belastingen. Hij hervormt het bestuur. Ormuz wordt meer en meer een plaats van groot gewicht voor Portugal. — Menezes wordt opgevolgd door Vasco da Gama, die reeds in 1498 (als ontdekker) in Indië geweest was.

8. — 1527. — *Don Lopo Vaz*. — „Staat-zugtige scheepstogten ... door Don Lopo Vaz de Sampayo ...“ in 't Portugys beschreven, door Joan de Barros ... In 't Nederduyts vertaald ... Te Leyden. By Pieter van der Aa ... 1707. 8°.

(Zie XIIde Dl. van de „Naauk. Versam.“).

Nadat Vasco da Gama, vier maanden na zijn aankomst in Indië, overleden was, werd Lopo Vaz Gouverneur ad int. Later na den dood van Henrique de Menezes in 1526, kwam hij definitief aan het hoofd der zaken.

Het verhaal van zijn verrichtingen bevat een kort verslag (bl. 41) van een landreis van de Perz. Golf naar Portugal. In 1527 wordt voor het eerst een bode gezonden van Ormuz naar Bassorah en verder over land naar Lissabon en wel Antonio Tenreiro, een taalkundige, op last van den bevelhebber te Ormuz Christoffel de Mendoza. Van deze reisroute, die later door de Ned. O. I. Comp. geregeld voor haar brievenvervoer zou aangewend worden (zie Leupe) bestaat een gedrukt rapport (Coimbra 1556).

9. — 1529. — *Nuno da Cunha*. — „Tien-jaarige Scheepstogten ... door Nuno da Cunha ... na en in Oost-Indiën; ...“ in 't Portugys ... door Joan de Barros. Nu ... in het Nederduyts vertaald ... te Leyden By Pieter van der Aa. 1706. 8°.

(Zie XIIIde Dl. van de „Naauk. Versam.“).

Na d'Albuquerque is Nuno da Cunha de meest beroemde Portugeesche Gouverneur van Indië geweest. Na hem treedt een langzaam verval in.

Reeds op weg naar Indië — 1529 — bezoekt Nuno da Cunha Ormuz, vindt hier veel op orde te brengen en zendt de eerste expeditie naar Bassorah. In hetzelfde jaar vertrekt hij naar Goa.

Onder zijn bestuur, in 1532, nemen de Portugeezen Rishehr in bezit (het tegenw. Bender Boeshir) en van dat jaar dagteekent waarschijnlijk het fort waarvan nog overblijfselen aanwezig zijn.

10. — Omstr. 1537. — *Fern. Mendez Pinto*. — „De wonderlijke Reizen van Fern. Mendez Pinto; Die hij in de tijd van eenéntwintig Jaren in Europa, Asia en Afrika... gedaan heeft...” door J. H. Glazemaker vertaalt... kopere platen... t'Amsterdam voor Jan Rieuwerts. en Jan Hendriks. 1652. 4°. 280.

Komt na vele lotgevallen als slaaf van een jood met dezen te Ormuz en wordt door twee Portugeesche bevelhebbers vrijgekocht. Na 17 dagen te Ormuz verbleven te zijn vertrekt hij naar Goa.

11. — 1558. — *Anthony Jenkinson*. — „Reys van Anthony Jenkinson, op ordre van de Engelse Moskovise Maatschappij, om een weg door Tartarie naar Catay Te ontdekken, in het Jaar 1558... Met... aantekeningen van Michel Melchisedek Thévenot.” Te Leyden bij Pieter van der Aa 1707. — 8°.

(Zie XVI^{de} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een „Bericht” over diens reis in de Kaspische Zee. Wat Perzië betreft wordt alleen de zuidkust der Kaspische zee behandeld.

12. — 1563. — *Caesar Frederiks (Frederici?)*. — „Agtien-jarige Reys na en door Indien...” nu aldereerst uyt het Engelsch vertaald... te Leyden By Pieter van der Aa 1707. 8°.

(Zie XVI^{de} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Fr. geeft niet op tot welken landaard hij behoort, doch hier en daar schijnt te blijken dat hij Italiaan is. Hij komt twee malen te Ormuz: op zijn reis naar Indië en terug. Met 4 Venetianen en een Portugees keert hij naar Europa weerom over Bassorah, Bagdad en Aleppo.

13. — Omstr. 1569. — *Vincent le Blanc*. — „De vermaarde Reizen van de Heer Vincent le Blanc van Marsilien die hij sedert d'ouderdom van veertien jaren, tot aan die van zestig, in de vier delen des Werrelts gedaan heeft; te weten In Oost- en Westindien, in Persien, Arabien...” door J. H. Glazemaker uit de Fransche... taal vertaalt en met treffelijke koperen Platen verciert. t'Amsterdam, voor Jan Hendriks. en Jan Rieuwerts. 1654. 2 dln. 4°. in een band, 152 en 116.

Na Syrië en Mekka bezocht te hebben komt le Blanc te Ormuz over welke stad hij vele bijzonderheden geeft. Daarna volgt een

zeer vage beschrijving van een reis door Perzië. Te Ormuz teruggekomen wordt de reis naar Indië voortgezet.

De vertaling is een verkorting van de oorspr. Fransche uitgave.

14. — 1579. — *John Newberry*. — „Twee Reysen van Johan Newberry, De eene na het Heyligland, en de andere na Balsara, Ormuz, Persien en weder na huys door Turkijen... vertaald.” Te Leyden bij Pieter van der Aa 1707. 8°. Met kaarten en platen.

(Zie het XVIII^{de} Dl. van de „Naaak. Versam.”).

Het is een kort verhaal. Newberry is op Ormuz in 1579, blijft er zes weken en komt er nogmaals in 1583 (Zie bij Van Linschoten en Purchas). Hij spreekt van een Portugeesch fortje op het vaste land tegenover Ormuz, waarin 12 soldaten. Van Ormuz vertrekt hij naar Shiraz, Isfahan, Koem en reist verder door Armenië en over Konstantinopel naar huis. Hij behoort niet onder de vertrouwbare topografen. Van Bassorah vertrekkende passeert hij den berg „Aggemy of Haggemy”! i. e. Perzië. Doch nog in de 17de en 18de eeuw en ook later vindt men dergelijke fouten in Perzische reisverhalen. Hoe menigmaal ontmoet men den „rivier Roedkhaneh”, terwijl toch dit Perzisch woord de generieke naam voor rivier is.

15. — 1580. — *Caspar Balbi*. — „Aanmerkelyke Zee- en Land-Reysen gedaan door Caspar Balby, Venetiaans Koopman naar Oost-Indien, Van 't Jaar 1579 tot... 1588... uyt 't Italiaansch vertaald...” Te Leyden by Pieter van der Aa... 1706. 8°.

(Zie XVIII^{de} Dl. van de „Naaak. Versam.”).

Deze Venetiaansche koopman komt over land naar Bassorah en gaat van daar naar Ormuz, waarvan hij een uitvoerige beschrijving geeft. Zijn verhaal is nauwkeuriger dan dat van vorige en van vele volgende schrijvers. Na Indië bezocht te hebben komt hij in 1587 nogmaals te Ormuz op zijn terugreis naar Europa. Tot besluit van zijn verhaal geeft hij de datums waarop de schepen in West-Azië (in verband met de moesons) de verschillende havens op hunne reizen verlaten.

16. — 1583. — *Ralph Fitch*. — „Aanmerkelyke Reys van Ralph Fitch, Koopman te Londen, Gedaan van... 1553 tot 1591... Na Ormuz, Goa,... Siam,... Malacca, Ceylon... Uyt het Engelsch vertaald.” Met Platen. Te Leyden by Pieter van der Aa. 1707. 8°.

(Zie XIX^{de} Dl. van de „Naaak. Versam.”).

Hij reist door Turkije naar Ormuz en het tegenwoordig Engelsch-Indië. Te Ormuz wordt hij door den Gouverneur, Mathias d'Albuquerque, van alles beroofd en naar Goa gezonden — tot zijn groote ergernis. Dit avontuur deelde hij met zijn metgezellen: Newberry, Leedes en Story. Zij ontkomen van Goa in 1585. Op zijn terugreis naar Engeland in 1591 doet hij weder Ormuz aan.

17. — 1583/4, zijnde de jaren van zijn verblijf te Goa. — *Van Linschoten*. — „Itinerarium ofte Schip-vaert naer Oost ofte Portugaels Indien... Alles beschreven door Jan Huyghen van Linschoten”. Van nieuws ghecorri-

Ormuz terug-
sche uitgave.

Johan Newbe-
alsara, Ormus,
Te Leyden bij

1579, blijft er
nschoten en Pur-
aste land tegen-
hij naar Shiraz,
Konstantinopel
opografen. Van
of Haggemy"!
ook later vindt
menigmaal ont-
Perzisch woord

en Land-Reysen
ar Oost-Indien,
vertaald..." Te

naar Bassorah en
rige beschrijving
rige en van vele
t hij in 1587 nog-
besluit van zijn
-Azië (in verband
reizen verlaten.

van Ralph Fitch,
... Na Ormus,
gelsch vertaald."
8°.

oordig Engelsch-
Mathias d'Albu-
— tot zijn groote
ellen: Newberry,
Op zijn terugreis

an Linschoten. —
Indien... Alles
an nieuw ghecorri-

geert ende verbeterd. t'Amstelredam, Ghedruckt voor Everhardt Clop-
penburch,.... 1644. fol. 160.

De oudste uitgave is van 1569. Het werk werd meermalen in het
Latijn, Fransch, Engelsch en Duitsch vertaald uitgegeven.

Van Linschoten is zelf niet in Perzië geweest, doch hij vertoefde
geruimen tijd te Goa en kwam in aanraking met velen, die Ormuz
bezocht hadden. Hierdoor is hij in staat een deugdelijke beschrijving
te geven van stad en bewoners, alsook van de handelstoestanden in
de Perz. Golf. Verder blijkt uit het verhaal van zijne verschillende
ontmoetingen te Goa opnieuw, dat het reeds in zijn tijd geen zeld-
zaamheid was dat Hollanders en Vlamingen hun weg naar de Perzische
Golf en Engelsch-Indië vonden: ten deele in schepen en in dienst der
Portugeezen, ten deele op eigen gelegenheid over land (door Turkije).

18. — Omstr. 1586. — *d'Avril*. — „Reize door... Turkijen, Persie,
Armenien, het Zuider-Tartarijen... Gedaan zedert den jaren 1685 tot
1692..." Uit het Frans overgebracht door H. v. Quellenburgh. Utrecht
Anth. Schouten... 1694. 4°. 191.

Hoewel Perzië op het titelblad voorkomt bevat de tekst er weinig
over en de pater schijnt slechts in het uiterste Noorden van Perzië
gewees te zijn. Bl. 180/91 bevatten een „Verhaal van het geene te
Julfa is gepasseert op het verkondigen van 't Jubilé 1691", doch
dit is blijkbaar door een ander priester bijgewoond en te boek gesteld.

19. — 1599. — *Anthony Sherley*. — „Opmerkelijke Reystogten van den
Heer Antony Sherley... in den Jare 1599 na Persien;..." Met Platen.
Te Leyden Bij Pieter van der Aa. 1706. 8°.

(Zie XXIste Dl. van de „Naauk. Versam.").

Sir Anthony Sherley en zijn meer beroemde jongere broeder Sir
Robert vertrekken in het jaar 1599 op eigen gelegenheid met gevolg
over Aleppo naar Perzië. Hun loopbaan is meermalen vergeleken bij
die van dolende ridders. De reis in Van der Aa breekt af bij het
vertrek van Sir Anthony van Isfahan als gezant van Shah Abbas aan
de Europeesche hoven. Hij laat Sir Robert achter, doch deze volgt
hem later als gezant aan Jacobus I van Engeland. Jacobus zendt
daarop Sir Dodmore Cotton als gezant aan Shah Abbas. Sir Robert
komt met dezen in 1613 in Perzië terug en reist naar Isfahan in zijn
gezelschap en dat van Sir Thomas Herbert, die deze reis uitvoerig
beschrijft. Het gezantschap mislukt tengevolge van intrigues en Sir
Robert, in ongenade gevallen, sterft op weg naar huis, te Kasvin
in 1627, oud 63 jaren en wordt tien dagen daarna in den dood ge-
volgd door Sir Dodmore Cotton.

20. — 1600. — *Sir John Mildenhall en John Cartwright*. — „Oost-
Indise Voyagie van Johan Mildenhall en Johan Cartwright... in de
Jaren 1599 en 1606... na de landen van Persien en den grooten Mo-
gol. Uyt het Engels vertaald..." Met kaarten en platen. Te Leyden
bij Pieter van der Aa 1707. 8°.

(Zie XXIste Dl. van de „Naauk. Versam.").

Sir John Mildenhall, koopman te Londen, reist in 1599 naar Kasvin, Yezd, Kirman en Kandahar. In 1606 is hij weer te Kasvin. John Cartwright, prediker, reist in gezelschap van Mildenhall en geeft een veel uitgebreider verhaal. Hij beschrijft o. a. de aankomst van de Sherleys en de groote geschenken, die deze van Shah Abbas ontvangen.

21. — 1610. — *Robert Covert*. — „Gedenkwaardige Reys van . . . Robert Covert . . . van 1607, tot . . . 1611 . . . uyt 't Engelsch vertaald.” Met kaarten en platen. Te Leyden bij Pieter van der Aa 1707. 8°.
(Zie XXIII^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Covert is Scheepskapitein en lijdt op reis naar Indië schipbreuk. Komt van daar over land in 1610 in Perzië. Bereikt Isfahan en keert over Bagdad en Aleppo naar Europa terug.

22. — 1610. — *Joseph Salbancke*. — „Vierde Reys van de Engelsche Maatschappij na Oost-Indiën . . .” IV^{de} Afdeeling. „De Reys van Joseph Salbank door Indien, Persien, een gedeelte van Turkijen, de Golf van Persien en Arabien, in 't Jaar 1609 en vervolgens”. Te Leyden bij Pieter van der Aa. 1707. 8°.

(Zie XXIV^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Salbancke reist in gezelschap van Covert met wien hij schipbreuk lijdt en uit Indië over Kandahar, Kirman en Yezd naar Isfahan gaat en van daar door Turkije naar Engeland terugkeert. — Hun gunstig rapport aan de Engelsche Oost-Indische Maatschappij omtrent de vooruitzichten voor den handel in Perzië heeft veel bijgedragen tot de eerste vestiging der Engelschen in de Perzische Golf.

23. — 1613. — *Christopher Newport*. — „Twaalfde Reys na de Oost-Indien, Op kosten van de Engelse Maatschappij, Door Kapiteyn Cristoffel Nieuwpoort . . . in het Jaar 1613.” Te Leyden bij Pieter van der Aa 1707. 8°.

(Zie XXV^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Dit is de eerste tocht, die de Engelschen met handelsoogmerken uitgerust hebben naar de Perzische Golf. Sir Robert Sherley keert op Newport's schip van zijn Engelsche ambassade naar Perzië terug.

Newport komt in de Perzische Golf in 1613 en beschrijft meest de kust van Baloejdistan hetwelk toenmaals bij Perzië behoorde.

24. — 1613. — *Samuel Purchas*. — „Pelgrimie Gedeylt in twintich Boecken waarvan het eerste Boeck begrijpt de Voyagien en Reysen ghe- daen door de oude Coninghen . . . alsmede . . . De vermaerde tochten der . . . Persianen en anderen.” Het eerste deel. Uyt het Engels vertaelt. t'Amsterdam bij Jacob Benjamin . . . 1655. 4°. 303. Met titelprent.

Slechts het eerste deel is verschenen en bevat omtrent Perzië hier en daar een verwijzing, meest ontleend aan klassieke tochten, zooals die van Nearchus. In het onvertaald gebleven gedeelte komt veel voor omtrent de eerste reizen der Engelschen naar Perzië, doch deze

vindt men meer sameling.”

25. — 1614. — *Ric*
Indien, van Kapitein Maatschappij met Pieter van der Aa. „Tweede aanhangs Steele en Johan C van Asmere na Hi

(Zie XXV^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Steele en Crohan en komen dley, aan wien zij wier last zij de Shah Abbas vooaan de Perz. Go

26. — 1616. — *Alexa*
De Tweede van Jhet Jaar 1616 en 1707. 8°.

(Zie XXV^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Dit is een zee om zich in de tocht meemaakt, haren handel na over de vooruit Richard Steele, delijk van Ormidaar de meesters toor en fort do verlaten nadat zij waren een Fakt genaamd, waar s

27. — 1616. — *Tho*
Peyton na Oost-Ir Asmere . . . van J van der Aa. 1707.

(Zie XXV^{ste} Dl. van de „Naauk. Versam.”).

Het is niet d Perzië betrekkin geland. Deze vo Perzië van het N

28. — 1617. — *della*
luchtige Pietro dell

reist in 1599 naar Kasvin, is hij weer te Kasvin. Hij was van Mildenhall en schreef o.a. de aankomst van deze van Shah Abbas

de Reys van . . . Robert 't Engelsch vertaald." van der Aa 1707. 8°.

am.). naar Indië schipbreuk. Bereikt Isfahan en keert

Reys van de Engelsche g. „De Reys van Joseph Turkijen, de Golf van volgens". Te Leyden bij

am.).

met wien hij schipbreuk Yezd naar Isfahan gaat gkeert. — Hun gunstig maatschappij omtrent de teft veel bijgedragen tot zische Golf.

alfde Reys na de Oost-y, Door Kapiteyn Cris-Leyden bij Pieter van

a.).

met handelsoogmerken Robert Sherley keert op de naar Perzië terug. 3 en beschrijft meest de Perzië behoorde.

gie Gedeylt in twintich voyagien en Reysen ghe-. De vermaerde tochten Uyt het Engels vertaelt. 303. Met titelprint.

evat omtrent Perzië hier klassieke tochten, zooals ven gedeelte komt veel naar Perzië, doch deze

vindt men meerendeels in Pieter van der Aa's „Naaukeurige Versameling."

25. — 1614. — *Richard Steele* en *John Crowther*. — „Reys na Oost-Indien, van Kapiteyn Nicolaas Dounton, door ordre van de Engelse Maatschappij met 4 schepen . . . in het Jaar 1614". Te Leyden by Pieter van der Aa. 1707. 8°. — Alleen belangrijk voor Perzië door het „Tweede aanhangsel van de voorgaande Reys zijnde die van Richard Steele en Johan Crowther, ten dienste van de Eng. Oost-Ind. Maatsch., van Asmere na Hispahan".

(Zie XXVste Dl. van de „Naauk. Versam.").

Steele en Crowther reizen van Indië door Afghanistan naar Isfahan en komen daar aan in 1615. Door invloed van Sir Robert Sherley, aan wien zij aanbevolen waren door de Eng. O. I. Maatsch., op wier last zij de reis ondernamen, verkreeg Steele een firman van Shah Abbas voor handel in Perzië en vestiging te Jasque, een haven aan de Perz. Golf.

26. — 1616. — *Alexander Childe*. — „Twee Bysondere Scheeps-togten . . . De Tweede van Alexander Childe Na Suratte en Jasques Gedaan in het Jaar 1616 en vervolgens . . ." Te Leyden By Pieter van der Aa. 1707. 8°.

(Zie XXVste Dl. van de „Naauk. Versam.").

Dit is een zeer kort verhaal van de eerste poging der Engelschen om zich in de Perz. Golf te vestigen. Edward Connock, die deze tocht meemaakt, is de eerste agent, die de Eng. O. I. Maatsch. voor haren handel naar Perzië zendt. Hij en Childe rapporteeren gunstig over de vooruitzichten te Jasque waarop men, op aanraden van Richard Steele, het oog had gevestigd daar men verplicht was zuidelijk van Ormuz en Gamron te blijven zoolang de Portugeezen daar de meesters waren. — Eerst in 1619 vestigden zij er een kantoor en fort doch schijnen de afgelegen plaats spoedig te hebben verlaten nadat zij, door de verovering van Ormuz in 1622, in staat waren een Faktorië te stichten te Gamron, voortaan Bender-Abbas genaamd, waar spoedig daarna de Hollanders den boventoon hadden.

27. — 1616. — *Thomas Coryate*. — „Tweede Reys van Kapiteyn Walter Peyton na Oost-Indien . . . Alsmede de Reys van Thomas Coryat na Asmere . . . van Jerusalem In het Jaar 1615". Te Leyden by Pieter van der Aa. 1707. 8°.

(Zie XXVste Dl. van de „Naauk. Versam.").

Het is niet de reis van Peyton, doch die van Coryate, die op Perzië betrekking heeft. Hij beschrijft zijn reis in brieven naar Engeland. Deze vormen een kort verhaal van een lange reis dwars door Perzië van het N. W. naar het Z. O.

28. — 1617. — *della Valle*. — „Alle de Voortreffelijke Reizen van de deurluchtige Pietro della Valle, Edelman van Rome. In veel voorname ge-

westen des werrelts, sedert het jaar 1615, tot in 't jaar 1626 gedaan. Uit zijn Schriften aan Mario Schipiano geschreven, door J. H. Glazemaker vertaalt. Den tweeden Druk, vermeerderd met de Beschrijving van... Georgia..." Met veel konstige koopere Platen verciert. t'Amsterdam By Hendrik en de weduwe van Dirk Boom... 1681. 6 dln. 1 Bd. 4°. (te zamen 1129 blz.). Er bestaat een vroeger minder volledige uitgave 1664/5.

(Deel II, III, IV handelen over P.).

Dit is het eerste uitgebreide speciale werk over P. dat in een Europeesche taal is uitgekomen. Della Valle is in P. juist vóór de O. I. Comp. er haar intree doet. Met hem vangt een nieuw tijdperk aan, dat van meer kritische en moeite nemende reis- en plaatsbeschrijving. Veel blijft nog onnauwkeurig en bijgeloovig en de stijl is wijdloopig.

29. — 1620. — *Andrew Shilling*. „Kort Dag-Verhaal van de Zee-Togt Na Suratte en Jacques... in het Jaar 1620 Onder gezag van Andrew Shilling..." Te Leyden by Pieter van der Aa. 1707. 8°.

(Zie XXVI^{ste} Dl. van de Naauk. Versam.").

Shilling komt met twee schepen van Suratte te Jasque, doch vindt de haven door een Portugeesche vloot geblokkeerd. Na zich te Suratte met twee schepen versterkt te hebben keert hij te Jasque terug, levert den Portugeezen met gunstig gevolg slag, doch sneuvelt. Volmaakt schijnt de overwinning niet geweest te zijn, want de Engelsche berichten spreken er met eenigen ophef van, dat de schepen er zelfs in slaagden hun lading te lossen. Intusschen was dit het begin van het einde der Portugeesche overheersching in de Perzische Golf.

30. — 1624 enz. — „*Dagh-Register* gehouden int Casteel Batavia vant passerende daer ter plaetse als over geheel Nederlands-India. Anno 1624—1629." Uitgegeven door het Dep. van Koloniën onder toezicht van Mr. J. E. Heeres Adj. Arch. te 's Gravenh. en Jhr. Mr. Th. van Riemsdijk, Alg. Rijksarch. 's Gravenh. M. Nijhoff 1896. 4°.

De te Batavia berustende jaren zijn aldaar ter landsdrukkerij gedrukt en uitgegeven door het Bat. Gen. van K. en W. met medewerking van de N. I. Reg. en onder toezicht van Mr. J. A. van der Chijs.

Tot dusver verschenen: 1624—1629; 1640/1; 1653; 1659; 1661—1663; 1664; 1665; 1666/7 en 1668/9.

Behalve dat over 1624—1629 zijn alle Registers te Batavia gedrukt en uitgegeven. — Zij vormen een belangrijke bron voor de kennis van de verrichtingen der O. I. Comp. in Perzië en dit zal voor de jaren na 1724 nog te meer het geval zijn daar Valentijn's werk niet verder reikt.

31. — 1626. — „*Vinnige Scheepsstrijd* tusschen de Portugeesche vloot, en die der Hollanders en Engelschen (1626)."

In: Gedenkstuk van Neerlands Heldendaden ter Zee... door G. En-

gelberts Gerrits. Met Platen. Te Amsterdam bij G. Portielje. 1831. 2 dln. 4°.

(Zie 2de Deel blz. 277/9).

Danvers in „Marine Records” geeft 1625 voor dezen zeeslag, terwijl Valentijn 1623 heeft en Pieter v. d. Broecke aanteekent, dat de 8 Holl. en Eng. schepen 17 Maart 1624 te Surat aankomen na gemelden slag te hebben geleverd (Vijf verscheyde Journalen blz. 98).

Ormuz is thans in handen van de Perzen en de handel verlegd naar Gamron, voortaan Bender-Abbas genaamd.

De „Scheepsstrijd” wordt door E. G. op de snoevende wijze verhaald zooals dit kort na 1830 gebruikelijk was. Hij maakt geen melding van hetgeen de Eng. schepen in dezen slag deden omdat, zegt hij, de Engelschen in hun relaas van den strijd evenzoo tegen de Hollanders handelden.

De Hollanders hadden 4 schepen, eer koopvaarders dan oorlogschepen, de Engelschen eveneens 4, eer jachten en de Port. vloot bestond uit 8 sterke galeien. Van de 14 Port. fregatten, die E. G. bovendien vermeldt, vindt men nergens anders gewag gemaakt.

32. — 1627. — *Herbert*. — „Th. Herberts Zee- en Lant-Keyse. Na verscheyde Deelen van Asia en Africa beschrijvende voornamelijk de twee beroemde Rijkken van den Persiaen, en den Grooten Mogol...” Uyt het Engels in de Nederlandsche Tale overgeset door L. V. Bosch. t' Amsterdam. By Arent Gerritsz. van den Heuvel... 1665. 4°. 183 (Platen) Herdruk van eerste Holl. uitg. in 1658.

Dit is de beschrijving van Sir Dodmore Cotton's mislukte gezantschap aan Shah Abbas I (zie Anthony Sherley). De groote aantrekkelijkheid van het oorspronkelijke werk bestaat in de origineele wijze, waarop Perzië wordt waargenomen en den grappigen stijl waarin de indrukken worden weergegeven. Van dit alles blijft weinig over in de vertaling, die bovendien zeer onvolledig is. Herbert heeft het begin bijgewoond van de vestiging der Nederl. O.I. Comp. in Perzië.

Er bestaat een meer getrouwe Fransche vertaling door de Wickefort (Parijs 1663).

33. — 1629. — *Van den Broecke*. — „Korte Historiël ende Journaelsche Aenteyckeninghe Van al 't gheen merck-waerdich voorgevallen is in de langhduerighe Reysen...; beneffens de beschrijvingh en af-beeldingh van verscheyden Steden, op de Custe van Indien, Persien, Arabien, en aen 't Roode Meyr: Aldereerst (van wegen de Gheoctroyeerde Oost-Indische Compagnie) besocht.... door Pieter van den Broecke...” Haarlem, bij Hans Passchiers van Wesbusch... 1634. langw. 4°. 163. Met portret naar Frans Hals. „Een vvr betaelt het al”.

Hoewel het boekje zeer weinig over P. bevat, verdient het een eereplaats in deze lijst omdat Van den Broecke de grondlegger geweest is van de bloeiende vestigingen, die ons land in de 17de en 18de eeuw in Perzië onderhield.

Het XII^{de} deel van de „Hist. Beschr. der Reizen...” uitgegeven

door De Hondt 1755, bevat deze reis in meer modernen doch, wat P. betreft, zeer verkorten vorm. — Conradi („Nederl. Reizen...“ VIIde Dl. 1785) geeft Van den Broecke's reis in minder verhalenden trant, doch nagenoeg zonder iets weg te laten. — Zie ook „Tweede Deel v. h. Begin ende Voortgahng der Vereen. Ned. Geoctr. O. I. Comp...“ 1645. langw. 4°. — Er bestaat ten slotte een uitgave van Saeghman, z. j. (1660/70? Tiele) 4°. 112.

34. — 1629. — *Tavernier*. — „De zes Reizen Van de Heer J. Babt. Tavernier Baron van Ambonne; Die hij gedurende de tijd van veertig jaren in Turkeyn, Persien en in d'Indiën, langs alle de wegen, die derwaarts strekken, gedaan heeft...“ Door J. H. Glazemaker vertaalt. Met veel kopere Platen verciert t' Amsterdam Wed. Joh. van Someren... 1682. 2 dln. 4°. 517 en 126; 436.

Gevolgd door een derde deel waarin o.a. gehandeld wordt: ...II. Van de Verrichting der Fransche Afgevaardigden in Persiën en in d'Indiën. ...V. Van 't Beleit der Hollanders in Asia. Van de welken in zijn zes voorgaande Reizen niet wordt gesproken...“ 307.

Tavenier was een Fransch juwelier, die zes keeren Perzië bezocht en op 83-jarigen leeftijd, voor de zevende maal daarheen vertrokken, te Moskou overleed. Zijn werk vormt het eerste van de reeks uitvoerige Fr. geschriften, die over P. verschenen zijn. Hij was een onafhankelijk man en maakte zich vele vijanden, vooral onder onze landgenooten in Indië, die hij zeer de les las. Chardin en anderen verwijten hem, dat hij onvertrouwbaar en ongeletterd was en niet eens Perzisch verstond. Toch blijft zijn werk van waarde.

De eerste uitgave zijner werken verscheen in 1676/7 te Parijs. — Een 8°. Fr. uitgave zag het licht in den Haag bij Scheurleer in 1718.

35. — 1632. — *Hendrik Hagenaer*. — „Verhael Van de Reyze gedaan inde meeste deelen van de Oost-Indien Door den Opper-Coopman Hendrick Hagenaer uyt gevaeren inden Jaere 1631. Ende weder gekeert A°. 1638...“ (In „Begin ende Voortgahng“ 2de Dl. 217).

Hagenaer, meer bekend door zijn reis naar Japan, komt in 1632 met drie schepen te Gamron, waar hij van Juli in genoemd jaar tot Maart 1633 als Directeur van den handel in Perzië fungeert. Hij geeft een getrouw verhaal van hetgeen van dag tot dag voorvalt, benevens een aanschouwelijke beschrijving van de stad.

Deze reis komt nagenoeg onverkort voor in Conradi's „Nederl. Reizen“ IXde Dl. 1786.

36. — 1637. — *Olearius*. — „Beschryvingh van de nieuwe Parciaensche, ofte orientaelsche reize welke door gelegentheit van een Holsteysche Ambassade aan den Kon. in Persien geschiet is... Item een schrijven van... Joh. Albr. van Mandelslo, waer in de Oost-Indische Reys van denselven... in 't Hooghduyts beschreven... ende nu in onse tael overgeset door Dirck van Wageninge...“ Amsterdam, voor Jac. Benjamyn... 1651. 8°. 686. Met platen.

OL
schap
Brug
gevol
allerl
betre
van
werd
over
zitter
slech
In
verko

37. — 16
dige Z
... Joh
zelfs d
't Nede
sterdam

Ma
zants
reis
Geza
Abba
werk

38. — 16
vier ge
Spiegel
... Tot

De
de C
Perz.
heder
stand
hij e
het
destij
gedru
werk

39. — 1
Bender
(
Wi
lijst
Heer

en doch, wat
 l. Reizen..."
 r verhalenden
 ook „Tweede
 Geocotr. O. I.
 een uitgave

Heer J. Babt.
 it van veertig
 e wegen, die
 akker vertaalt.
 n. van Some-

dt:...II. Van
 n in d'Indiën.
 elken in zijn

erzie bezocht
 n vertrokken,
 de reeks uit-
 Hij was een
 l onder onze
 n en anderen
 was en niet
 de.

te Parijs. —
 reer in 1718.

e gedaan inde
 an Hendrick
 A°. 1638..."

omt in 1632
 emd jaar tot
 ungeert. Hij
 lag voorvalt,

di's „Nederl.

Parciaensche,
 Holsteynsche
 een schrijven
 he Reys van
 in onse tael
 or Jac. Ben-

Olearius, Sakser, bezocht Perzië als Secretaris van het Gezantschap, dat Hertog Frederik van Holstein in 1635 onder Crusius en Brugman met handelsoogmerken naar Shah Sofie afvaardigde. — Het gevolg der gezanten op deze tweede reis was groot en bestond uit allerlei landaard waaronder vijf Hollanders, waarvan een de nederige betrekking van „honts-jongen" vervulde. — Door tegenwerking vooral van den opperkoopman der Ned. O. I. Comp., Nicolaas Overschie, werd het doel van het Gezantschap gemist, doch Olearius' werk over deze reis is een van de uitvoerigste, die wij van dien tijd bezitten. — Het achter de reis gedrukte schrijven van Mandelslo bevat slechts een zeer kort verslag van diens reis.

In hetzelfde jaar (1651) verscheen bij Jan Jansz een eenigszins verkorte vertaling.

37. — 1637. — *J. A. Mandelslo*. — „Beschryvingh van de gedenkwaardige Zee- en Landt Reyze deur Persien naar Oost-Indien gedaan van ... Johan Albrecht van Mandelslo door M. Adam Olearius... uyt des zelfs dagelijksche Aanteekeningen t' zamen gestelt. Uyt het Hoog- in 't Nederduyts vertaalt en met schone kopere Platen verciert. 't Amsterdam by Jan Hendriksz en Jan Rieuwertsz ... 1658" 4°. 150 blz.

Mandelslo, Lauenburgsch edelman, vergezelt het Holsteinsche Gezantschap naar Perzië in 1635 als stalmeester. Olearius beschrijft M's reis na diens dood uit zijne aanteekeningen. Mandelslo verlaat het Gezantschap te Isfahan in 1638 en trekt door Perzië over Bender-Abbas naar Indië. Hij was een wispelturig, lichtgeloovig man en zijn werk heeft slechts waarde als de beschr. van een avontuurlijk leven.

38. — 1642. — *de Graaff*. — „Reysen van Nicolaus de Graaff, Na de vier gedeeltens des Werelds, ... Hier agter is by gevoegt d'Oost-Indise Spiegel, ..." Met Curieuse koperen Platen verciert ... Tweede Druck ... Tot Hoorn, gedrukt by Feyken Ryp... 1704. 4°. 221 en 83.

(Oudere — eerste — uitgave van 1701. Er bestaat een Fr. vertaling Amst. 1719 8°).

De Graaff, chirurgijn eerst op 's lands vloot, later in dienst van de O. I. Comp., een nauwkeurig opmerker, was twee keeren in de Perz. Golf. Van zijn eerste bezoek in 1642 geeft hij geen bijzonderheden. In 1677 landt hij op het eiland Khark, doch bericht omtrentiger omtrent Bassorah en de Nederl. logie aldaar. Voorts geeft hij een verhaal van de verovering door de O. I. Comp. in 1685 van het nabij Ormuz gelegen eiland Kishm, doch de Graaff zelf was destijds in Bengalen. Zijn „Oost-Indise Spiegel", achter zijn „Reysen" gedrukt, bevat veel, dat licht werpt op de inrichting en wijze van werken der O. I. Comp. ook in Perzië.

39. — 1645. — *Willem Basting de Oude*. — Zijne reizen tusschen Bender-Abbas en Isfahan.

(Zie Valentijn „Oud en Nieuw Oost-Indiën". V. blz. 245 v.v.).

Willem Basting, opperkoopman der O. I. Comp. te Isfahan (in de lijst bij Curzon komt hij voor als Heer Basting in de meening dat Heer zijn voornaam is), reist herhaaldelijk van Isfahan naar Bender-

Abbas en terug. Zijn dagverhaal bevat een opgave van de étappen en geeft een goed beeld van de wijze van reizen in P. in het midden der 17de eeuw. Valentijn schijnt dit rapport zeer verkort te hebben, doch het is mij niet gebleken dat er een volledige uitgave van bestaat. — Basting bewees de Compagnie vele goede diensten vooral toen hij in 1645 na de uitgebroken vijandelijkheden (in den loop waarvan de Comp. het eiland Kishm bezette) er in slaagde een nieuw en voordeelig zijdecontract met Shah Abbas II te sluiten.

40. — 1645. — *Jurgen Andersen*. — „De Beschrijving der Reizen van Georg Andriesz Deur Oostindiën en d'Eylanden, deur Sina, Tartarijen, Persiën, Turkijen...” Door Adam Olearius, in de Hoogduitsche taal uitgegeven, en van J. H. Glazemaker vertaalt. Met kopere Platen verciert. t'Amsterdam Bij Jan Rieuwertsz. en Pieter Arentsz.... 1670. 4°, 164.

Deze Sleeswijker treedt in dienst van de O. I. C. en bezoekt als lijfwacht Gamron. Lijdt later schipbreuk in China en komt, na zeldzame avonturen, te Isfahan, waar hij in dienst treedt van den Staat als konstabel. Hij keert in 1650 te land door Klein-Azië naar Sleeswijk terug.

41. — 1645. — „*Droeveigh Verhael* van 't gene sich in Persia in 't Konincklijke Hof ende Stadt Espahan, ... in den Jare 1645 toeghedragen heeft ... uyt ... brieven ... getrocken ...”

Dit komt voor als aanhangsel achter: „Ongeluckige Voyagie van 't schip Batavia.... Vytgevaeren onder den E. François Pelsert.... Als mede de groote tyrannye van Abas, Coninck van Persien, A^o 1645 begaen ... tot Espahan ... Amsterdam, voor Jan Jansz. 1647. 4°, 118.

Het „Droeveigh Verhael”: blz. 109—118.

42. — 1661. — *Jac. de Bourges*. — „Naaukeurig Verhaal van de Reis des Bisschops van Beryte, uit Frankrijk te Lant en ter Zee naar China: Namelijk uit Marsilien.... naar Aleppo en voort te lant deur Syrien, Arabien, Persiën....” Door M. de Bourges, reisgenoot in deze Reis in de Fransche taal geschreven en van J. H. Glazemaker.... vertaalt ... Met veel kopere platen verciert. t'Amsterdam voor Abraham Wolfgang... 1669. 4°. 126.

De Bisschop en zijn metgezellen gaan langs den ongewonen weg van Bender-Riek over Kazeroen naar Shiraz en Isfahan, en komen over Shiraz en Laar te Gamron terug.

43. — 1662. — „*Johan Nieuhof's Zee en Lant-Reize*, door verscheide Gewesten van Oostindien, ...” t'Amsterdam voor de weduwe van Jacob van Meurs.... 1682. fol. 308.

Dit is het tweede deel van zijne „Gedenkwaardige Zee- en Lant-reize Door de voornaemste Landschappen van West- en Oostindien”. — In dienst van de O. I. Comp. in de Perz. golf gekomen, geeft

hij e
is he
Dit v
(gesch
diens

44. — 16
naar O
Herport
maker
1671. 4
Bo
— B
maan
Uit
sen's

45. — 16
venot,
Mezopo
staande
maarde
taald d
Plaaten.

Me
gehee
Mian
voort
Ho
schrij
reist
van v
gekee
haver
mede
Perz
zijn i

46. — 16
van Pe
denkwa
Heer S

Di
scher
atque
— E
sels
De

van de étapen
P. in het mid-
er verkort te
lledige uitgave
goede diensten
heden (in den
in slaagde een
te sluiten.

er Reizen van
na, Tartarijen,
ogduitsche taal
ere Platen ver-
tsz.... 1670.

en bezoekt als
komt, na zeld-
van den Staat
zië naar Sles-

ersia in 't Ko-
145 toghedra-

e Voyagie van
ys Pelsert....
n Persien, A°
a Jansz. 1647.

l van de Reis
ee naar China:
t deur Syrien,
t in deze Reis
er.... vertaalt
Abraham Wolf-

gewonen weg
in, en komen

oor verscheide
uwe van Jacob

Zee- en Lant-
n Oostindien".
gekomen, geeft

hij een beschrijving van Gamron, Ormuz en Kishm. Hoewel kort, is het de eerste werkelijk goede, die in het Nederl. is uitgekomen. Dit werk werd, evenals het meer bekende over China, uitgegeven (geschreven) door Hendrik Nieuhof na Johan's dood door middel van diens aantekeningen.

44. — 1662. — *Volquart Iversen*. — „Verhaal van drie voorname Reizen naar Oostindien; te weten van Joh. Jacz. Saar, Volk Evertsz. en Albr. Herport....” Alles in de Hoogd. taal beschreven en van J. H. Glazemaker vertaalt.... Amsterdam, J. Rieuwertsz. en Pt. Arentsz.... 1671. 4°, 198. * (Tiele 952).

Boekbinder van Holstein. Gaat in dienst der O.I.C. als lijfwacht. — Bezoekt Gamron in 1662, verblijft er acht dagen en later 4½ maand te Bassorah. Zijn berichten zijn van geen belang.

Uitgegeven en verklaard door Olearius tegelijk met Jurgen Andersen's reis (Orientalische Reise-Beschreibung, Hamburg 1696).

45. — 1664. — *Thévenot*. — „Tweede Reizen Van den Heere de Thévenot, In de welken, na Aanmerkingen wegens.... Egypte, Syrië, Mezopotamie, gehandeld word van Persien, en andere Staaten, staande onder den Koning van Persien.... Mitsgaders van de vermaarde Oudheden van.... het oude Persepolis.” Uit het Fransch vertaald door G. v. Broekhuizen. Verciert met veele Schoone Kopere Plaat. t'Amsterdam By Jan Bouman.... 1682. 4°, 330.

Met uitzondering van de eerste 104 bl. handelt dit tweede deel geheel over Perzië. — Hij stierf 34 jaren oud op zijn terugreis, te Mianeh in Perzië niet zeer ver van Tabriz en zette zijn dagboek voort tot weinige dagen vóór zijn dood.

Hoewel niet zoo belangrijk als Tavernier is Thévenot een degelijk schrijver, wiens werk nog steeds geraadpleegd kan worden. — Hij reist over Bagdad en Hamadan naar Isfahan en van daar naar Shiraz van waar hij naar Bender-Abbaz (Gamron) gaat. Naar Shiraz teruggekeerd vertrekt hij naar Bender-Riek en Bassorah. Na de meeste havens der Perz. Golf bezocht te hebben komt hij te Surat aan waarmede dit tweede deel eindigt. — De bewindvoerders der O.I.C. in Perzië hebben hem ten onrechte verdacht als verspieder gekomen te zijn in dienst van de geprojecteerde Fransche O. I. Maatschappij.

46. — 1667. — „*Voyagiën* naar en door het groot en magtig koninkrijk van Persia: vergadert en samen gestelt uit den naaukeurigste en denkwaardigste Schrijvers deszelfen koninkrijks...” Door de E. Hooggel. Heer S. V. L.... Amst., Sam. Imbrechts... 1667. 4°, 128.

* (Tiele 636).

Dit is een vertaling van het in 1633 bij Elzevier te Leiden verschenen werkje „*Persia seu Regni Persici status Variæque Itenera in atque per Persiam cum Aliquot Iconibus Incolarum....*” 16°, 374. — Het bestaat uit een beschrijving van Perzië gevolgd door uittreksels van verschillende vroeger verschenen reizen daarheen.

De naam van den schrijver wordt niet vermeld, doch de lat. uit-

gave is opgedragen door J. de Laet aan den Eng. Gezant bij de Staten-Generaal. (Tiele).

47. — 1668. — *Carré*. — „Reize van Carré”. — (In de „Historische Beschrijving der Reizen... vertonende den juisten hedend. Staat van alle volkeren...” (P. de Hondt). XIII^{de} Deel, uitg. 1756; II^{de} boek, blz. 293).

Carré wordt door Colbert, den Minister van Lodewijk XIV, in het gevolg van den Hollander Caron naar Indië gezonden om mede te werken aan zijn groote plannen in Azië. (Deze Caron had den dienst der Nederl. O. I. C. verlaten en werd benoemd tot Directeur Generaal der Fr. O. I. Maatsch.). Carré bevindt zich eenigen tijd onder Caron te Surat en wordt in 1668 door dezen naar Perzië gezonden om opening van zaken daar voor te bereiden. — Hij geeft o. a. een beschrijving van het eiland Khark. — In 1669 te Surat terug gekomen, krijgt hij last met brieven aan Colbert door Perzië en Turkije naar Frankrijk te reizen. — Dit alles is het begin van den Fr. handel in P. die echter nimmer tot eenigen bloei geraakt is.

48. — 1671. — *J. J. Struys*. — „Drie aanmerkelijke en seer rampspoedige Reysen door... Moscovien, Tartarijen, Meden, Persien, Oost-Indien, Japan en verscheyden andere Gewesten... Nevens twee Brieven... daar in ook een verhaal der elenden... uytgestaan by D. Butler door hem zelfs geschreven uyt Ispahan. Met.... koopere Platen...” t'Amsterdam Bij Jacob van Meurs en Johannes van Someren... 1676. 4°, 378. (2 uitg. in het Nederl., 4 in het Fr. (de laatste van 1838) een Duitsche en een Engelsche).

Het is op zijn derde reis dat Struys Perzië bezoekt en wel in dienst van Czaar Alexei Michailowitsch den voorlooper van zijn zoon Peter den Grooten. Als zeilmaker neemt hij deel aan een expeditie (onder David Butler van Amsterdam en bijna geheel uit Hollanders bestaande) door den Czaar uitgerust met het doel om den Russ. handel langs de Kasp. zee tot grooter ontwikkeling te brengen. Het gezelschap wordt door Tataren gevangen genomen, doch vele geraakten, meest als slaven, naar Perzië. Struys wordt, door bemiddeling van de logie der O. I. C. te Isfahan, losgekocht, komt met zijn metgezel, Lodewijk Fabritius, aldaar aan en wordt door den opperkoopman, Christiaan Brand, gastvrij opgenomen. Hij vertrekt van Isfahan naar Shiraz en bezoekt op weg Persepolis. Over B.-Abbas reist hij naar Batavia en van daar keert hij in 1673, nadat zijn schip door een Eng. vloot was genomen, behouden aan den Zaan terug.

Hoewel zijn verhaal menigmaal het kenmerk draagt van overdrijving en b. v. zijn bezoek aan den berg Ararat, waar hij Noach's ark beweert gezien te hebben, bijzonder apocrief klinkt, verdient Struys niet geheel en stellig niet meer dan vele andere reizigers van zijn tijd, de smadelijke beoordeeling, die hem door Curzon (Persia I, 25) wordt toebedeeld. Voor een onontwikkeld man, die, ook blijkens het rapport van David Butler, aan ongehoorde ongevallen heeft bloot gestaan, heeft hij zich wonderwel gekweten.

49. — 1672. — *Chardin*. — „Dagverhaal der reis van den Ridder Char-

dyn na
het Fran
cied me
Jouwer..

Char
18de e
waarde
het ei
van he
onpart
Sir
was ee
in Per
in Br.
een gr
in het
in 168

De
dering
in een
zou ve
naar I
ten, d
Chardi
Abbas
staat
schrijv
werden
de vel
vrijhei
Bastill
IV^{de} I
nen,
Perse
Bij
Londe
er in

50. — 167
behelsen
rabach.
verciert
Door D
fol. Perz
Dit
Het
besch

51. — 167
en Persi

bezant bij de

„Historische
d. Staat van
; IIde boek,

XIV, in het
om mede te
ud den dienst
ecteur Gene-
n tijd onder
zie gezonden
eft o. a. een
tte terug ge-
ie en Turkije
den Fr. han-
s.

er rampspo-
ersien, Oost-
s twee Brie-
by D. Butler
Platen . . .”
ren . . . 1676.
an 1838) een

wel in dienst
ijn zoon Pe-
en expeditie
Hollanders
den Russ.
rengen. Het
och vele ge-
or bemidde-
mt met zijn
den opper-
vertrekt van
er B.-Abbas
at zijn schip
Zaan terug.
an overdrij-
Noach's ark
dient Struys
ers van zijn
Persia I, 25)
ook blijkens
n heeft bloot

Ridder Char-

dyn na Persien en Oost-Indien door de Swarte Zee en Colchis.” Uit het Fransch in 't Nederduitsch gebracht door G. van Broekhuizen verciert met Schoone kopere Figuurén. t'Amsterdam, By Sander van de Jouwer . . . 1687, 4°, 436.

Chardin's werk is het eenige van de vele, welke uit de 17de en 18de eeuw tot ons gekomen zijn, dat ook thans nog van werkelijke waarde is voor de kennis van Perzië. Het geeft van het begin tot het einde blijk met de grootste zorg te zijn geschreven en vormt van het Perzië der 17de eeuw een beeld, dat aan volledigheid en onpartijdigheid weinig te wenschen overlaat.

Sir John Chardin, zooals de Engelschen hem gaarne genoemd zien, was een Fr. protestant en van beroep juwelier. Hij is twee keeren in Perzië geweest en wel van 1666 tot 1669 (waarvan ruim een jaar in Br. Indië) en daarna van 1671 tot 1677. — Van zijn reis bestaan een groot aantal uitgaven in het Fr., Nederl. en Eng., en ook eene in het Duitsch. De eerste uitgave (in het Fr.) verscheen te Londen in 1686. fol.

De Nederl. vertaling omvat slechts het eerste (en nog met uitzondering van de laatste 87 bl.) van de 4 dln., die later — in 1735 — in een zeer fraaie Fr. uitgave, op kosten van de O. I. C. te Amst. zou verschijnen. Dit eerste deel bevat zijn tweede reis van Parijs naar Isfahan. Blijkbaar was de bedoeling de vertaling voort te zetten, doch dit is niet geschied. Van het belangrijkste gedeelte van Chardin's werk (Beschrijving van Isfahan, reis van daar naar Bender-Abbas, beschrijving van het land, zijn bewoners en instellingen) bestaat dus geen Nederl. vertaling. Dit is te vreemder omdat vele schrijvers over P. van veel minder belang, in hun geheel vertaald werden. Voor zoover verschenen is de vertaling compleet en bevat de vele passages, die Chardin uit zijn Parijsche uitgaven, om zijn vrijheid te behouden, had weggelaten: hij had reeds eenmaal met de Bastille kennis gemaakt. Van zijn eerste reis (voorkomende in het IVde Dl. van de uitgave van 1735) in 1691 in 12° te Parijs verschenen, onder den titel: „Le Couronnement de Soliman III Roi de Perse et . . .” bestaat geen Nederl. vertaling.

Bij de herroeping van het Edict van Nantes vluchtte Chardin naar Londen waar hij Alderman van de city en Ridder werd. Hij overleed er in 1713 oud 70 jaren.

50. — 1672. — *Dapper*. — „Beschrijving des Koningrycks van Persie, behelsende De Landschappen Fars, Schirwan, Erak, Adirbeitzan, Karabach . . . beneffens de onderhorige Gebuur-gewesten van Georgie . . .” verciert doorgaens met verscheide Afbeeldingen, in Koper gesneden Door Dr. O. Dapper. t'Amsterdam, Bij Jacob van Meurs, . . . 1672. fol. Perzië 184, Georgië enz. 43.

Dit vormt met Indië (379 bl.) het deel „Asia” van Dappers serie. Het werd in het Duitsch en het Engelsch vertaald. — Het is een beschrijving van Perzië getrokken uit bestaande reisverhalen.

51. — 1677. — *Freyer, John*. — „Negenjarige Reise door Oostindien en Persien, . . . begonnen met den jaare 1672 en geeyndigt met den

90

89

jaare 1681. In agt Brieven beschreven door d'Heer Johan Freyer...."
Met nette Land-kaarten en Figuren verciert. Uyt het Engels vertaalt.
— in 's Gravenhage, Abr. de Hondt enz.... 1700. 4°, 566.

Fryer gaat in 1672, als chirurgijn, in dienst van de Eng. O. I. C., naar Br. Indië en komt in 1677 te Bender-Abbas. Hij geeft hoog op van den handel der Hollanders aldaar in tegenstelling met die der Engelschen, die er niet veel te beduiden had. — Hij vertrekt naar Shiraz, Persepolis en Isfahan en na verdere reizen tusschen genoemde steden komt hij te B.-Congo en vertrekt in 1679 naar Br. Indië.

De beschrijving van zijn reis wordt gevolgd door die van het land (Perzië). Beide zijn vervat in zijn Vten Brief.

Zijn verhaal munt uit door een zekere ondeftigheid in den stijl (vooral in het oorspr.) en bevat veel over inheemsche ziekten.

52. — 1677. — *P. van der Burg*. — „Curieuse Beschrijving... van verscheyden Oost-Indische Gewesten... Almede een pertinente aanwijzing, hoe men door heel Indien, alle plaatsen op zijn tijd moet bevaren... door de Heer P. V. D. B....” Tot Rotterdam bij Isaak Naeranus 1677. (Voor P. V. D. B. leze men P. van der Burg) (Tiele).

Dit werk heeft op Perzië slechts betrekking uit hoofde van de daarin voorkomende zeilaanwijzingen zooals bl. 146: „Van Suratta naar Persia”; „Om van Gamron in Persia naar den Eprath ofte Bassera te varen”; bl. 147: „Om van de kust Cormandel naar Persia te varen”; bl. 148: „Om uyt Persia naar de Cust of Ceylon als die quartieren te zeilen”; bl. 167: „Om van de kust Cormandel, Bengala, Ceylon, Suratta en Persia naar de Kaap de Bona Esperance te varen.”

53. — 1681. „*Eduward Meltons*, Engelsch Edelmans, zeldzaame en Gedenkwaardige Zee- en Land-Reizen; door Egypte, West-Indien, Perzien, Turkyen, Oost-Indien, ... aangevangen in den jaare 1660 en geëindigd... 1677.” Vertaald uit d'eigene Aanteekeningen en Brieven van den gedagten Heer Melton, en met verscheidene schoone Kopere Figuren verciert. t'Amsterdam By Jan ten Hoorn... 1681. 4°. 495 blz. (over Perzië 263—356 en 423—436 blz.)

Dit is (zie Tiele) niet een vertaling maar een compilatie uit andere werken waarschijnlijk geschreven door G. v. Broekhuizen den vertaler van Chardin en Thévenot.

Melton is dus slechts een aangenomen naam. Nieuwe gezichtspunten komen in het boek niet voor.

54. — 1689. — *Erasmus Petter*. „Beschrijving van een Reyze van Batavia na Persia gedaan, door den Edelen Heer Johan van Leenen, Buyten-Gemeen Raad van Nederlands India, Gezant aan Sjah Solyman, Koning van Persien en Commissaris wegens de E. Maatschappij's gewigtigen handel in dat Rijk. Beschreven door Erasmus Petter, by wyze van een Dag-Verhaal.”

(Zie Valentijn „Oud en Nieuw Oost-Indiën” V. 250—269).

Curz
veel m
ver de
De
geeft i
van de
Gezant
en hou
van L
gezelsc
inlande
den ge

55. — 169
Indien V
perkoop
Sanskriet
aanteke
zijn geg
Persepoli
De
Valent

56. — 169
de „His
volkeren
Dez
Bende
dien i
streke
omtre
einde
delslev
Van
laatste
(Vene

57. — 170
en Indi
lantschap
namelijk
door de
W. en I
deze ver

De
geschu
naast
polis

Freyer...."
gels vertaalt.
6.

ng. O. I. C.,
geeft hoog
ing met die
Hij vertrekt
russchen ge-
1679 naar
an het land

in den stijl
ekten.

... van ver-
aanwijzing,
bevangen ...
ranus 1677.
e).

afde van de
Van Suratta
th ofte Bas-
naar Persia
ylon als die
andel, Ben-
u Esperance

ame en Ge-
en, Perzien,
o en geein-
Brieven van
Kopere Fi-
4°. 495 blz.

atie uit an-
thuisen den
gezichtspun-

ze van Ba-
an Leenen,
th Solyma,
happy's ge-
er, by wyze

—269).

Curzon vermeldt hem niet in zijn lijst hoewel Petter's reisbeschr. veel meer te beduiden heeft dan die van Basting, althans voor zoover deze bij Valentijn voorkomt.

De reis gaat van Batavia naar Isfahan en terug. Het dagverhaal geeft in bijzonderheden de zeer statige wijze, waarop de Gezanten van de Ed. Comp. gewoon waren door Perzië te trekken, hoe de Gezant van Leenen in elke stad met eerbewijzen wordt ontvangen en hoe hij ten slotte door Shah Soliman wordt onthaald. De heer van Leenen reist met zijn vrouw en twee dochters, benevens een gezelschap en gevolg van 26 Nederlanders en een groote menigte inlanders. Petter neemt aan de gebeurtenissen deel als lijfwacht van den gezant.

55. — 1693. — *Herbert de Jager*. — Zie bij Valentijn O. en N. Oost-Indien V 220 v. Kwam in P. als onderkoopman in 1663 en werd opkoopman in 1693. Valentijn roemt hem als hoogst kundig, kennende Sanskriet en Perzisch grondig, benevens vele andere talen. Zijn vele aantekeningen zond hij naar Holland, doch zij schijnen verloren te zijn gegaan. Valentijn ontving echter van hem zijn bericht omtrent Persepolis met teekeningen en drukt deze in zijn werk af.

De Jager sterft in 1696 „tot groot nadeel van onze zaaken” zegt Valentijn, want hij heeft voor hem bijzonder veel achting.

56. — 1694 — *Gemelli Careri*. — „Reizen van Gemelli Careri”. — (In de „Histor. Beschr. ... vertonende den juisten hedend. Staat van alle volkeren ...” XIXde Deel uitg. 1760, VIde boek 178).

Deze bewerking van Careri's reizen begint bij zijne inschepping te Bender-Abbas. Zij zou dus geen belang hebben voor deze lijst indien zij niet werd voorafgegaan door een „onderricht en verscheide streken voor den Tocht rondom de Wereld”, met bijzonderheden omtrent verkeerswegen en handel, waaruit blijkt hoe Perzië op het einde der 17de eeuw nog steeds een groote rol vervulde in het handelsleven der wereld.

Van Careri's reizen bestaan twee volledige Fr. uitgaven. — De laatste is van 1727, 6 dln. 12°. De oorspr. uitg. is van 1719 (Venetië).

57. — 1703. — „*Cornelis de Bruin's* Reizen over Moskovie door Persie en Indie, verrijkt met 300 konstplaten, vertoonende de beroemste lantschappen en steden ... vooral derzelver oudheden, en wel voornamelijk heel uitvoerig die van het ... hof van Persepolis ... Alles door den autheur zelf ... na 't leven afgetekent ...” t'Amsterdam, W. en D. Goeree 1711. — fol. 472. Fr. vertaling. Amst. 1718 en van deze vert. een Eng. Londen 1737.

De Bruin heeft het eenige oorspronkelijke Nederl. werk over Perzië geschreven, dat werkelijke waarde heeft en genoemd mag worden naast de beste buitenlandsche. Hij is de eerste geweest, die Persepolis met nauwgezetheid en zonder zijn fantasie te hulp te roepen,

heeft afgebeeld. Ook de vele andere illustratiën in zijn werk geven blijk dat hij evenzeer schilder als schrijver was.

De Bruin komt uit het N. (Rusland) in Perzië en reist naar Isfahan, waar hij Kastelein als opperhoofd der O. I. C. vindt. Na bijna een jaar aldaar vertoefd te hebben trekt hij over Shiraz naar Bender-Abbas en van daar naar Batavia, doch komt in Perzië terug in Oct. 1707, gaat van B. Abbas naar Isfahan, blijft daar ruim twee maanden en keert over Rusland naar Nederland terug.

Zijn werk heeft al het aantrekkelijke, dat vertalingen missen.

58. — 1714. — *C. de Bruin*. — „Aanmerkingen over de Printverbeeldingen van de Overblijfselen van het Oude Persepolis, onlangs uitgegeven voor de Heeren Chardin en Kempfer, waer in derzelver mistekeningen en gebreken klaer worden aangewezen, door Cornelis de Bruin. Mitsgaders het oordeel over dezelve, vervat in een Brief van een Liefhebber der Oudheid...” Amsterdam. Bij R. en G. Wetsteyn enz. 1714. 8°. 77. — De Fr. vert. is in die van de „Reize” opgenomen.

De Bruin had zeker gelijk voor zijn goed recht op te komen, want zijn beschrijving van Persepolis wint het ontegenzeggelijk van die van Chardin en Kaempfer hoeveel zij op hare beurt uit den aard der zaak nog hier en daar gebrekkig is. — Vergelijkt men echter zijn detailteekeningen en zelfs de meer uitgebreide afbeeldingen met bestaande photogr. dan verdient de Br. alle hulde voor nauwkeurigheid.

59. — Omstr. 1720/5. — *Pieter van der Aa*. — „La Galerie agréable du monde où l'on voit en un grand nombre de cartes... et de... tailles-douces les principaux empires..., divisée en 66 tomes...” Le tout mis en ordre à Leide par Pierre van der Aa. Zonder jaartal 25 dln. fol.

Zie voor Perzië het eerste gedeelte in den band, die dln. 52—55 bevat.

De tekst is onbeduidend. Van de platen is veel werk gemaakt, doch zij zijn gefantaseerd en meerendeels overgenomen uit vroeger verschenen werken, maar dan met meer bijwerk voorzien. — Het kaartwerk is onbelangrijk, althans wat Perzië betreft.

60. — 1726. — *Valentijn*. — „Keurlijke Beschrijving van Choromandel, Pegu, Arrakan, Bengale, Mocha, Van 't Nederlandsch Comptoir in Persien, en eenige fraaje zaaken van Persepolis overblijfselen.... Met de zaaken tot alle de voornoemde Rijken en Landen behoorende, Met veele Prentverbeeldingen, en Landkaarten opgehelderd door François Valentijn. Onlangs Bedienaar des Goddelijken Woords in Amboina, Banda enz.” Vijfde deel, Dordrecht en Amsterd. Johannes van Braam en Gerard Onder de Linden 1726. fol.

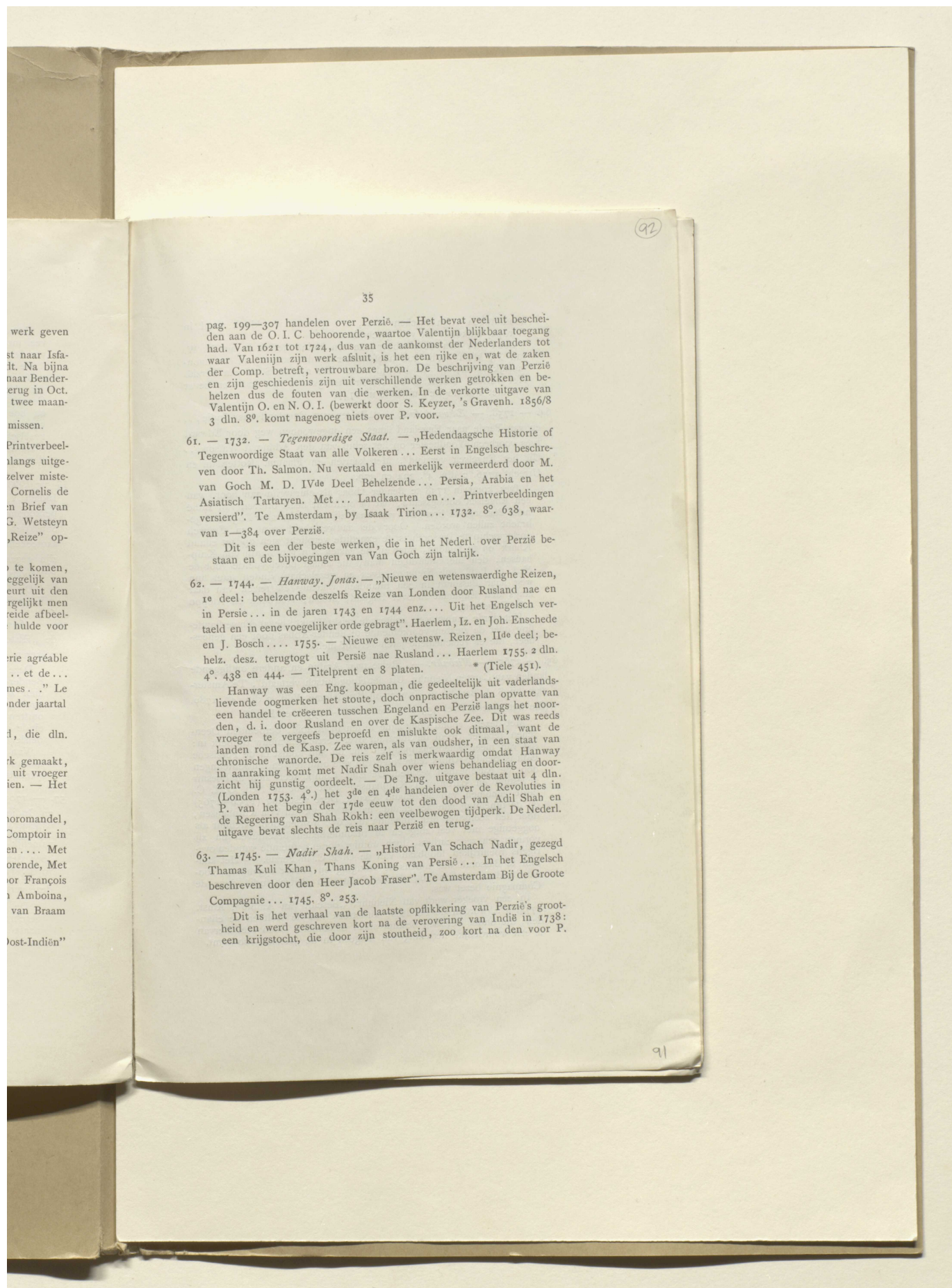
Dit is het vijfde Deel van Valentijn „Oud en Nieuw Oost-Indiën”

pag. 199—
den aan d
had. Van
waar Val
der Comp
en zijn g
helzen di
Valentijn
3 dln. 8°.

61. — 1732.
Tegenwoord
ven door T
van Goch
Asiatisch T
versierd”.
van 1—384
Dit is
staan en

62. — 1744.
re deel: b
in Persie..
taeld en in
en J. Bosc
helz. desz.
4°. 438 en
Hanw
lievende
een han
den, d.
vroeger
landen i
chronisc
in aanra
zicht hi
(Londer
P. van
de Reg
uitgave

63. — 1745
Thamas J
beschreve
Compagn
Dit
heid er
een kr

pag. 199—307 handelen over Perzië. — Het bevat veel uit bescheiden aan de O. I. C. behoorende, waartoe Valentijn blijkbaar toegang had. Van 1621 tot 1724, dus van de aankomst der Nederlanders tot waar Valentijn zijn werk afsluit, is het een rijke en, wat de zaken der Comp. betreft, vertrouwde bron. De beschrijving van Perzië en zijn geschiedenis zijn uit verschillende werken getrokken en behelzen dus de fouten van die werken. In de verkorte uitgave van Valentijn O. en N. O. I. (bewerkt door S. Keyzer, 's Gravenh. 1856/8 3 dln. 8°. komt nagenoeg niets over P. voor.

61. — 1732. — *Tegenwoordige Staat*. — „Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van alle Volkeren... Eerst in Engelsch beschreven door Th. Salmon. Nu vertaald en merkelyk vermeerderd door M. van Goch M. D. IVde Deel Behelzende... Persia, Arabia en het Asiatisch Tartaryen. Met... Landkaarten en... Printverbeeldingen versierd". Te Amsterdam, by Isaak Tirion... 1732. 8°. 638, waarvan 1—384 over Perzië.

Dit is een der beste werken, die in het Nederl. over Perzië bestaan en de bijvoegingen van Van Goch zijn talrijk.

62. — 1744. — *Hanway. Jonas*. — „Nieuwe en wetenswaardighe Reizen, 10 deel: behelzende deszelfs Reize van Londen door Rusland nae en in Persie... in de jaren 1743 en 1744 enz... Uit het Engelsch vertaald en in eene voegelyker orde gebragt". Haerlem, Iz. en Joh. Enschede en J. Bosch... 1755. — Nieuwe en wetensw. Reizen, IIde deel; behelz. desz. terugtogt uit Persië nae Rusland... Haerlem 1755. 2 dln. 4°. 438 en 444. — Titelprent en 8 platen. * (Tiele 451).

Hanway was een Eng. koopman, die gedeeltelyk uit vaderlands-lievende oogmerken het stoute, doch onpractische plan opvatte van een handel te crëeren tusschen Engeland en Perzië langs het noorden, d. i. door Rusland en over de Kaspische Zee. Dit was reeds vroeger te vergeefs beproefd en mislukte ook ditmaal, want de landen rond de Kasp. Zee waren, als van oudsher, in een staat van chronische wanorde. De reis zelf is merkwaardig omdat Hanway in aanraking komt met Nadir Snah over wiens behandeliag en doorzicht hij gunstig oordeelt. — De Eng. uitgave bestaat uit 4 dln. (Londen 1753. 4°.) het 3de en 4de handelen over de Revoluties in P. van het begin der 17de eeuw tot den dood van Adil Shah en de Regeering van Shah Rokh: een veelbewogen tijdperk. De Nederl. uitgave bevat slechts de reis naar Perzië en terug.

63. — 1745. — *Nadir Shah*. — „Histori Van Schach Nadir, gezegd Thamas Kuli Khan, Thans Koning van Persië... In het Engelsch beschreven door den Heer Jacob Fraser". Te Amsterdam Bij de Grootte Compagnie... 1745. 8°. 253.

Dit is het verhaal van de laatste opflikkering van Perzië's grootheid en werd geschreven kort na de verovering van Indië in 1738: een krijgstoct, die door zijn stoutheid, zoo kort na den voor P.

noodelottigen Afghaanschen inval, een grooten weerklink vond in Europa, blijkende uit vele geschriften.

Zoon van den bevelhebber van een kleine sterkte in het N. W. van P., klom Nadir van hoofd eener bende roovers, na een avontuurlijk leven, op tot bevrijder van het rijk en Shah van Perzië. Het verhaal breekt af bij Nardir's terugkomst van Indië en bevat dus niet zijn tragisch uiteinde in 1747.

64. — 1758. — *Edward Ives*. — „Reizen van Engeland naar Indie... en van Persie naar Engeland langs een ongewoonen weg door Edward Ives voorheen Wondheeler op het schip van den Admiraal Watson... Uit het Engelsch vertaald". Met kaarten en Plaat. Rotterdam en Utrecht 1776. 2 dln. 4°. 324 en 379.

Ives komt in 1758 te Bender-Abbas als chirurgijn aan boord van een Engelsch oorlogsschip, dat in opdracht heeft brieven van Indie naar Bassorah te brengen, van waar zij over land naar Engeland gebracht zullen worden. Door de aanwezigheid van een Fransch oorlogsschip te Bassorah is de expeditie verplicht zich op het eiland Khark op te houden, waar zij de gasten zijn van Baron von Kniphausen, den merkwaardigen man, die aldaar bevel voerde voor de Ned. O. I. C. (zie Niebuhr). Ives en gezelschap vinden later hun weg naar Bassorah in een inlandsch vaartuig en reizen van daar langs den Euphraat en over Bagdad, Mosul, Diarbekir en Aleppo naar Engeland.

Het derde aanhangsel, achter de reis gedrukt, bevat een verhandeling over de ziekten voorkomende te Bender-Abbas door een geneesheer, die er verscheidene jaren verblijft hield.

65. — 1765. — *Niebuhr*. — „Reize naar Arabië en andere omliggende landen van Carsten Niebuhr. Uit het Hoogduitsch vertaald". Te Amsterdam bij S. J. Baalde, te Utrecht bij Bartholomé Wild. 2 dln. 4°. 1780. (Zie het tweede Deel 455 blz. waarvan 86—193 over Perzië).

Met dezen, vooral door zijne reizen in Arabië, beroemden Deenschen reiziger treedt de literatuur over Perzië een nieuw tijdperk in: dat van meer wetenschappelijken zin. Bij zijn komst in de Perzische Golf is Bender-Abbas tengevolge van vele onlusten en omwentelingen door de Europeanen verlaten. De Eng. Comp. heeft zich te Boeshir gevestigd en Baron von Kniphausen heeft voor de Ned. O. I. C. bezit genomen van het eiland Khark. Deze vestiging (1754—1765) en de inneming van het eiland, na het vertrek van Von Kniphausen, door den zeeroover Mtr Mahenna in 1765, worden door Niebuhr als ooggetuige met veel zorg en in bijzonderheden beschreven en zij vormen een zeer curieus, doch weinig glorieus uiteinde van den overigens roemrijken loopbaan van de O. I. C. in Perzië. — Het kantoor te Bassorah was tijdens de vestiging op Khark opgeheven, zoo dat in deze streken nog slechts Suratte in Britsch-Indië door de Compagnie bezet was.

In een vroeger werk van Niebuhr: „Beschr. van Arabië", Amst. 1774. 4°, worden de Perzische kuststreek van de Golf en de eilanden, die onder Perzisch bestuur staan behandeld. Doch veel hiervan is een woordelijke herhaling van hetgeen in de „Reize" voorkomt.

66. — 1796.

Rijk, Egypte
Amsterdam
(De
Gedru
verneme
Dit is
Holland
De Fi
ten. De
en 2 plu
atlas ver

67. — 1799.

beschrijvin
deeltelijk v
P. F. He
(waarvan 2
De E
herhaling
Is onl

68. — 1812.

en Georgie
oorspronke
deszelfs ec
8°. 340, v
kaart van

Von F
het Rus
verder d
De D
Het w
over de
van Vor

69. — 1817.

Gezantschi
Hoogd. ve
& Cie 181
Gek
h
v. K.
tegenwo
tusschen
Gener.
is levend
zed en
zelfde ja

66. — 1796. — *Olivier*. — „Reis van G. A. Olivier door het Turksch Rijk, Egypte en Perzië. Uit het Fransch met platen en kaarten". Te Amsterdam bij Johannes Allart 1809—1813. 8 dln. 8°.
(Deelen V, VI, VII en VIII handelen over Perzië).

Gedrukt in 400 exemplaren. — Olivier reist op last van het Gouvernement der Fransche Republiek. De Fr. uitgave is van „An 9"
Dit is het laatste werk van eenige waarde over Perzië, dat in het Hollandsch is vertaald.

De Fransche uitgave heeft een fraaie 4°-atlas met kaarten en platen. De Hollandsche bevat slechts 2 krt. en één plaat in het 1ste en 2 pltn. in het IIde Deel en op den titel wordt geen afzonderlijke atlas vermeld.

67. — 1799. — *Henry*. — „Reisweg naar de Indiën of aardrijkskundige beschrijving van Egypten, Syriën, Arabiën, Persiën en Indiën... gedeeltelijk uit het Engelsch overgezet en aanmerkelijk vermeerderd, door P. F. Henry". In den Haag bij J. C. Leeuwewstyn. 1799. 4°. 436 (waarvan 277—306 over Perzië).

De Engelsche schrijver wordt niet genoemd en dit schijnt dus een herhaling van Melton-van Broekhuizen. (Zie Melton).
Is onnauwkeurig en onbelangrijk.

68. — 1812. — *Wilhelm von Freygang*. — „Brieven over den Kaukasus en Georgie, en verslag van eene Reis in Perzië in 1812. Uit het Fransch oorspronkelijke der Reizigers zelve den Heer Willem van Freygang en deszelfs echtgenoot". Te Amsterdam bij Johannes van der Hey. 1817. 8°. 340, waarvan 225—340 over Perzië. Met een frontispiece en een kaart van den Kaukasus.

Von Freygang was, tijdens de Hollandsche uitgave, Secretaris van het Russische gezantschap in den Haag. — De reizigers komen niet verder dan Tabriz.

De Deutsche uitgave heeft twee kaarten en 4 vignetten.
Het werkje is voor Perzië onbelangrijk. Het grootste gedeelte (dat over den Kaukasus) is van Mevr. von Freygang, dat over Perzië van Von Freygang zelf.

69. — 1817. — *von Kotzebue*. — „Reis naar Perzië met het Russisch Keiz. Gezantschap in den jare 1817 door Moritz von Kotzebue... Uit het Hoogd. vertaald". Met Platen in 's Gravenhage bij de Wed. J. Allart & Cie 1819. 8°. 264.

Gekleurd frontispiece en 3 uitslaande getinte platen. (de Deutsche heeft er 9).

v. K. bezoekt slechts het Noorden van P. tot Sultanieh en is tegenwoordig bij de onderhandelingen over den vrede aldaar gesloten tusschen Rusland en Perzië. Hij reist als Hoofdman van den Russ. Gener. Staf in het gevolg van den Gezant Gen. Jermoloff. De stijl is levendig en het werkje geeft vele vermakelijke schetsen van Perz. zeden en gewoonten. — Het origineel verscheen te Weimar in het zelfde jaar 1819.

70. — 1836. — *N. G. van Kampen*. — „De Levant of Mohamedaansch Azië, volgens de nieuwste ontdekkingen . . . door N. G. van Kampen”. Met platen. Te Haarlem, bij de erven Franc. Bohn 1835/6. 3 dln. 8°. 3de Deel blz. 65—242 over Perzië.
Een overzicht zonder veel waarde, getrokken uit verschillende schrijvers.
71. — 1866. — *Lycklama à Nyeholt*. — „Voyage en Russie, au Caucase et en Perse, dans la Mésopotamie, le Kurdistan, en Syrie, la Palestine et la Turquie exécuté pendant les années 1866—1867 et 1868 par T. M. Chevalier Lycklama à Nyeholt”. Paris, Arthus Bertrand. Amsterdam, C. L. van Langenhuisen. 1872/5. 4 dln. 4°. De laatste drie dln. over Perzië. Met Portret, Kaart en Plaat.
In de Fransche taal geschreven is het overigens een Nederlandsch werk. Het gaf aanleiding tot een „Kort Verslag van de reis van Jhr. T. M. L. à N. door Perzië in 1866, met een overzicht van den vroegeren handel der Nederlanders en van den tegenwoordigen staat des handels in dat rijk, voorgedragen in de Alg. Verg. v. h. Aardr. Gen. te Rotterdam, den 20 Juni 1874 door Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge”. (Zie Tijdschr. v. h. Aardr. Gen. blz. 143—156). Dit verslag bevat een volledig overzicht van de uitgebreide reizen, die de heer L. à N. in Perzië heeft volbracht.
72. — 1865—1897. — *De Aarde en haar Volken*. — „Geïllustreerd Volksboek” Haarlem, vroeger A. C. Kruseman, thans H. D. Tjeenk Willink. Hierin komen voor:
Jachten in Perzië. — Door Emile Duhouset (Jaarg. 1865).
Mijne gevangenschap onder de Turkomannen. — Door de Coulibeuf de Blocqueville. (Jaarg. 1868).
Schetsen uit Midden-Azië. — Door Vambéry. (Jaarg. 1868).
Perzië, Chaldea, Susiana. — Door Mad. Dieulafoy. (Jaarg. 1885—1886 en 1887).
Susa. — Door Mad. Dieulafoy. (Jaarg. 1888).
Tweede verblijf te Susa. — Door Mad. Dieulafoy. (Jaarg. 1889).
Teheran. — (Jaarg. 1891) uit het Eng. („Century” Dec. 1885 en vlg.).
Door Zuid-Perzië. — Door C. Babin en F. Houssay (Jaarg. 1893).

Berichten
thans niet r
P. A. Ja
Klaproth i
Sir Gore
meer en min
William C
M. von K
1818. I.
Ker Porte
1831. 2 st.
Fraser, 18
Malcolm,
Heidenstam
1818. I.
J. P. Fer
„Aanteek
en 1808 doc
huishoudk. 1
„Het Perz
Morier's twe
XII, 1819. 1
„Naar aan
Schets van e
I, 33, 52).
Onder het
onder N° 11

1) Deze zijn
teratuur . . . v
Rien. Amst., I
werk het „Rej
mann. 's Grav
weinig over P
bepalen, terwij
waarmede de
enz. Verscheid
— Slechts die
lang te zijn.

Tijdschriftartikelen en brochures ¹⁾.

Berichten omtrent in het buitenland uitgekomen reizen in Perzië, die thans niet meer zooals vroeger in haar geheel vertaald worden:

P. A. Jaubert, 1805/6 in „Keur van Mengelingen” 1823. I.

Klaproth in „Schouwv. v. in- en uitl. letter- en huishoudk.” 1808.

Sir Gore Ouseley, sedert 1811 in „Algern. konst- en letterbode, voor meer en mingeoefenden” 1815. II, 257.

William Ouseley in als voren 1813. I, 417.

M. von Kotzebue, 1817, in „Keur v. nuttige en aangen. Mengel.” 7. 1818. I.

Ker Porter, 1817/18 in „Letterk. Mag. v. wetensch., kunst en smaak” 1831. 2 st. 10.

Fraser, 1822 als boven 1830. 2 st. 202.

Malcolm, 1822 „ „ „ „ „ „

Heidenstam in „Cybele, Tijdschr. ter bevord. v. Land- en Volkenk.” 1ste st. 1826. 89.

J. P. Ferrier in het „Leeskabinet...” 1858. I, 158.

„Aanteekeningen op eene reize in Aziat. Turkye en Persien in 1807 en 1808 door de Fransche Legatie” (Schouwv. v. in- en uitl. letter- en huishoudk. 1808. 12. 704).

„Het Perz. Gezantschap in London en hunne gewoonten in 1810” uit Morier's tweede reis naar Perzië. Londen 1818. (Recensent ook der Rec. XII, 1819. Meng. 374).

„Naar aanleiding van Morier's „Adventures of Haji Baba of Ispahan”. Schets van de zeden en het karakter der Perzen” (Euphonia XVI 1829. I, 33, 52).

Onder het hoofd „Vreemde mogendheden” wordt in het „Repertorium” onder N° 11278/89 verwezen naar onderscheiden „Resolutiën v. d. Staten

1) Deze zijn nagenoeg alle overgenomen uit het „Repertorium op de Koloniale Literatuur...” van 1595 tot 1865” door J. C. Hooykaas, bezorgd door Dr. W. N. du Rieu. Amst., P. N. van Kampen en Zoon, 1874—80, alsmede uit het vervolg op dit werk het „Repertorium betreffende de Nederl. Koloniën”, 1866—93, door A. Hartmann. 's Gravenh., Martinus Nijhoff, 1895. — In dit laatste werk komt echter zeer weinig over P. voor, daar als regel aangenomen schijnt zich tot de Koloniën zelf te bepalen, terwijl in het eerste Repertorium ook landen in Azië werden opgenomen, waarmede de Koloniën in voortdurende betrekking stonden: China, Japan, Perzië enz. Verscheidene van de vermelde artikelen zal men niet in de Registers aantreffen. — Slechts die artikelen zijn vermeld, welke mij toeschenen van eenigszins blijvend belang te zijn.

Generaal", betrekking hebbende op onderhandelingen met Ambassadeurs van Perzië en hun onthaal, loopende van 1611 tot 1691. Veel daarvan heeft betrekking op den Nederlander van Hasselt, die als Gezant van Shah Abbas naar den Haag kwam en de onderhandelingen loopen steeds over de belangen der O. I. Comp.

Als „Betrekkingen met Oostersche Vorsten en Volken" komen verwijzingen voor naar Valentijn, die hier niet vermeld behoeven te worden. Van de overige zijn de belangrijkste:

„Inhoudsopgave v. h. accoord v. d. Kon. v. P. met de O. I. Comp." („De Koopman" I, 1768; 144 art. v. dit accoord in „Groot Placaetboek" II, 's Hage 1664, 1315. — Ook in het Hist. Verhaal v. h. begin, voortg. en tegenw. staat des kooph. v. d. Gen. geoctr. O. I. Comp. II, 1772, 361).

„Inhoudsopg. v. h. accoord des Kon. v. P. met de O. I. Comp. van 7 Febr. 1631". („De Koopman" I, 1768. 144).

„Aanspraken van en tot den Perz. Gez. te Parijs en elders alsmede bijzonderheden nopens zijn verblijf aldaar... benevens dagverh. zijner reis" („Europ. Mercurius" XXVI, 1715. I, 56, 133, 136, 142, 196; II, 101).

„Geruchten in 1715 te Parijs in omloop nopens de aanleiding v. h. Perz. Gez. aldaar" („de Boekzaal v. Europa ontsloten" VI, 1718, 103).

„Aanspraken van en tot den Perz. Amb. te St.-Petersb. en bijzonderh. nopens zijn verblijf aldaar". („Europ. Mercurius" XXXIV, 1723. II, 1691).

„Tractaat v. alliantie tusschen zijn Russ. Maj. en den Sophi v. P. door zijn Amb. Ismail Beg gesloten te St.-Petersb. den 12 Sept. O. S. 1723". („Europ. Merc." XXXV, 1724. I, 53).

„Relaas v. d. Luit. Gen. Matuschin en den Gen. Maj. Kropotow, ged. 24 Mei en 7 Juni O. S. 1726 v. d. Russ. Conquesten in P." („Europ. Merc." XXXVII, 1726. II, 129. — Latere berichten XXXIX, 1728. II, 44, 142, 304).

„Request dd. 12 Juni 1728 v. Bewindh. der Ned. O. I. Comp. aan de Staten Gen., om bescherming v. hare Negotie-Comptoir, dat van Isbahan is verplaatst n. Bassorah" („Resol. Holland en West-Vrieslandt" 23 Juni 1728. I, 574).

„Verhaal d. vijandelijkh. tegen de bedienden der Ned. O. I. Comp. in P. volgens... een brief dd. 20 Jan. 1729 uit Gamron..." („Europ. Merc." XLI, 1730. I, 47).

„Artikelen v. h. gesl. en gerectif. traktaat tusschen de Russ. Keizerin en den Schach v. P." („Europ. Merc." XLIII, 1732. II, 186).

„Bijzonderh. nopens h. traktaat gesl. tusschen den Schach Nadir en den Gr. Mogol". („Europ. Merc." LI, 1740. II, 171).

„Een en
van Japanner
„Terugk. 1
v. P. en lofs
1815. N° 22)
Omtrent N
„Recensent c
Merc." L, 1
100; LI, 17
„Beschr. v.
I, 2. 236).
561 en Lette
„Overzicht
Wetensch., K
„Overzicht
„Beschr. d
Letteroef." 1

„Stukken
Leupe (in „K
hael ende be
... van Chir
als boven V
lang van dez
„Traktaat
betrekk. het
2de afdeeling
Gedurende
artikelen in
zen in het C
„Affonso
III, 377).
„De Portu
querque 151
„Nuno da
„Onze ha
1871. I, 1.
„Kort ver
P. in 1866

„Een en ander omtr. de recruteering v. h. Ind. leger (Aanwerving van Japanners en Perzen)" door A. („Ind. Mil. Tijdschr." 1884. II, 455).
„Terugk. te Londen v. Sir Gore Ouseley v. zijne zending n. h. Hof v. P. en lofspraak op zijne... diensten". („De Waakzame" van 9 Nov. 1815. N° 22).

Omtrent Nadir Shah's veldtocht naar Indië vindt men opstellen in: „Recensent ook der Rec. II, 632 en III, 1808. 544, 548"; de „Europ. Merc." L, 1739 II, 339; dito II, 256, 65, 130, 131; LI, 1740. I, 52, 100; LI, 1740. II. 172 enz.

„Beschr. v. d. verdelging der Joden in P." („Vaderl. Letteroef." 1779. I, 2. 236). — (Zie ook Alg. Letterk. Maandschr. XIV, 1830. Meng. 561 en Letterk. Mag. v. W. K. en S. 1831. 2de st. 131).

„Overzicht v. Perzie's voornaamste gewassen". („Hedend. Vad. Bibl. v. Wetensch., Kunst en Smaak". 1810. 2de st. 455).

„Overzicht v. Perz. voorn. dieren" (als boven).

„Beschr. der Theriakis of opiumgebruikers in P. door Reinegg." („Vad. Letteroef." 1787. II, 2. 552. 1797. 2. 274).

Betreffende handel en scheepvaart:

„Stukken betr. den handel van P...., 1633. Medeged. door P. A. Leupe (in „Kronyk v. h. Hist. Gen. te Utrecht" X, 1854. 76). „Cort verhaal ende beschr. v. d. stad Gamron..." Verder „Beschr. v... Laer", ... van Chiraz, ... van Spahan enz. (als boven X, 191/208). Zie ook als boven VIII, 1852. 271/336 en verslag van Prof. Veth over het belang van deze stukken: 450.

„Traktaat v. kooph. en zeev. tusschen Nederl. en P. („Verh. en Ber. betrekk. het Zeewezen en de Zeevaart..." door Jacob Swart. 1858. 2de afdeeling 149).

Gedurende de jaren 1873/9 heeft de heer P. A. Tiele een reeks artikelen in de „Gids" gepubliceerd over de heerschappij der Portugeezen in het Oosten, waarvan de navolgende betrekking hebben op Perzie: „Affonso d'Albuquerque in het Oosten 1507—1515". („Gids" 1876, III, 377).

„De Portugeezen in het Oosten. De opvolgers van Affonso d'Albuquerque 1515—1529". („Gids" 1877. IV, 35).

„Nuno da Cunha in het Oosten 1529—1539". („Gids" 1879. III, 236).

„Onze handel in de Perz. Golf en in de Roode Zee". („Economist" 1871. I, 1. 148), door Mr. N. J. den Tex.

„Kort verslag van de Reis van Jhr. T. M. Lycklama à Nijeholt door P. in 1866 met een overzicht van den vroegeren handel en van den

95

94

tegenw. staat des handels in dat rijk ... door Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge" („Tijdschr. v. h. Aandr. Gen." I, 143/57).

„Java—Bombay—Perz. Golf. Een nieuwe stoomvaartlijn". („Economist" 1896. II, 723)

„Zending van Z. M. Schroefstoomschip Curaçao naar de Perzische Golf" door den Kommandant den Kapt. Luit. ter Zee Jhr. M. W. Bowier („Meded. betr. het Zeew. uitgeg. door het Ministerie van Marine" XIV, (1871) N° 2).

Dit is een belangwekkend rapport ook over den handel in de Perz. Golf. — Na de „Curaçao" bezochten nog de „Batavia" en de „Atjeh" de Golf.

Sedert hare vestiging op het eiland Khark werd prijsgegeven (1765), heeft de O. I. C. zich geheel uit Perzië teruggetrokken. In 1824 werden de handelsrelatiën tusschen Java en de Perzische Golf hervat, doch eerst in 1868 werd door de Nederlandsche Regeering een Consulaat te Boeshir gevestigd en tot Consul aldaar benoemd de heer R. Ch. Keun (later Consul-Generaal). Bij diens vertrek in 1889 werd de heer F. M. Knobel tot Consul-Generaal (met persoonlijke titel van Zaakgelastigde) te Teheran benoemd, in 1894 als zoodanig opgevolgd door den heer W. L. Bosschart. Deze benoemingen gaven aanleiding tot verschillende rapporten voorkomende in de door het Ministerie van Buitenl. Zaken uitgegeven „Consulaire Verslagen en Berichten".

„Brievenvervoer over land naar Indië door de O. I. Compagnie in de 17de eeuw" door P. A. Leupe. — Deze interessante studie, waarin beschreven wordt hoe in de 17de eeuw de brieven van Java naar Nederland over de Perz. Golf en verder over land gezonden werden, is oorspronkelijk verschenen in „Nijhoff's Bijdragen voor Vaderl. Gesch. en Oudheidk." (Nieuwe Reeks VI, 1869. 4°, 23 blz.).

„Het Opium van Perzië op de Internationale Tentoonstelling te Amsterdam in 1883", door Prof. W. Stoeder.

Opgave van eenige der meest belangrijke werken over Perzië.

Het doel van deze opgave is te pogen een lijst samen te stellen van de werken, die te zamen bevatten wat thans, voornamelijk op het gebied van land- en volkenkunde, omtrent Perzië bekend is. Speciale werken zijn weggelaten zooals b. v. Layard over de Koerden, Floyer over Beloetshistan, Mrs Bishop over de Bakhtiari's¹⁾. Waar men namen mist

1) Dr. H. R. Mill, de bekwame bibliothecaris van de R. Geogr. Soc. heeft in zijn

als Dozy, I
son; Blanf
naamste te
knopt mog
ken zijn e
den aard t
maken: zij
is de bed
men hebbe
ten wat t
vertrouwba

Chardin
De uitgave
bevelen. I
te Parijs z
2 dln. 8°,
Cornelis
In 't bizoi
Dr. Po
Schilderun
2 dln., 8°,
Shah).

Reclus.
rieure", bl
Curzon.
zon, M. F
653. — M
Houssay
Suppleme
Voyageurs
zingen on
ontmoet).

„Hints to
and Readin
werken voo
(1891); E.
and the Pe
Sun" (z. j.)
moderne Et

de Jonge"

Economist"

sche Golf"

W. Bowier

rine" XIV,

n de Perz.

le „Atjeh"

en (1765),

1824 wer-

trvat, doch

onsulaat te

Ch. Keun

eer F. M.

gelastigde)

r den heer

rschillende

enl. Zaken

mpagnie in

lie, waarin

aar Neder-

en, is oor-

Gesch. en

ng te Am-

stellen van

op het ge-

eciale wer-

loyer over

amen mist

heeft in zijn

als Dozy, Kuenen, de Goeje, C. P. Tiele, Ritter, Brugsch, Layard, Rawlinson; Blanford, Spiegel, Justi, Noldeke, Tomaschek, om slechts de voorname te noemen, blijkt voldoende, dat getracht is de lijst zoo beknopt mogelijk te maken. (Wetenschappelijke werken over speciale vakken zijn dus, evenals bij de voorgaande lijst, uitgesloten). Zij is, uit den aard der zaak, niet bestemd voor hen, die een studie van het land maken: zij zullen spoedig genoeg zelf hun keuze hebben gedaan. Veeleer is de bedoeling een leidraad te verschaffen voor hen, die het voornemen hebben Perzië te bezoeken of om andere redenen wenschen te weten wat thans in de algemeene literatuur over dat land tot het meest vertrouwbare wordt gerekend.

Werken van algemeenen aard.

Chardin. „Voyages en Perse" (Zie N°. 49 van lijst Nederl. werken). De uitgave van 1735, Amst., „Aux dépens de la Compagnie", is aan te bevelen. Een verkorte, goedkoop uitgegeven verscheen vóór eenige jaren te Parijs z. j. bij Maurice Dreyfous (Biblioth. d'aventures et de voyages) 2 dln. 8°, 279, 282 — frs 2,— per deel.

Cornelis de Bruin. „Reizen..." (Zie N°. 57 van lijst Nederl. werken). In 't bijzonder voor Nederl. lezers.

Dr. Polak. „Persien. Das Land und seine Bewohner. Ethnographische Schilderungen" von Dr. J. E. Polak... Leipzig, F. A. Brockhaus, 1865. 2 dln., 8°, 389, 370. (Dr. Polak was vele jaren lijfarts van Nasr-ed-Din Shah).

Reclus. „Nouvelle Géographie Universelle", IX^{de} Dl., „L'Asie Antérieure", bl. 139—319. Parijs, Hachette. 1884. 4°. Met kaarten en platen.

Curzon. „Persia and the Persian Question", by the Hon. G. N. Curzon, M. P.... London, Longmans, Green & Co., 1892. 2 dln. 4°, 639, 653. — Met platen naar fotogr. en kaarten.

Houssay. — „Comment on peut voyager en Perse" door Fr. Houssay. Supplement op den „Tour du Monde", Jaarg. 1895. — „Conseils aux Voyageurs", blz. 420, 428, 448 en 460. (Zeer korte, praktische aanwijzingen omtrent uitrusting, routen en omstandigheden, die men op reis ontmoet).

„Hints to teachers and Students on the choice of Geographical Books for Reference and Reading...." London, Longmans, Green & Co., 1897. 8°, 142, de volgende werken voor Perzië opgenomen: Mrs J. Bisschop „Journeys in Persia and Kurdistan" (1891); E. G. Browne, „A Year amongst the Persians" (1893); G. N. Curzon, „Persia and the Persian Question" (1892) and C. J. Wills. „In the Land of the Lion and the Sun" (z. j.). Zooals men ziet zijn niet-Eng. schrijvers vermeden. Als een keuze uit moderne Eng. werken over Perzië is het lijstje zeker gelukkig te noemen.

Zeden en gewoonten.

Morier. „The adventures of Hajji Baba of Ispahan” by James Morier. Edited by C. J. Wills, M. D. Illustrated. London, Lawrence Bullen Ltd. 1897. 4°. 623. (Dit is een der laatste van de vele edities van dezen merkwaardigen roman, die wellicht meer dan eenig ander werk een juist begrip geeft van de wijze van denken en het karakter van het Perzische volk).

Malcolm. „Sketches of Persia from the Journals of a traveller in the East”. London, John Murray. 1827. 2 dln. 8°. 278, 281. (Er bestaat een 16° uitgave van 1845 en een goedkoope druk van 1888 in 2 dln. 8°. in Cassel's National Library N°. 155/6). De schrijver is Sir John Malcolm; zijn naam wordt op het titelblad van de uitg. van 1827 niet vermeld.

Dr. Wills. „In the Land of the Lion and the Sun or Modern Persia. Being experiences of life in Persia during a residence of fifteen years in various parts of that country from 1866 to 1881 by C. J. Wills, M. D. Late one of the medical officers of H. M. Telegraph Department in Persia.” London, Macmillan & Co. 1883 gr. 8°. 446. — Uitverkocht; een 2de uitgave verscheen by Ward, Lock & Bowden (in G. T. Bettany's „Minerva Library of famous authors”) 1809. 8°. Illustrated. Van denzelfden schrijver verscheen „Persia as It Is. Being sketches of modern Persian Life and Character”. London Sampson, Low & C°. 1886. 8°. 315.

Browne. — „A year amongst the Persians...” by Edw. G. Browne M. A. M. B.... London A. and Ch. Black. 1893. 4°. 594. — (Een zeer aantrekkelijk geschreven verhaal van zijn verblijf in Perzië met bijzonderheden omtrent den tegenwoordigen stand der Babi-beweging aldaar. De heer B. heeft, dank zij zijne voorafgegane studiën, het karakter der Perzen, vooral in godsdienstigen zin, uitmuntend doorzien en weergegeven).

Geschiedenis.

De Gobineau. „Histoire des Perses d'après les auteurs Orientaux, Grecs et Latins...” par le Comte de Gobineau. Paris, Henri Plon. 1869. 2 dln. 4°. 586, 637. (Van de vroegste tijden tot Ardeshir Babigan, 240 n. C.).

Malcolm. „The History of Persia from the most early period to the present time...” d. i. het jaar 1808, by Major-Gen. Sir John Malcolm, London. John Murray 1829. 2 dln. 8°. 555, 589. (De eerste uitg. is van 1815. 4°.).

Watson.
century to
& C°. 1866

De opee
wetenschap
vingen en
(1839), Fla
Morgan, d
bevindt, zi

Coste. „A
par Pascal
fol. 71 Pla

Dieulafoy
nides” par
1884. 5 dl

Collinet
sins pour l'
Paris, Cau

Perrot &
Perrot...
Carie — L

P.) 537 gr
geschreven
gemaakt v

uitg. („His
4°. 508. 2
het Fr. we

Sur Mu
R. E. wit
the Commi

z. j. (1876
woordigen
te Edinbu

„Orienta
mercial M
Worship a

C. I. E.,
Vienna, 1

Watson. A History of Persia from the beginning of the nineteenth century to the year 1858... by R. G. Watson. London, Smith Elder & Co. 1866. 8°. 465.

Bouwkunde, Kunstnijverheid.

De opeenvolgende regeeringen van Frankrijk hebben verschillende wetenschappelijke missies naar Perzië gezonden tot het doen van opgravingen en het in plaat brengen van bestaande bouwwerken. Texier (1839), Flandin en Coste (1850), Dienlafoy (1881/6) en eindelijk de Morgan, die op dit oogenblik met een tweede zending zich in Perzië bevindt, zijn hiervan de leiders geweest.

Coste. „Monuments modernes de la Perse, mesurés, dessinés et décrits par Pascal Coste... Publié par ordre du Gouvernement" Paris 1867. fol. 71 Planches.

Dieulafoy. „L'Art antique de la Perse. Achéménides, Parthes, Sassanides" par Marcel Dieulafoy... Paris, Librairie centrale d'Architecture 1884. 5 dln. fol. Met Ktn en Pltn.

Collinet et Beaumont. — „Ornaments de la Perse. Recueil de Dessins pour l'Art et l'Industrie gravés par E. Collinet et A. de Beaumont". Paris, Causon & Co. 1880. fol.

Perrot & Chipiez. — „Histoire de l'Art dans l'antiquité... par Georges Perrot... et Charles Chipiez..." Tome V. Perse, Phrygie — Lydie et Carie — Lycie... Paris, Hachette & Co. 1890. 4°. 928 (401—928 over P.) 537 gravures. Het geeft een uitvoerig en met Fransche helderheid geschreven geschiedenis van de *bouwkunst* in P. en er is veel gebruik gemaakt van de werken van Flandin & Coste en Dieulafoy. — De Eng. uitg. („History of Art in Persia..." London Chapman and Hall. 1892. 4°. 508. 266 illustr.) is een getrouwe vertaling en bevat uitsluitend wat het Fr. werk over *Perzie* geeft, dus zonder Phrygië enz.

Sur Murdoch Smith. — „Persian Art" by Major R. Murdoch Smith R. E. with Map and woodcuts. Third edition, enlarged. Published for the Committee of Council on Education. — London, Chapman & Hall. z. j. (1876 of 1877) 8°. 103. Een beknopte handleiding door den tegenwoordigen Directeur van het museum voor kunstnijverheid en wetenschap te Edinburg, Gen. Maj. Sir Murdoch Smith.

„Oriental Carpets" — Published by the Imp. and Roy. Austrian commercial Museum by order of the Imp. and Roy. Ministries of Commerce, Worship and Education. English edition. Edited by C. Purdon Clarke, C. I. E., M. R. A. S., F. R. I. B. A., South Kensington Museum. Vienna, 1892. fol.

Er verscheen evenzeer een Fr. en een Duitsche uitg. van dit werk te Weenen.

Uit de navolgende lijst van medewerkers zal men zien, dat dit een vertrouwbare vraagbaak is voor het behandelde onderwerp: Preface by Arthur von Scala, Director of the Imp. Museum Vienna; Decorative animal figures in old oriental carpets, by Dr. Wm. Bode, Imp. Mus. Berlin.; Indian Carpets, by Vincent J. Robins C. I. E. London, Notes on the Hist. of Oriental Carpet-weaving in France, by M. Gerspach, Director of the Gobelins, Paris; The present state of the carpet Industry in Persia, by Sydney F. A. Churchill, M. R. A. S., Teheran; The Termless antiquity, historical continuity and integral identity of the oriental Manufacture of Sumptuary Carpets, by Sir Geo. Birdwood; Monograph on Oriental Carpets, by C. Purdon Clarke, Director of the South Kensington Mus. London; Description of the carpets, by Prof. Dr. Alois Riegl, Vienna.

Zoölogie¹⁾.

Blanford. — „Eastern Persia . . .” Vol. II. The Zoology . . . by W. T. Blanford, A. R. S. M.; F. R. S. (geill.) London, Macmillan & Co. 1876. gr. 8°. 436.

Geologie.

Tietze. — „Die Mineralreichthümer Persiens” von Dr. Emil Tietze. — (Jahrbuch der K. K. Geologischen Reichsanstalt 1879. 29 Bd., IV Hft 565—651).

Tietze. — „Ueber die Bodenplastik und die geologische Beschaffenheit Persiens”, von Dr. E. Tietze (Mittheil. der K. K. Geograph. Gesellsch. in Wien 1886. XXIX, 513/23; 560/75)²⁾.

Stahl. — „Zur Geologie von Persien. Geognetische Beschreibung des Nördlichen und Zentral Persien” von A. F. Stahl (Dr. A. Petermann's Mittheilungen 1897. (Gotha, Justus Perthes Ergänzungsheft N°. 122. pp. 72, 3 ktn., 1 profieltafel).

1) Over Botanij is mij geen handboek voor Perzië bekend. Dr. Stapf van Weenen werd eenige jaren geleden met een missie belast door Dr. Polak naar het Zuiden van Perzië, speciaal voor onderzoekingen betreffende botanie. Hij heeft zonder twijfel hierover een en ander in Oostenrijksche tijdschriften uitgegeven, doch de titels zijn mij niet bekend.

2) Dr. T. heeft nog artikelen geschreven in bovengenoemd Jahrbuch (1877) over het ontstaan der zoutsteppen in Perzië en opmerkingen over den „Tektonik des Alburgsgebirges in Persien”, en in het Jahrbuch van 1881 over „einige Bildungen der jüngeren Epochen in N. Persien.”

De heer
N. en Cen

„Map of
R. Geogr.
M. P. By
(Schaal 1 :
deel van A

Doordat
Indië, bes
waarvan e
moet word
ken noodz
beter toe.

Nicolas.
principales
des négoci
en Perse.

St. Guy
français, a
précédé d'
Mot”. — F
woordenlij:

Forbes.
a selection
London, V

Palmer.
H. Palmer

Palmer.
simplified
M. A. cou
C^o. 1883.

Stolze
Stolze en
Krt. (zijnc

47

De heer Stahl heeft het werk van Dr. Tietze voortgezet voor zoover N. en Centr. Perzië betreft.

Kaart.

„Map of Persia with a Memorandum and Index". Prepared for the R. Geogr. Society under the supervision of the Hon. George Curzon, M. P. By W. J. Turner, F. R. G. S. London, Edw. Stanford 1892. (Schaal 1:3810000). De kaart is gedateerd 1891 en bevat ook een deel van Afghanistan en Baloeeshistan.

Taal.

Doordat het Perzisch de hoftaal is in verschillende Staten van Britsch-Indië, bestaan er een aantal Engelsche spraakkunsten van deze taal, waarvan echter door niet-Engelschen met omzichtigheid gebruik gemaakt moet worden daar de overbrenging van het Perzisch in Engelsche klan-ken noodzakelijk te wenschen overlaat. Het Fransch leent zich daar beter toe.

Nicolas. — „Dialogues Persans Français accompagnés de notes sur les principales règles de la grammaire Persane... à l'usage des drogman, des négociants et des voyageurs" par J. B. Nicolas, Consul de France en Perse. Paris Maisonneuve & Cie 1869. 2de Ed. gr. 8°. 331.

St. Guyard. — „Manuel de la langue persane vulgaire. Vocabulaire français, anglais et persan avec la prononciation figurée en lettres latines précédé d'un abrégé de grammaire et suivi de dialogues avec le Mot à Mot". — Paris, Maisonneuve. 12°. 257. Frs. 5.— Dit is een zeer handige woordenlijst voor gebruik op reis.

Forbes. — „A Grammar of the Persian Language to which is added a selection of easy extracts for reading..." by Duncan Forbes A.M... London, W. H. Allen & Co. 1873. gr. 8°. 176, 40, 22.

Palmer. — „A concise Dictionary of the Persian Language", by E. H. Palmer M.A... London, Trubner & Co. 1876. 8°. 726 in 2 kol.

Palmer. — „A concise Dictionary, English-Persian together with a simplified Grammar of the Persian Language", by the late E. H. Palmer M.A. completed and edited... by G. le Strange. London, Trubner & Co. 1883. 8°. 546 in 2 kol.

Handel.

Stolze & Andreas. — „Die Handelsverhältnisse Persiens" door F. Stolze en F. C. Andreas. Gotha, Justus Perthes, 1885. — 4°. 86. Met Krt. (zijnde Ergänzungsheft N°. 77 van Petermann's Mitteilungen.

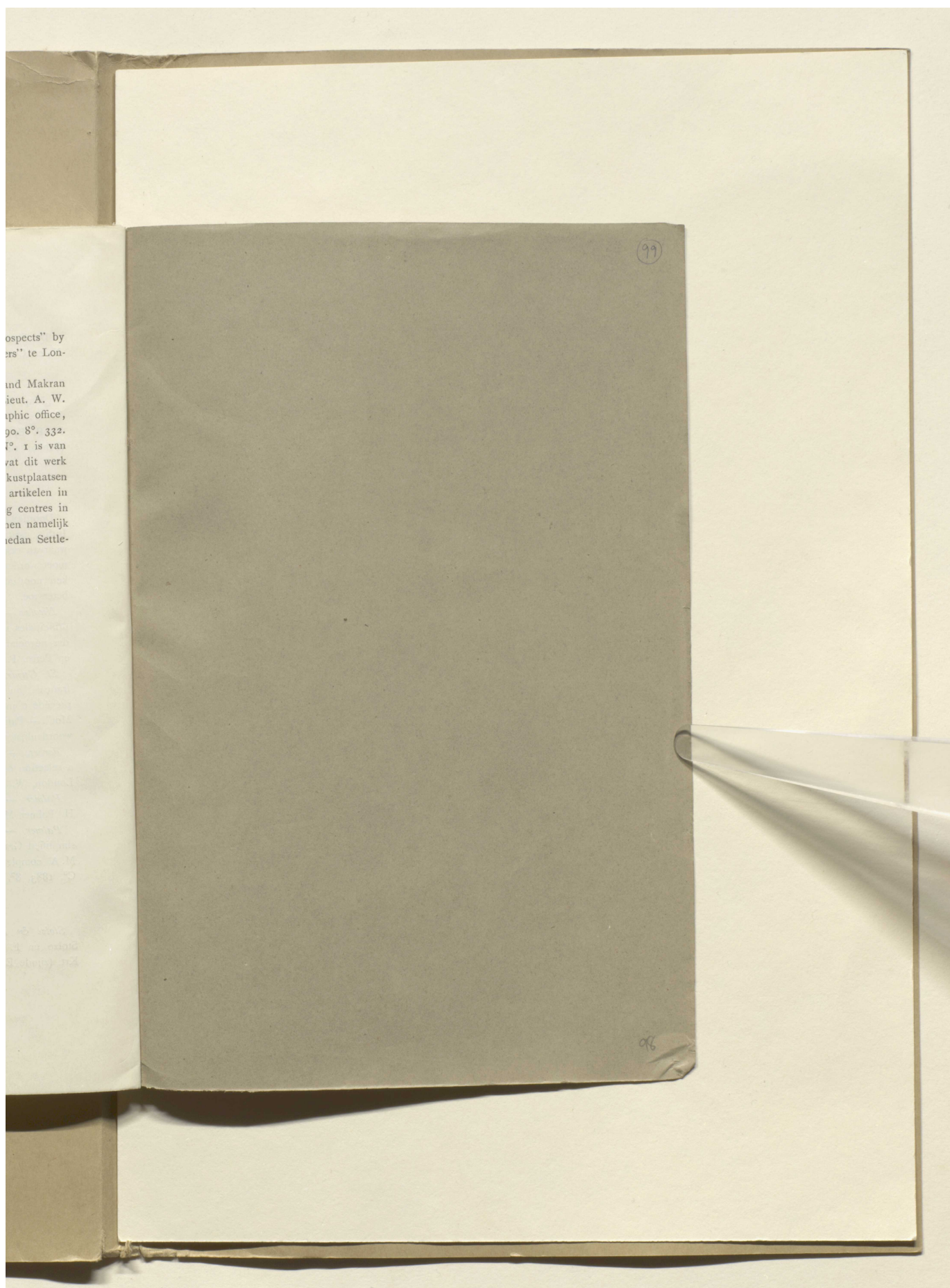
98

97

Rabino. — „Banking in Persia. Its Basis, History and Prospects" by Joseph Rabino — gepubliceerd door „the Institute of Bankers" te Londen in 1891. — 8°. 54. Met Pltn.

„*The Persian Gulf Pilot*", including the Gulf of Oman and Makran coast, originally Compiled by Capt. C. G. Constable and Lieut. A. W. Stiffe late Indian Navy. London, printed for the hydrographic office, Admiralty and sold by J. D. Potter. — Third Edition, 1890. 8°. 332. 3 sh. Nu en dan verschijnt een supplement — 3 d. — N°. 1 is van 1895. Behalve een nauwkeurige gids voor Zeevaarders, bevat dit werk vele geschiedkundige en andere bijzonderheden omtrent de kustplaatsen in de P. Golf. — Capt. Stiffe heeft een interessante reeks artikelen in het Journal v. h. R. Geogr. Soc. getiteld: „Ancient Trading centres in the Persian Gulf", waarvan er tot dusver vier zijn verschenen namelijk 1. Siraf (Aug. 1895); 2. Kais (Juni 1896); 3. Pre-Mohammedan Settlements Maart 1897) en 4. Maskat (Dec. 1897).

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [99r] (197/202)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [99v] (198/202)

Photograph of General Amenkoff [100r] (1/2)

'MISCELLANEOUS. PERSIA 1882-1898: Maps, Government Papers etc.' [back-i]
(201/202)

